

JYVÄSKYLÄLÄISTEN ETÄNAISMETSÄNOMISTAJIEN LUONTOSUHDE JA METSÄNOMISTAJUUS

Anni Turunen
Yhteiskuntapolitiikka
Pro gradu -tutkielma
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2018

Tiivistelmä

Jyväskyläläisten etänaismetsänomistajien luontosuhde ja metsänomistajuus

Anni Turunen

Yhteiskuntapolitiikka

Pro gradu -tutkielma

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

Kevät 2018

Ohjaaja: Tiina Silvasti

79 sivua

Kaupunkilaisten, naisten, korkeakoulutettujen, palkansaajien ja nuorten osuus metsänomistajista tulee kasvamaan seuraavien vuosikymmenten aikana. Täten myös metsänomistajien suhde luontoon ja metsäomaisuuteensa saattaa muuttua. Muutoksesta ja etenkin sen vaikutuksesta puunmyyntiin on toisinaan esitetty huolestuneita lausuntoja metsätalouden sekä metsätutkimuksen piirissä. Tutkielman tarkoituksena oli kartoittaa etänaismetsänomistajien luontoon ja metsän omistamiseen liittämiä merkityksiä, sekä sitä, kuinka nämä merkitykset ovat syntyneet ja kuinka ne näkyvät metsänomistajuudessa. Etänaismetsänomistajat toimivat esimerkkinä muutoksessa olevasta metsänomistajakunnasta.

Käytännössä tutkielmassa tarkasteltiin seitsemän vuosina 1966–1989 syntyneen, jyväskyläläisen etänaismetsänomistajan luontosuhdetta ja metsänomistajuutta. Tutkielmassa pyrittiin vastaamaan seuraaviin kysymyksiin: Millainen haastateltavien luontosuhde on ja miten se on muotoutunut sekä mitä metsän omistaminen haastateltaville merkitsee? Aineistoksi kerättiin puolistrukturoituja teemahaastatteluja. Haastateltavat tavoitettiin Keski-Suomen metsänhoitoyhdistyksen kautta. Haastatteluaineisto analysoitiin hyödyntämällä narratiivisen analyysin keinoin tuettua teoriaohjaavaa sisällönanalyysia.

Tutkielma osoitti, että etänaismetsänomistajien luontosuhde on vahva ja ilmenee hieman erilaisena elämäntilanteesta riippuen. Luonto on osa arkea, mutta sillä on myös syvempiä, minuuteen liittyviä merkityksiä. Luonto on tärkeä etenkin virkistyspaikkana. Kaikkien haastateltavien luontosuhteen kehittymiseen lapsuudella on ollut suuri vaikutus. Lapsuuden kokemukset, perhe ja paikka vaikuttavat myös siihen, millainen suhde metsäomaisuuteen muodostuu. Metsäomaisuuteen suhtaudutaan velvollisuudentuntoisesti, mutta monitavoitteisesti. Kokemus sukupolvien ketjusta on oleellinen osa metsänomistajuutta. Metsän omistusta ohjaavat monet ulkoapäin tulevat normit ja odotukset, mutta metsäomistajuudesta tehdään myös omaan elämään sopivaa.

Tutkielman perusteella voidaan päätellä, että perinteisen metsätalouden ja metsätutkimuksen esittämän tulevaisuuden metsänomistajiin kohdistuvan huolipuheen rinnalle tarvitaan myös tutkimusta, joka on kiinnostunut metsänomistajien omista tavoitteista, tarpeista, arvoista ja mielipiteistä.

Tutkielman rajallista aineistoa voidaan pitää esimerkkitoksena tulevaisuuden metsänomistajakunnasta. Täten tutkielma onnistui osaltaan valottamaan tulevaisuuden metsänomistajakunnan suhtautumista luontoon ja metsään. Aineisto ei kuitenkaan suppeutensa vuoksi ole yleistettävissä. Tarvitaan lisää metsänomistajista itsestään, ei ainoastaan puuntuotannosta, kiinnostunutta tutkimusta.

Asiasanat: luontosuhde, metsänomistajuus, metsänomistusrakenne, naismetsänomistajat, tulevaisuuden metsänomistaja, yksityismetsät

Sisällysluettelo

1. TULEVAISUUDEN METSÄNOMISTAJAKUNTA.....	1
2. METSÄNOMISTAJUUS JA LUONTOSUHDE TEOREETTISENA VIITEKEHYKSENÄ	8
2.1 Metsänomistajuus.....	8
2.2 Luonto ja ihminen.....	12
3. AINEISTON JA ANALYYSIMENETELMÄN ESITTELY.....	16
3.1 Haastattelut aineistona.....	16
3.2 Sisällönanalyysi analyysin perusmenetelmänä.....	19
3.3 Narratiivinen lähestymistapa analyysin tukena.....	22
3.4 Oman aineiston esittely.....	24
4. LAPSUUDEN LUONTOKOKEMUKSET POHJANA AIKUISUUDEN LUONTOSUHTEELLE.....	27
4.1 Luontosuhteen syntyminen.....	27
4.2. Luonnon merkitys aikuisena.....	33
5. METSÄNOMISTAJUUDEN MERKITYKSET.....	42
5.1 Metsänomistajuus identiteettinä.....	42
5.2 Metsänomistajuus toimintana.....	49
6. ETÄNAISMETSÄNOMISTAJIEN LUONTOSUHDE JA METSÄNOMISTAJUUS ESIMERKKINÄ TULEVAISUUDEN METSÄNOMISTAJAKUNNASTA.....	60
6.1 Luontosuhde, sen muotoutuminen ja metsän omistamisen merkitykset.....	60
6.2 Tulevaisuuden metsänomistajakunta tutkimuskohteena.....	65
6.3 Itsereflektio ja tulevaisuuden tutkimuskohteet.....	68
LÄHDELUETTELO.....	71

1. TULEVAISUUDEN METSÄNOMISTAJAKUNTA

Tämän tutkielman tarkoituksena on kartoittaa etänäismetsänomistajien luontoon ja metsän omistamiseen liittämiä merkityksiä, sekä sitä, kuinka nämä merkitykset ovat syntyneet ja kuinka ne näkyvät metsänomistajuudessa. Etänäismetsänomistajat ovat esimerkkiryhmä tulevaisuuden metsänomistajista. Tulevaisuuden metsänomistajakunnalla kuvaan sitä muutosta, joka metsänomistajakunnan rakenteessa tulee tapahtumaan seuraavien vuosikymmenten aikana. Koska pro gradu -tutkielmalla ja maisterivaiheen opiskelijalla on rajoituksensa, olen tehnyt joitain rajauksia. Metsään ja luontoon liittyvät merkitykset ovat mitä moninaisimpia ja aiheesta pystyisi kirjoittamaan näkökulmaa vaihtamalla hyvinkin erilaisia tutkielmia. Metsä ja luonto ovatkin nykyään yhä useamman tieteenalan tarkastelussa. (Roiko-Jokela 2005, 9; Haikari 2012, 349; Valkonen 2016, iii–iv.) Täten ensimmäinen rajaus koskee sitä teoreettista viitekehystä, jossa luontoon ja metsän omistamiseen liittyviä merkityksiä käsittelen. Liitän tutkielmani osaksi yhteiskunnallista ympäristötutkimusta, metsänomistajatutkimusta ja yhteiskuntapoliittista tutkimusta. Tutkimusmenetelmänä käytän puolistrukturoitua teemahaastattelua ja analyysimenetelmänä sisällönanalyysiä kerronnallisella otteella. Vaikka tutkimuksen aineisto koostuu naisista, tutkimuksessa ei ole varsinaista sukupuolentutkimuksellista otetta. Toinen rajauksista koskee aineistoa. Keskityn tässä tutkielmassa pieneen jyvaskyläläisiä tutkimushetkellä 27–50 vuotiaita naisia käsittävään joukkoon. He kaikki ovat Keski-Suomen metsänhoitoyhdistyksen jäseniä ja asuvat metsätilansa paikkakunnan ulkopuolella. Iältään, sukupuoleltaan, koulutustasoltaan ja asuinpaikaltaan he edustavat osaltaan sitä ryhmää, jota tässä nimitän tulevaisuuden metsänomistajakunnaksi. Aineiston olen kerännyt haastattelemalla. Kolmas rajaus tapahtuu sen perusteella, minkä luen aineistossa olevan tärkeää ja esiin nostamisen arvoista. Tähän liittyy myös valitsemani analyysimenetelmä narratiivisen analyysin keinoin tuettu teorialähtöinen sisällönanalyysi. Näiden rajausten kautta päästään tutkimuskysymyksiini, joiden avulla pyrin vastaamaan kappaleen alussa esitettyyn tutkimusaiheeseen:

1. Millainen haastateltavien luontosuhde on ja miten se on muotoutunut?

2. Mitä metsän omistaminen haastateltaville merkitsee?

Metsäteollisuus on perinteisesti ollut tärkeä osa Suomen taloutta. Tätä se on edelleen. Vuonna 2016 metsäteollisuuden liikevaihto oli 27,3 miljardia euroa (Luonnonvarakeskus 2017a). Samana vuonna metsäsektorin tuotteita vietiin Suomesta 51,9 miljardin euron arvosta. Tämä kattoi 22 prosenttia

Suomen tavaraviennistä. (Luonnonvarakeskus 2017b, 68.) Vuonna 2016 kulutetusta energiasta puupolttoaineilla tuotettiin 26 prosenttia Suomen kokonaisenergiankulutuksesta. Täten se oli merkittävin yksittäinen energianlähde. Puunpolton osuus kokonaisenergiankulutuksesta on ollut kasvava koko 2000-luvun ajan (Luonnonvarakeskus 2017b, 63; Luonnonvarakeskus 2017c.) Vuonna 2016 neljä viidesosaa hakkuukertymästä hakattiin yksityisomisteisista metsistä (Luonnonvarakeskus 2017d). Yksityismetsänomistajilla on siis tärkeä rooli suomalaisessa metsätaloudessa, viennissä, energiantuotannossa ja näin ollen koko Suomen taloudessa. Yksityismetsänomistajien roolin tärkeyden vuoksi metsäammattilaiset ovat korostaneet yksityismetsänomistajien vastuuta puuntuottajina etenkin hankalina taloudellisina aikoina ja samalla rakentaneet yksityismetsänomistajien roolia osana metsätalousjärjestelmää. (Paloniemi 2008, 16; Laine & Nikinmaa 2015, 19).

Yksityismetsänomistajia on tutkittu jo vuosikymmenten ajan ja erityistä kiinnostusta ovat herättäneet metsänomistajien tyypittely, sekä metsänomistajakunnan rakenteen muutoksen tutkiminen ja ennustaminen (Lähdesmäki & Matilainen 2013, 101). Tyypittelytutkimuksissa metsänomistajat jaetaan ryhmiin metsälleen asettamiensa tavoitteiden perusteella. Suomessa yleistynein ja ensimmäinen lienee Heimo Karppisen (1998, 48–51) esittelemä jako monitavoitteisiin, virkistyskäyttäjiin, itsensä työllistäjiin sekä sijoittajiin. Tätä tyypittelyä on sittemmin täydennetty. Esimerkiksi Harri Hännisen ym. (2010, 15) tyypittelyssä edellä mainittujen, joskin hieman eri nimin esitettyjen, lisäksi mukana on epä tietoisten ryhmä. Victor Blanco ja kumppanit (2015, 1032–1036) tyypittelevät metsänomistajat viiteen ryhmään: monitavoitteiset, virkistyskäyttäjät, tulorientoituneet, suojelijat ja passiiviset. Tuoreimpana nostan vielä esiin Tuomo Takalan ym. (2017, 5–8) tyypittelyn, jossa ryhmät on muodostettu diskurssien pohjalta kuvaamaan niitä ideologioita, joita metsänomistajien puheista ilmenee. Ryhmät ovat metsänhoitajat, ekonomit, etä-ekonomit, kriittiset anti-ekonomit sekä velvollisuudentuntoiset metsänomistajat. Esitettyjä tyypittelyjä tehdessä on kuitenkin muistettava, että taustalla vaikuttavat aina myös monet kulttuuriset ja yksilölliset tekijät. Näin ollen tyypittelyjä ei voida suoraan viedä käytäntöön, eivätkä ne välttämättä kerro metsänomistajista parhaalla tavalla. (Blanco ym. 2015, 1038.) Tyypittely on myös aina merkitysten tuottamista ja uusintamista siitä, millaisia metsänomistajat ovat tai eivät ole (Takala ym. 2017, 1, 10).

Toinen yleinen tutkimussuuntaus on metsänomistajakunnan rakenteen ja sen muutoksen tutkimus. Yksityismetsänomistajakunnan rakennetta ja tavoitteita on Suomessa seurattu jo 40 vuoden ajan. Koko tämän ajan on myös kannettu huolta metsänomistajien tavoitteiden moniarvoistumisesta ja puuntarjonnan laskusta. (Hänninen ja Karppinen 2006, 658; Hänninen ja

Karppinen 2010, 55.) Metsänomistajakunnan rakenteen muutoksen suurimmat taustatekijät ovat elinkeinorakenteen muutos, asutuksen keskittyminen sekä väestön ikääntyminen (Karppinen ja Hänninen 2006, 658; Karppinen ja Ahlberg 2008, 17). Muutokset ympäröivässä yhteiskunnassa ovat siis olleet suuria, mutta vahvaa suunnanmuutosta metsänomistajien tavoitteissa ja näin ollen metsänhoitotoimissa ja puunmyynti-innossa ei kuitenkaan olla toistaiseksi huomattu. Todellinen muutos tapahtuu vasta metsänomistusten siirtyessä perintönä suurten ikäpolvien jälkeläisille. Tämän arvellaan tapahtuvan vuosien 2015–2030 aikana, jolloin metsänomistajiksi tulevat sukupolvet olisivat noin 45–50 vuotiaita tai jopa parikymppisiä, jos metsänomistus siirtyy yhden sukupolven yli lapsenlapsille. (Hetemäki ym. 2006, 73; Hänninen ja Karppinen 2006, 658; Karppinen ja Ahlberg 2008, 28; Rämö ym. 2009, 40; Karppinen ja Tiainen 2010, 20.) Seuraavaksi esittelen niitä muutoksia, joita on metsänomistajakunnassa arvioitu tapahtuviksi 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen jälkeen.

- Yhä useampi tulevaisuuden metsänomistajista asunee kaupungissa ja voidaan laskea etämetsänomistajaksi (Hetemäki ym. 2006, 73; Rämö ym. 2009, 41). Tämä saattaa heikentää uuden metsänomistajakunnan suhdetta luontoon ja maaseutuun sekä suhdetta metsäomaisuuteensa (Karppinen ja Ahlberg 2008, 28; Rämö ym. 2009, 41).
- Uusi metsänomistajakunta tulee olemaan aikaisempaa sukupolvea huomattavasti varakkaampi ja korkeammin koulutettu (Hetemäki ym. 2006, 74; Karppinen ja Ahlberg 2008, 26.) He eivät ole riippuvaisia metsästä saatavista tuloista ja ovat valmiita maksamaan metsänhoitopalveluista (Rämö ym. 2009, 42).
- Tulevaisuudessa palkansaajien ja eläkeläisten osuus metsänomistajista tulee kasvamaan. Sitä vastoin maa- ja metsätalousyrittäjien määrä todennäköisesti laskee. (Karppinen ja Ahlberg 2008, 26.) Jo kauan on tiedetty, että metsää omistavat maanviljelijät hakkaavat puuta muita metsänomistajaryhmiä todennäköisemmin (Lönnstedt 1997, 202), joten maa- ja metsätalousyrittäjien määrän vähentymisellä saattaa olla negatiivinen vaikutus puuntarjontaan.
- Lyhyellä tähtäimellä metsänomistajien keski-ikä tulee todennäköisesti kasvamaan muutamalla vuodella 59–60 vuoteen (Karppinen ja Ahlberg 2008, 25). Pidemmällä tähtäimellä keski-ikä todennäköisesti nuorenee (Rämö ym. 2009, 40). Näin tulee käymään etenkin, jos nykyiset iäkkäät metsänomistajat antavat metsäomaisuuden perinnöksi lapsenlapsilleen (Rämö ym. 2009, 13).

- Naisten osuus metsänomistajista tulee kasvamaan tulevaisuudessa. Osuuden suuruudesta on esitetty erilaisia arveluita riippuen käytetystä ennustemallista. Heimo Karppinen ja Markus Ahlberg (2008, 26) arvelevat naisten osuuden kasvavan 32–38 prosenttiin metsänomistajista. Toisaalta osuus saattaa olla suurempikin, sillä edes tämän hetkisestä naismetsänomistajien tarkasta määrästä ei ole varmuutta (Paaja 2015, 58).
- Jos metsänomistajien tavoitteita tarkastellaan, saattaa olla, että tulevaisuudessa aineettomat tavoitteet nousevat taloudellisten tavoitteiden rinnalle tai jopa niiden ohitse. (Lybäck & Loukola 2005, 257; Hetemäki ym. 2006, 74; Rämö ym. 2009, 40; Häyrynen ym. 2015, 32). Tämä tulee muuttamaan tavoiteryhmien osuuksia. Suurimmaksi nousee monitavoitteisten ryhmä (Rämö ym. 2009, 40). Kuten Hetemäen ja kumppaneiden (2006, 74), myös Karppisen ja Tiaisen (2010, 34) mukaan muut kuin puuntuotannolliset tavoitteet tulevat yleistymään. Tämän seurauksena puuntuotannon määrä saattaa pelätysti tippua (Hänninen ja Karppinen 2010, 60). Lyhyemmällä aikavälillä puuntarjonnan vähentymiseen tulee vaikuttamaan kuitenkin eniten tämän hetkisten metsänomistajien korkea ikä (emt., 61). Hakuukertymä¹ sekä puuston poistuma ovat kuitenkin tilastojen valossa kasvaneet tasaisesti 1990-luvulta lähtien saavuttaen huippunsa vuonna 2016 (Luonnonvarakeskus 2017b, 57–58). Ei myöskään ole syytä olettaa, että tavoitteiden muuttuminen, esimerkiksi virkistys- ja monikäyttötavoitteiden yleistyminen, vähentäisi tulevaisuudessa metsien hoidon määrää tai laatua (Rämö ym. 2009, 40–41; Karppinen 2010, 60). Joka tapauksessa taloudellisten tavoitteiden merkitys metsänomistajille ei häviä. Esimerkiksi osakesäästämiseen tottunut uusi sukupolvi saattaa nähdä metsän sijoituksena, joka halutaan saada tuottamaan (Penttinen ym. 2010, 154–156). Epävarmuus taloudessa saattaa myös aiheuttaa sen, että metsää pidetään turvana vanhuuden varalle (Rämö ym. 2009, 40). Näkemys metsän merkityksestä hiilinieluna tai bioenergian tuottajana saattaa myös korostua (Karppinen ja Ahlberg 2008, 18; Karppinen ja Tiainen 2010, 34; Hänninen ja Karppinen 2010, 62–63).
- Seurauksena tämän hetkisen metsänomistajakunnan ikääntymisestä ja uuden metsänomistajakunnan oletetusta kaupungissa asumisesta ja kokemattomuudesta, tulee metsänhoitotöiden ulkoistaminen lisääntymään. Tämä tulee lisäämään tarvetta neuvonnalle ja metsätyöpalveluille. Maaseutujen pienten kuntien työvoimapula ja autioituminen tulee

---

¹ Hakuukertymällä tarkoitetaan metsästä hakattavaa runkopuuta ja puuston poistuma saadaan, kun tähän lisätään metsään jäävä hakkuutähteen runkopuu ja luontaisesti kuoleva runkopuu.

kuitenkin vaikeuttamaan tämän tarpeen tyydyttämistä. (Hetemäki ym. 2006, 74; Karppinen ja Tiainen 2010, 34.) Muuttuvat tavoitteet tulevat myös vaatimaan uudenlaisia, räätälöitäviä metsänhoitopalveluita ja mahdollisesti metsäasioista tietämättömät uudet metsänomistajat tiedotusta (Rämö 2009a, 41, 43). Jo nyt on nähtävissä, että puuntuotantoon keskittyvä metsäsektori on epäonnistumassa metsän aineettomia hyötyjä arvostavan metsänomistajaryhmän tarpeiden tavoittamisessa (Häyrinen ym. 2015, 27).

Muuttuva metsänomistajakunta on toisinaan nähty varsinkin metsätieteellisessä kirjallisuudessa potentiaalisena ongelmana ja uhkana (Karppinen ja Hänninen 2006, 658; Follo ym. 2016, 1). Kaupungistuneella ja hyvin toimeen tulevalla (metsätalouden tuloista riippumattomalla) metsänomistajakunnalla suhde luontoon ja maaseutuun saattaa olla heikentynyt (Karppinen ja Ahlberg 2008, 28). Tämä pelko sisältää perustavaa laatua olevan ajatuksen siitä, että metsänomistajat ovat ennen kaikkea puuntuottajia ja osa metsätaloutta. Tätä huolipuhetta voidaan kuitenkin tarkastella kriittisesti esimerkiksi seuraavista syistä: 1) Suomalaisessa metsätaloudessa on vuosikymmeniä ollut vallalla tiukka kannustinrakenne, joka on asettanut metsänomistamiselle tietyn normiston. Tämä normisto on johtanut tehokkaaseen metsänhoitoon. Tämän seurauksena suomalaiset metsät kärsivät sekä ekosysteemejä, että eliölajeja koskevasta biodiversiteettikadosta. (Hiedanpää 2010, 162–163). Luonnonvarakeskuksen (2017b) mukaan Suomen metsissä (vain yhtenä luontotyyppinä) on uusimman, vuonna 2010 toteutetun mittauksen mukaan 814 uhanalaista lajia. Tämä on 250 lajia enemmän kuin 10 vuotta aikaisemmin toteutetussa mittauksessa. 2) Uusi metsänomistajakunta ei ole enää elinkeinollisesti riippuvainen metsästään, vaan metsälle annettavat tavoitteet liukuvat taloudellisista tavoitteista kohti monitavoitteisuutta, virkistystä, luonnonsuojelua ja estetiikkaa. Myös nämä tavoitteet tulisi nähdä metsäpolitiikassa tärkeinä ja metsäluonnon tarjoamat monet ekosysteemipalvelut tulisi huomioida entistä paremmin. Tapio Rantala (2005, 289) toteaa, että luonnonsuojelu ja virkistys asetetaan usein metsätalouden kanssa vastakkain, vaikkei syytä tähän välttämättä olisi.

Tiivistettynä metsiin kohdistuva politiikka voidaan erottaa metsätalouspolitiikkaan ja luonnonsuojelupolitiikkaan. Näiden välinen suhde riippuu metsien historiallisesta, taloudellisesta ja kulttuurisesta asemasta ja vaihtelee maailmanlaajuisesti. (Rantala 2005, 289.) Luonnon monimuotoisuuden hupenemisen ainakin yhtenä syynä arvellaan olevan taloudellisen toiminnan ja suojelun jyrkkä erottelu. Metsäorganisaatiot ovat kasvattaneet metsänomistajia nimenomaan puunkasvattajan rooliin – toisin sanoen toimimaan metsätalouden ja sen yritysten hyödyksi. Tätä

toimintaa on ohjattu metsäpoliittisin keinoin jo vuoden 1929 yksityismetsälaista ja metsänparannuslaista lähtien. Yhtenä merkittävimmistä muutoksissa luonnon monimuotoisuuden hupenemisen kannalta voidaan nähdä olevan siirtyminen harsintahakkuusta metsikkökuvioihin ja päätehakkuuseen. (Jokinen 2002, 136; Hiedanpää 2010, 159–162; Haikari 2012, 236.) Ari Jokinen (2002, 137) tutki osallistuvan havainnoinnin kautta metsänomistajan ja metsän välisiä tarjokesuhteita ja niihin liittyviä rutiineja. Hän toteaa, että metsänhoidon rutiinit toimivat metsätalouden instituutioita ylläpitävänä elementtinä. On myös todettu, että yksityiskohtainen luontokohteiden suojeluun ohjaava sääntely on epätodennäköisempää niissä maissa, joissa on kansallisesti merkittävä metsäsektori (Schulz ym. 2014, 3446). Luonnonsuojeluun ei vastaavasti olla luotu yhtä houkuttelevia kannusterakenteita ja luonnonsuojelija-sanallakin saattaa olla metsänomistajapiireissä huono kaiku. Jos näitä kahta sektoria, taloutta ja suojelua, saataisiin lähenemään toisiaan, voitaisiin sillä taata niin monimuotoisempi luonto, monimuotoisemmat metsänomistajana olemisen muodot kuin monimuotoisemmat taloudelliset hyötyvirratkin. (Paloniemi 2008, 37–38, 51–56; Vainio ja Paloniemi 2009, 11.) Annukka Vainio ja Riikka Paloniemi (2012, 7) toteavatkin, että tulevaisuudessa uuden metsänomistajakunnan mukana myös halu tehdä ero metsätalous- ja suojelijaidentiteettien välille saattaa heiketä. Muutosta tähän suuntaan on ollut koko 2000-luvun ajan, eikä metsäammattilaisten käsitys hyvästä metsänhoidosta ole enää ainoa vallitseva diskurssi. 1960-luvun ympäristöliikkeestä lähtien julkisessa keskustelussa ovat esiintyneet kysymykset hyvästä metsänhoidosta, kauniista metsästä ja siitä mihin ja kuka metsiä saa käyttää. (Rytteri 2005, 215–216; Paloniemi 2008, 16; Haikari 2012, 221, 311.)

Metsänomistajatutkimusta on siis perinteisesti lähestytty metsätalouden näkökulmasta. Mielestäni yhteiskuntatieteellisellä tutkimuksella on kuitenkin paljon annettavaa aiheeseen, sillä metsänomistajuudessa on kysymys paljon muustakin kuin puunmyynnistä. Metsänomistajuuteen liittyvät myös kysymykset esimerkiksi luontosuhteesta, identiteetistä, arvoista, perheestä ja arjesta. Koen, että yhteiskuntatieteellinen ympäristötutkimus voi lisätä ymmärrystä näistä metsänomistajatutkimuksesta perinteisesti puuttuneista näkökulmista. Myös aineistoni – naismetsänomistajat – tuo vain vähän tutkitun näkökulman aiheeseen. Naisnäkökulman vähäisyys metsänomistajatutkimuksesta antaa vääristyneen kuvan naisten metsäsuhteesta sekä metsänomistajakulttuurin sukupuolineutraaliudesta. (Vainio ja Paloniemi 2009, 4, 11; Laurén 2010, 5; Vainio ja Paloniemi 2013, 255; Follo ym. 2016, 8–9). Pyrin tässä tutkielmassa selvittämään etänaismetsänomistajien luontoon ja metsään liittämiä merkityksiä, sekä sitä, kuinka nämä

merkitykset ovat syntyneet ja kuinka ne näkyvät metsänomistajuudessa. Tarkoitukseni on siis katsoa perinteisten tyypittelyjen taakse ja selvittää aineistoni rajoissa millainen suhde uudella metsänomistajakunnalla vaikuttaisi olevan luontoon ja omaan metsäomaisuuteensa.

Tutkielma etenee seuraavasti: Luvussa yksi esittelin tutkimusaiheeni ja sen ratkaisemiseen pyrkivät tutkimuskysymykset. Avasin myös aiheen valinnan taustoja ja sitä, millaisia tutkimuksia aiheen ympäriltä on aikaisemmin tehty. Toisessa luvussa käyn läpi aiheeni kannalta keskeisen käsitteistön muodostaen tutkielmalleni teoreettisen viitekehyksen. Luvussa kolme kerron aineistosta, aineistonkeruusta ja analysoinnista oman tutkielmani näkökulmasta. Pohjustan myös tulevia käsittelykappaleita esittelemällä tutkielman aineistolähteenä käytetyt haastateltavat. Luvut neljä ja viisi ovat tutkielman varsinaisia käsittelylukuja. Neljäs luku muodostuu ensimmäisen tutkimuskysymyksen ympärille ja luku viisi toisen tutkimuskysymyksen ympärille. Viimeisessä, kuudennessa luvussa nostan esille tutkielmani keskeiset löydökset ja pohdin tulosten merkitystä laajemmassa kontekstissa.

2. METSÄNOMISTAJUUS JA LUONTOSUHDE TEOREETTISENA VIITEKEHYKSENÄ

Tämän luvun tarkoituksena on kertoa tiivistetysti tutkielmani keskeisistä teoreettisista käsitteistä ja siten luoda katsaus siihen teoreettiseen viitekehykseen, johon tutkielmani aiheeltaan kuuluu. Luku on jaettu kahteen alalukuun, joista ensimmäisessä tarkastelen metsänomistajuutta eri näkökulmista ja toisessa pohdin luontosuhdetta tutkimuskirjallisuuden valossa.

2.1 Metsänomistajuus

Suomen metsämaat ovat pääosin yksityishenkilöiden omistuksessa.² Vuodelta 2013 kerätyn, uusimman tilastotiedon mukaan yksityishenkilöt omistivat 376 000 vähintään yhden hehtaarin metsälöä. Metsänomistajien lukumäärä oli tutkimuksen aikaan 685 000 henkilöä, ja metsämaan pinta-alaa tarkastellessa 60 prosenttia siitä oli yksityisten omistuksessa. Yksityisomisteisista metsistä 73 prosenttia omistettiin yksin tai puolison kanssa, 15 prosenttia verotusyhtyminä ja 12 prosenttia kuolinpesinä. Metsälöllä viitataan kaikkiin saman omistajan tai omistajajoukon omistamiin metsäkiinteistöihin. (Leppänen ja Torvelainen 2015, 3–4.) Metsänomistajien määrä sekä heidän omistamansa maan pinta-ala ovat Suomessa suuria. Aineistoni koostuu kuitenkin naismetsänomistajista, joten on syytä tarkastella myös heitä. Yleinen arvio on, että naisia on noin neljännes kaikista metsänomistajista. Osuudesta ei kuitenkaan olla varmoja, sillä metsänomistusta kartoittaviin kyselyihin ja tutkimuksiin vastaa yleensä vain toinen metsänomistajista, vaikka kyseessä olisikin yksityisomistus. Yhteisomisteisen metsän asioista on perinteisesti vastannut mies, joten naismetsänomistajien todellinen määrä on jäänyt epävarmaksi. (Ripatti 1998, 28; Karppinen ja Ahlberg 2008, 22; Hänninen ym. 2011b, 22.) Euroopassa naismetsänomistajien osuus vaihtelee uusimman tutkimuksen (Follo ym. 2016, 4) mukaan 3 prosentista 52 prosenttiin, osuuden ollessa korkeimmillaan Baltian maissa sekä Sloveniassa. Ruotsissa naismetsänomistajien osuus kaikista metsänomistajista on 26,8 prosenttia (Lidestav ja Berg Lejon 2013, 138). Pipsa Paaja (2015, 22–23) käytti naismetsänomistajia käsittelevässä pro gradu -tutkielmassaan kahta eri tilastollista menetelmää arvioidakseen naisten osuuden metsänomistajista. Huomioimalla yksin ja puolison kanssa metsää omistavat sekä perikunnat ja yhtymät (joiden hän oletti noudattavan normaaliväestön

---

² Metsän omistusmuodot voidaan jakaa yksityishenkilöiden omistamiin ja muihin omistusmuotoihin. Yksityishenkilöiksi lasketaan yksin ja puolison kanssa metsää omistavat, verotusyhtymät sekä kuolinpesät. Muut omistusmuodot sisältävät valtion, osakeyhtiöt, kunnat, yhteismetsät ja seurakunnat.

sukupuolijakaumaa), hän sai naisten osuudeksi 44 prosenttia metsänomistajista. Yleensä naisten osuudesta on kuitenkin esitetty maltillisempia arvioita, vaikkakin tulevaisuudessa naisten osuuden metsänomistajista arvellaan kasvavan. Esimerkiksi Heimo Karppinen ja Magnus Ahlberg (2008, 26) arvioivat regressiomallien ja väestöennusteiden avulla analysoidussa tutkimuksessaan naismetsänomistajien osuuden nousevan nykyisestä arviosta (noin neljäsosasta metsänomistajista) 32–38 prosenttiin metsänomistajista vuoteen 2020 mennessä. Muutos selittyisi metsätilojen omistajanvaihdosten kohdentumisella entistä enemmän naisiin.

Naismetsänomistajat eivät suinkaan ole homogeeninen joukko, vaan taustoiltaan ja tavoitteiltaan moninainen ryhmä. He kuitenkin eroavat tietyiltä osin miespuoleisista metsänomistajista. (Follo 2016, 8.) Naismetsänomistajat ovat tutkimusten mukaan miehiä iäkkäämpiä. Pekka Ripatin (1998, 29–30) tutkimuksessa naismetsänomistajien keski-ikä oli 58 vuotta. Miespuoleisten metsänomistajien keski-ikä oli puolestaan 53 vuotta. Ero voi kuitenkin selittyä suomalaisten naisten miehiä korkeammalla eliniällä. Myös Harri Hänninen ym. (2011b, 24) tutkimukset osittavat naismetsänomistajien iän miehiä hieman korkeammaksi. Paajan (2015, 25) tutkielmassa naismetsänomistajien keski-ikäksi muodostui 62 vuotta. Tätä voivat selittää erot tutkimusmenetelmissä. Paajan (emt.) arvio huomioi myös aikaisemmista kartoituksista ulkopuolelle jääneet e-aktiiviset metsänomistajat. Mahdollisesti kartoituksiin vastaamatta ovatkin jättäneet iäkkäämmät naismetsänomistajat, joiden osallistuminen yhteismetsän asioihin on passiivisempaa. Kun heidät huomioidaan tilastollisesti, myös naismetsänomistajien keski-ikä nousee. Paajan (emt.) tulos on linjassa Ruotsissa toteutettuun tutkimukseen, jossa ruotsalaisten naismetsänomistajien keski-ikä oli 62,3 vuotta. Tämä oli 2,7 vuotta miehiä korkeampi.

Koska naismetsänomistajat ovat keskimäärin miespuoleisia metsänomistajia iäkkäämpiä, heitä on myös enemmän kuolinpesien ja yhtymien osakkaina. Naismetsänomistajista löytyy myös miehiä enemmän eläkeläisiä ja palkansaaajia. Yrittäjäys on puolestaan naismetsänomistajien keskuudessa miehiä harvinaisempaa, samoin kuin metsätilalla asuminen. (Ripatti 1998, 29–30; Hänninen ym. 2011b, 24.) Korkea ikä näkyy myös koulutuksessa sekä Ripatin (emt.), että Paajan (2015, 26–27) tutkimuksissa. Puolet naismetsänomistajista oli suorittanut kansa- tai kansalaiskoulun, mutta kokonaisuudessaan naismetsänomistajat olivat miehiä koulutetumpia. Naiset olivat miehiä useammin suorittaneet korkeakoulututkinnon, kun puolestaan miehet naisia useammin ammattitutkinnon tai eivät tutkintoa lainkaan.

Ripatin (1998, 29–30), Hännisen ym. (2011b, 24) ja Paajan (2015, 29) tutkimuksissa ilmeni, että naismetsänomistajat arvostavat metsäomaisuudestaan saatavaa virkistys- ja harrastusmahdollisuuksia miehiä

enemmän. Sukupuolten mukaan eriteltyä tietoa metsänomistajien metsänhoitokäyttäytymisestä löytyy niukasti. Pohjoismaalaisten tutkimusten mukaan naiset kuitenkin tekevät miehiä vähemmän itse metsänhoidollisia töitä. Ruotsissa toteutetuissa seurannoissa vuonna 1994 naismetsänomistajat tekivät miehiä vähemmän kaikkia metsänhoidollisia töitä. Myös lainkaan metsänhoidollisia töitä tekemättömien määrä oli naisilla selvästi suurempi – 45 prosenttia, kun miehillä vastaava osuus oli 25 prosenttia. (Lidestav 1998, 72.) Uudemmassa tutkimuksessa ruotsalaiset naismetsänomistajat tekivät yhä miehiä vähemmän metsänhoidollisia töitä, vaikkakin molempien aktiivisuus oli kasvanut (Lidestav ja Berg Lejon 2013, 140). Toisessa Ruotsissa toteutetussa tutkimuksessa yleisin naismetsänomistajien tekemä metsänhoidollinen työ oli paperityöt, kuten kirjanpito ja veroasiat. Miesten keskuudessa yleisintä oli yhteydenpito puunostajiin. Suurimmillaan ero oli fyysistä voimaa vaativissa metsänhoitotöissä, joita miehet tekivät selvästi naisia useammin. (Häggqvist ym. 2014, 700.) Paajan (2015, 39–40) tutkielmassa naismetsänomistajien suosituimpia metsätöitä olivat metsänviljely, taimikonhoito ja nuoren metsän kunnostus. Kokonaisuudessaan naiset tekevät miehiä vähemmän metsänhoidollisia töitä ja osa tutkielman naismetsänomistajista ei ollut tehnyt metsänhoidollisia töitä lainkaan viimeisen viiden vuoden aikana.

Myös puunkauppoja naiset tekevät miehiä harvemmin. Esimerkiksi Suomalainen metsänomistaja 2010 –tutkimuksen aineistoon ja Metsäntutkimuslaitoksen tilastoihin perustuvassa tutkimuksessa selvisi, että naismetsänomistajat hakkaavat keskimäärin kuution miehiä vähemmän vuodessa. Myös virkistystavoitteiset hakkasivat muita tavoiteryhmiä vähemmän. Naisissa on virkistystavoitteisia muita metsänomistajia enemmän. Tutkimus kuitenkin osoitti, ettei alle viisi vuotta metsätilansa omistaneiden keskuudessa sukupuolella ja tavoiteryhmällä ole vaikutusta puunmyyntimäärään. (Hänninen ym. 2011a, 1, 3.) Paajan (2015, 34) tutkielmassa naismetsänomistajista puuta oli vuosien 2004–2008 aikana myynyt lähes puolet, miehillä vastaava osuus oli lähes kaksikymmentä prosenttiyksikköä suurempi. Vaikka naiset myyvät puuta määrällisesti vähemmän ja hieman miehiä harvemmin, he myyvät kuitenkin suurempia määriä kerralla (Favada ym. 2007, 12; Kuuluvainen ym. 2014, 363; Paaja 2015, 36). Naismetsänomistajien puukauppa-aktiivisuuteen vaikuttavat neuvonta sekä markkinatilanne miehiä enemmän. Kuten kaikilla metsänomistajilla, myös naismetsänomistajien keskuudessa metsälle asetettavat tavoitteet vaikuttavat puukaupakäyttäytymiseen. (Ripatti 1998, 32–35; Ripatti 2001, 343.) Naismetsänomistajat kokevat puun ostajan paikallisuuden tärkeäksi ja hyödyntävät mielellään myös paikallista työvoimaa metsähakkuissa (Rämö ym. 2009, 29).

Etämetsänomistajilla voidaan tarkoittaa määrittelijästä riippuen hieman eri asioita. Tässä tutkielmassa etämetsänomistajalla tarkoitetaan metsänomistajaa, jonka metsätila sijaitsee eri kunnassa, kuin missä hän vakituisesti asuu. Lähimetsänomistajalla tarkoitetaan metsänomistajaa, joka asuu metsätilallaan tai samassa kunnassa. Etämetsänomistajan lähikäsitteenä voidaan pitää kaupunkimetsänomistajaa, joka tarkoittaa metsänomistajaa, joka asuu yli 20 000 asukkaan kaupungissa, mutta ei kuitenkaan metsätilansa sijaintikunnassa. Etämetsänomistajalle voidaan nähdä koituvan haittaa asuinpaikan ja metsäomaisuuden välisestä matkasta. (Horne ym. 2011, 13–16; Hänninen ym. 2011b, 21.)

Suomalainen metsänomistaja 2010 -tutkimuksessa (Hänninen ym. 2011b, 21) metsänomistajista 42 prosenttia asui tilallaan vakituisesti. Tilallaan tai sen sijaintikunnassa asui yhteensä 64 prosenttia metsänomistajista. Loput metsänomistajista voidaan siis laskea etämetsänomistajiksi. Heillä matkaa tilalle oli keskimäärin 190 kilometriä ja he viettivät tilallaan aikaa noin 40 vuorokautta vuodessa. Tilan sijaintikunnan ulkopuolella asuvien metsänomistajien tavoitteet koskivat keskimääräistä useammin virkistyskäyttöä ja taloudellista turvaa. Myös epätietoisten ryhmä oli keskimääräistä suurempi. Tilan sijaintikunnan ulkopuolella asuvat omistivat metsänsä keskimääräistä yleisemmin yhtymänä tai perikuntana.

Tulevaisuudessa etämetsänomistajat tulevat olemaan entistä nuorempia, heitä tulee olemaan nykyistä enemmän, eikä heillä enää ole samanlaista sidettä maaseudulle ja metsäänsä. Heidän roolinsa metsätaloudessa tulee myös kasvamaan. Voidaan pohtia sitä, millaisia muutoksia nämä muutokset metsien hoidossa aiheuttavat. Se, että tilalla ei enää asuta, hankaloittaa metsän hoitamista, nuoremmilla taas ei välttämättä ole hoitotoimenpiteisiin vaadittavaa aikaa. Myös yleinen metsätietous saattaa heikentyä. Näiden seurauksena esimerkiksi ostopalvelut saattavat yleistyä. (Rämö ym. 2009, 18; Rämö ja Toivonen 2009, 14–16; Haikari 2012, 347.) Katri Hamunen (2013, 26, 32–33) toteaa väitöskirjassaan, että kaupungissa asuvilla metsänomistajilla on vähemmän metsänhoidon kannalta hyödyllisiä kontakteja metsätilan sijaintikunnassa, kuin metsätiloillaan asuvilla. Tällaisia kontakteja ovat esimerkiksi metsää omistavat naapurit tai harrastusseuroissa käyvät kyläläiset. Kontaktien puuttuminen saattaa Hamusen (emt., 34–35) mukaan haitata metsänomistaja-identiteetin muodostumista ja ylläpitää metsätalouden kannalta passiivista metsänomistajuutta. Toisaalta esimerkiksi Paajan pro gradu -tutkielmassa (2015, 62) etänäismetsänomistajat olivat keskimääräistä aktiivisempia puukaupoissa sekä neuvontaan osallistumisessa.

2.2 Luonto ja ihminen

Tässä aluvuussa käsittelemme luontosuhdetta ja sitä mitä aiheesta on aikaisemmin kirjoitettu. Käsittelemme rajautuu suomalaiseen ja henkilökohtaiseen käsitykseeni luontosuhteen käsitteestä, sillä kuten Risto Willamo (2005, 156) toteaa, on luontosuhde kaikilla kulttuureilla ja jokaisella yksilöllä omansa. Yleisesti eri tieteenalojen kentällä luontosuhteella tarkoitetaan inhimillisen-ekologista vuorovaikutusta, joka sisältää tajunnallisen, kehollisen ja toiminnallisen ulottuvuuden. Tajunnallinen luontosuhde ilmenee esimerkiksi arvoina ja tunteina luontoa kohtaan, kehollinen inhimillisinä elintoimintoina ja toiminnallinen vaikkapa luonnonvarojen hyödyntämisenä tai luonnossa virkistymisenä. (Elonheimo 2002, 9, Willamon 2005, 13 mukaan). Yrjö Hailan (2008, 200; myös Willamo 2002, 179–180; Miettinen 2004, 59) mukaan luontosuhde on kulttuurista riippumatta osa olemassaolon perustaa. Historiallisesti ihmiskunnan luontosuhteen määrittelyä on hallinnut kaksi eri pyrkimystä – pyrkimys hallita luontoa ja pyrkimys elää sopuissa luonnon kanssa. Kumpikin näkemys on loppujen lopuksi ristiriitainen. Luontoa ei voi täydellisesti hallita, eikä tästä voi irrottautua. Kuolema tai hengittäminen toiminee tästä konkreettisena esimerkkinä. Myöskään täydellinen luonnonmukaisuus ei ole mahdollista, sillä luonnonmukaisuuden normit ovat perusteltavissa ainoastaan kulttuurisesti. Ihminen ei siis voi irtisanoutua kehollisesta luontosuhteesta, muttei myöskään tajunnallisesta luontosuhteesta. Jokisen (2002, 134) mukaan ihminen merkityksellistää luontoa jatkuvasti joko tiedostaen tai tiedostamattaan.

Willamo (2005, 158, 163, 171–178; myös Nyysönen 2005, 249) toteaa, että varsinkin arkiajattelussa ihmisillä on tarve erottaa luonnollinen ja epäluonnollinen, luonto ja ei-luonto. Raja näiden välillä on kuitenkin liukuva ja hyvin monimutkainen vetää. Onkin syytä kyseenalaistaa, onko rajanveto kulttuurin, ihmisen tai ei-luonnon ja luonnon välillä edes tarpeen. Willamon (emt., 283) mielestä luonto tulisikin nähdä ”*ekologisena ulottuvuutena, joka on läsnä kaikkialla*” ja vastaavasti kulttuuri tulisi hahmottaa ”*inhimillisenä ulottuvuutena, joka on läsnä kaikkialla*”. Willamon (emt.) mukaan tällainen luonto- ja kulttuurikäsitteiden laajentaminen voisi jopa edesauttaa länsimaisen maailmankuvan eheyttämistä.

Michael Richardson (2001, 79–81; katso myös Macnaghten & Urry 2001a, 4) lähestyy luontosuhdetta kulttuurin ja luonnon vastakkainasettelun ja poissulkevuuden kautta. Luonto on paitsi ympärillämme, myös osa meitä. Kuitenkin koemme kulttuurin olevan inhimillisyytemme määrittävä tekijä. Myönnämme olemamme eläimiä, mutta väitämme eroavamme muista eläimistä kulttuuristen tekijöiden vuoksi. Jos olisimme pelkästään osa luontoa, ei meillä olisi velvollisuuksia luontoa

kohtaan, eikä myöskään luontosuhdetta. Luonto on sosiaalinen ja kulttuurinen konstruktio, joka ilmenee meille suhteessamme siihen.

Luontosuhde on siis kulttuurisesti määritetty kategoria, mutta se voi myös esiintyä minä tahansa ihmisen toimintana, jos ihminen koetaan erottamattomaksi osaksi luontoa. Haila (2004, 47) toteaaakin, ettei mikään luontokappale, ihminen mukaan luettuna, tule toimeen yksin, vaan on aina suhteessa ympäröivään luontoon. Timo Miettinen (2004, 59; myös Lamberg 2005, 27–28) toteaa ihmisen luontosuhteen historian olevan tasapainottelua riistävän ihmisen ja yhtä aikaa suojelua vaativan, pyhän ja uhkaavan luonnon välillä. Samalla luontoon suhtautuminen kertoo Miettisen (emt.) mukaan myös suhteestamme itseemme ja läheisiimme. Luontosuhteet eivät myöskään ole muuttumattomia tai keskenään samanlaisia. Suhde luontoon vaihtelee paitsi yksilöiden välillä, myös yksilön elinkaaren aikana ja ihmiskunnan historian aikana (Willamo 2005, 156; Laurén 2010, 5; Haikari 2012, 224). Ihmisen luontosuhde määrittyy hänen omien elämäkokemustensa ja inhimillisen elämismaailmansa kautta. Ihmiselle, joka saa elantonsa metsästä, luontosuhde merkitsee eri asiaa kuin ihmiselle, jolle luonto on virkistyspaikka. (Willamo 2005, 38; Laurén 2006, 13; Macnaghten ja Urry 2001b, 180.) Kirsi Laurén (2006, 96–97, 209–210) tutki suomalaisten suokokemuksia luontosuhteen ilmentäjinä ja hänen tutkimuksestaan selviää, että luontosuhteen muodostuminen on elämänpituinen prosessi. Tärkeää tämän suhteen muodostumisessa ovat henkilökohtaiset juuret maahan. Omat muistot ja kokemukset tekevät esimerkiksi tietystä metsästä tärkeän, vaikkei sillä olisi taloudellista tai luonnonsuojelullista arvoa. Mielenkiintoista on, kuinka Laurén (emt.) havaitsee yhteyden lapsuudessa koetun luontoon pysyvän lujana myös aikuisiällä, vaikka ihminen asuisikin kaupungissa.

Luontosuhde voi näkyä niin ihmisen asenteena ja ajattelutapana luontoa kohtaan, kuin konkreettisena ihmisen ja luonnon välisenä vuorovaikutuksena. Kirjallisuudessa onkin pohdittu, kumpi näistä kategorioista välittää ihmisen luontosuhteen paremmin (Valkonen ja Suopajarvi 2003, 7; Haila 2004, 49; Haila 2008, 200; Rantala ym. 2013, 65; Valkonen 2013, 7). Valkonen ja Suopajarvi (emt.) jopa kritisoivat, voiko ihmisen luontosuhdetta edes määritellä. Pohdinnoissa edellä mainitut kirjoittajat ovat kuitenkin tulleet siihen tulokseen, että luontosuhteet ovat pohjimmiltaan käytännöllisiä ja ihmisen todellinen suhde luontoon ilmenee etenkin teoissa. Tutkimuksissa luontosuhteesta saatava käsitys määrittyy yksilön kertomusten kautta. Nämä kertomukset sisältävät usein elämäntapojen käytäntöjä, jotka ovat arkisia, jopa tiedostamattomia tapoja toimia. Näissä käytännöissä luontosuhde tulee esiin, vaikka toki arvoista ja ideologioista voi yksilöiltä kysyä. (Laurén 2006, 14.)

Luontosuhteesta puhuttaessa onkin myös perusteltua paneutua hieman arvoihin. Ihminen voi antaa luonnolle välinearvon, jolloin arvostamme niitä asioita, joita luonto meille antaa. Esimerkiksi metsänomistajan tapauksessa metsän välinearvoja voisivat olla taloudelliset arvot tai kulttuuriset arvot. Toisaalta luonnolle voidaan antaa myös itseisarvo, jolloin siitä välitetään sen itsensä vuoksi, eikä jonkin muun hyödyn tai hyvän vuoksi. Siitä ei siis johdeta muita arvoja, kuten välinearvon kohdalla, eikä sitä voi myöskään vaihtaa tai korvata. Tällaiset ihmisen antamat arvot ovat arvosubjektivismin mukaisia. Arvosubjektivismista puhuttaessa ajatellaan, että arvot edellyttävät arvottajan eli tietoisien olennon, jolla on kyky arvottaa. Arvosubjektivismin mukaan arvoja ei siis voi olla ilman arvottajaa. Jos taas koetaan, että luonnolla on arvoa riippumatta siitä, miten yksilöt arvottavat tätä – tai arvottavatko ollenkaan, on kyse arvo-objektivismista. Esimerkiksi metsän monimuotoisuus tai kauneus voivat olla itseisarvoja ihmisestä riippumatta. Eli vaikka ihmislaji maapallolta häviäisi, nämä arvot säilyisivät. (Vilka 1996, 37–39). Arvojen lisäksi osa luontosuhdetta ovat asenteet. Leena Vilka (emt.) erottaa neljä eri suhtautumistapaa luontoon. Nämä ovat ihmiskeskeinen (antroposentrinen), eläinkeskeinen (zoosentrinen), elämäkeskeinen (biosentrinen), luontokeskeinen (fysiosentrinen) ja tekniikkakeskeinen (teknosentrinen). Arvot vaikuttavat asenteisiin, jotka sitten näkyvät tai eivät näy toimintana.

Metsä on pohjoisen havumetsäalueen kulttuureissa aina ollut keskeinen elementti säädellen lähes kaikkea ihmisen toimintaa yhteisöjen muodostumisesta maailmankuvan kehittymiseen (Miettinen 2004, 59). Metsäluonnon merkitys suomalaisille nähdään usein kaksijakoisena. Toisaalta metsä on työn eetoksen ja hyödyntämisen, toisaalta elämyksellinen, jopa pyhän kokemuksia aikaan saava paikka. Kuten Laurén (2006, 156) toteaa, nykyään on eri tavalla mahdollista kiinnittää huomiota luonnon kauneuteen, kun se ei enää ole useimmalle elintärkeä työmaa. Vuosikymmeniä ja -satoja sitten metsän suurin tarjoama hyöty olivat riista, puu ja marjat. Nyt kun elinkeinot ja elintarvikkeet tulevat pääosin muualta, metsän tärkein hyöty nykyihmiselle lienee mahdollisuus rauhoittua ja virkistyä. Työnteon eetoksen luonnosta on siirrytty elämykselliseen luontoon. (Laurén 2006, 156, 209; Haikari 2012, 251, 349; Roiko-Jokela 2012, 385–388.)

Jos pohjoista metsäsuhdetta tarkastellaan tuhansien, jopa kymmenen tuhansien vuosien aikajänteellä, hahmottuu metsäsuhteesta paljon moninaisempi kuva. Jääkauden jälkeinen pyyntikulttuuri oli kaikin tavoin sidoksissa metsään ja sen niukkaan tuotantokykyyn. Kuitenkin, tai todennäköisesti juuri sen takia, kyseinen pohjoinen kulttuuri oli luontoa säilyttävä, jopa sieluttava. Sieluttaminen merkitsi myös luonnon koskemattomuutta, joka näkyi esimerkiksi puiden

arvostuksessa. (Miettinen 2004, 68–69.) Tässä kuvassa metsän eri merkitykset kietoutuvat yhteen sen sijaan, että se nähtäisiin tiukasti joko hyödyntämiseen käytettävänä tai elämyksellisenä paikkana.

Varmaa kuitenkin on, että metsä on suomalaisille yhä tärkeä elementti. Siitä kertovat esimerkiksi metsäaiheiset uutisoinnit (aihesanalla metsä löytyi 23.12.2017 Yleisradion arkistosta 1670 uutista kuluneen vuoden ajalta). Tulkinnat metsän merkityksestä osana suomalaista elinympäristöä ovat vaihdelleet 1900-luvun puolivälin jälkeen paljon (Haikari 2012, 226). Haikarin (emt. 226, 240, 338) mukaan pysyvää on kuitenkin ristiriita. Metsä nähdään sekä hyvänä, että pahana. Metsä toimii myös jatkuvasti peilinä kaupunkiin. Esimerkiksi jälleenrakennuskauden aikoihin metsä ja siihen liitetty metsäläisyys olivat elementtejä, joista uudistusmieliset 1960-lukulaiset halusivat eroon. Kyse on siis jo aiemmin esittämästäni rajankäynnistä luonnollisen ja kulttuurisen välillä.

3. AINEISTON JA ANALYYSIMENETELMÄN ESITTELY

Tämän luvun tavoitteena on esitellä menetelmävalintani ja pohdiskella niiden sopivuutta suhteessa aineistooni ja tutkimuskysymyksiin. Tutkimusmenetelmällä tarkoitetaan niitä käytäntöjä ja sääntöjä, joilla tutkija tuottaa ja tulkitsee havaintojaan. Menetelmää tarvitaan siis erottamaan havainnot tuloksista. (Alasuutari 2011, 62.) Aineiston keruun menetelmänä käytän haastattelua ja aineiston analyysissä sisällönanalyysiä narratiivisella otteella. Ensimmäisessä alaluvussa käsittelen aineistoon ja aineistonkeruuseen liittyviä seikkoja. Toisessa alaluvussa kuvaan tarkemmin sisällönanalyysia ja perusteita se valinnalle. Kolmannessa alaluvussa pohdin narratiivisuutta ja sen merkitystä omassa pro gradu -tutkielmassani. Viimeisessä alaluvussa esittelen oman aineistoni.

3.1 Haastattelut aineistona

Aineistoni koostuu seitsemästä puolistrukturoidusta teemahaastattelusta. Haastateltavat valikoituivat Keski-Suomen metsänhoitoyhdistyksen tietokannasta tehdyllä rajauksella. Hakuehtoina toimivat henkilön sukupuoli (nainen), syntymävuosi (1966–2000) ja asuinpaikan postinumero (40100–40700). Näillä tiedoilla rajautui 17 naismetsänomistajan joukkio, jolle kaikille metsänhoitoyhdistys lähetti haastattelukutsun. Mukaan he laittoivat myös muutaman palveluistaan kertovan esitteen sekä tuubihuivin. Kahden viikon päästä kirjeiden lähettämisestä otin yhteyttä mahdollisiin haastateltaviin sähköpostitse ja puhelimitse. Haastattelut toteutettiin 31.10.2016–23.1.2017 välisenä aikana haastateltavalle sopivassa paikassa. Haastattelupaikoista suosituin sijaitsi Jyväskylän yliopiston tiloissa, muutama haastattelu toteutettiin myös kahvilassa ja haastateltavien työpaikalla. Yksi haastattelu tehtiin haastateltavan kotona. Haastattelutilanne alkoi oman aiheeni lyhyellä esittämisellä, haastattelun kulun toteamisella ja äänitysluvan pyytämällä. Kestoltaan haastattelut olivat 20–45 minuuttia.

Pertti Alasuutarin (2011, 62–63) mukaan tutkimusmenetelmän tulee olla sopuinnassa teoreettisen viitekehyksen kanssa. Muutaman henkilön joukosta ei kannata tehdä yleistyksiä siitä, mitä esimerkiksi suomalaiset ovat jostain asiasta mieltä, eikä strukturoidulla lomakehaastattelulla kannata kartoittaa syvempiä käsityksiä vaikkapa työn merkityksestä. Mielestäni haastattelut sopivat oivallisesti kartoittamaan etänaismetsänomistajien luontoon ja metsään liittämiä merkityksiä, niiden syntymistä ja näkymistä metsänomistajuudessa, sillä kyseessä ovat syvemmät käsitykset ja kokemukset, jotka välittyvät keskustellen paremmin kuin esimerkiksi nettilomakkeella. Litteroinnin jälkeen minulla oli koossa 62 liuskaa (fontti Times New Roman, fonttikoko 12, riviväli 1,5) kirjalliseen muotoon muutettua aineistoa. Tämä ei ole erityisen paljon, mutta oletettavasti tämän

tasoiseen opinnäytteeseen jokseenkin tarpeeksi. On kuitenkin muistettava, että en voi tehdä yleistyksiä koskemaan esimerkiksi kaikkia etänaismetsänomistajia – enkä edes kaikkia jyvaskyläläisiä etänaismetsänomistajia. Saan kuitenkin osviittaa esimerkiksi siitä, mikä aiheessa on tärkeää ja saattaisi päteä myös yleisemmällä tasolla. Tutkimuksen onnistumisen ja edustavuuden kannalta olisi kerättävä sisällöllisesti ja määrällisesti tarpeeksi kattava aineisto (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka 2006a). Omalla kohdallani olen kuitenkin joutunut toimimaan tilanteen sanelemilla ehdoilla. Kartoittaessamme haastateltavia, ehdot (vuonna 1966 syntyneet ja nuoremmat, Jyväskylän kaupunkialueella asuvat, naiset) täytyivät ainoastaan 17 henkilön kohdalta. Tästä joukosta osaan en saanut koskaan yhteyttä puutteellisten tai vanhentuneiden yhteystietojen vuoksi, osan tilanne oli tietojen rekisteröimisen jälkeen muuttunut ja osa kieltäytyi osallistumasta. Rajaukset valikoituivat myös osittain käytännöllisistä syistä. Halusin tutkielmassani käsitellä selvästi keskiarvoa nuorempia naismetsänomistajia ja vuosi 1966 oli ensimmäinen vuosi, jolla mahdollisten haastateltavien määrä nousi tarpeeksi isoksi. Kaupunkialueella asuvat ovat mitä todennäköisemmin etämetsänomistajia ja lisäksi heidän tavoittamisensa oli helpompaa. Kiinnostus naisnäkökulmaan taas nousi aikaisemmista opinnoista ja vuonna 2015 tekemästäni kandidaatin tutkielmasta (Turunen 2015). Tällöin minulle selvisi, että naismetsänomistajia on tutkittu suhteellisen vähän verraten siihen, kuinka paljon heitä kuitenkin on. Näin ollen voin todeta, että valittu aineisto toimii esimerkkitapauksena tutkielmalleni keskeisestä tulevaisuuden metsänomistajakunnasta. He edustavat niin iältään, sukupuoleltaan, koulutustasoltaan, ammattiasemaltaan, kuin asuinpaikaltaankin sitä ryhmää, jota tutkimuksissa kutsutaan tulevaisuuden metsänomistajakunnaksi.

Haastattelemaan päädyin, koska se on toimiva tapa saada ensikäden tietoa tutkimusaiheestani. Kuten Johanna Ruusuvoori ja Liisa Tiittula (2005, 8) toteavat, on haastattelu koko yhteiskunnan läpäisevä tiedonhankintamuoto. Tietoa halutessa on luontevaa kysyä ja kysyjälle on oletettavaa vastata. Tekemäni haastattelut olivat luonteeltaan puolistrukturoituja teemahaastatteluja. Minulla oli tietty haastattelurunko, joka koostui kahdesta suuremmasta teemasta: luontosuhde yleisellä tasolla ja suhtautuminen omaan metsäomistukseen. Tämän lisäksi tiedustelin kokemuksia metsänhoitoyhdistyksen palveluista Keski-Suomen metsänhoitoyhdistyksen käyttöä varten. Tämä ulottuvuus ei kuitenkaan ole kokonaisuudessaan osa pro gradu -tutkielmaani. Teemojen käsittelyä varten olin varannut tarkempia kysymyksiä, kuten: ”Kuinka luonto näkyy arkielämässäsi?”, mutta tämän lisäksi annoin haastateltavien vastatusten kuljettaa haastattelua eteenpäin. Pysin käsittelemään samat asiat jokaisen haastateltavan kohdalla, joskin kysymysten tarkka muotoilu ja järjestys vaihteli.

(katso Ruusuvuori ja Tiittula 2005, 9.) Näin toteutui mielestäni narratiivisen lähestymistavan pyrkimys henkilökohtaiseen, ajasta ja paikasta riippuvaan tietoon.

Aikeenani oli alussa tuottaa luonteeltaan narratiivinen aineisto, jossa haastateltavat voisivat kertoa omat kokemuksensa ja kertomuksensa mahdollisimman omaehtoisesti. Tätä en kuitenkaan käytännössä pystynyt puhtaasti toteuttamaan. Varsinkin alussa etenin välillä kysymys-vastaus -linjalla. Syynä tähän lienee vähäsanaisemmat haastateltavat ja oma kokemattomuuteni haastattelijana. Raija Erkkilä (2008, 206) toteaa, että vastaava on sitä yleisempää, mitä enemmän narratiivinen haastattelu muistuttaa strukturoitua teemahaastattelua. Tällöin tutkijan ääni tulee esiin valittujen teemojen ja kysymysten kautta ohjaillen haastateltavan vastauksia. Myös haastateltava valitsee, mitä tutkijalle kertoo. Näin syntyy tilannesidonnainen ja merkityksiä luova tapahtuma, johon myös minä olen tutkijana vaikuttanut. En voi kutsua aineistoani puhtaasti narratiiviseksi, mutta siinä on kerronnallisia elementtejä. Eli vaikka narratiivisuuden käyttö aineistonkeruun metodina ei puhtaasti onnistunutkaan, se antaa silti oman lisänsä puolistrukturoidulle teemahaastattelulle.

Haastattelussa, sitä ennen ja sen jälkeen on muistettava tiettyjä eettisiä seikkoja. Luottamuksen rakentaminen haastateltavaan on tärkeää ja se alkaa jo ensimmäisestä lähestymisestä. Haastattelun ja tutkimuksen tarkoitus on ilmaistava, ja tietojen ja haastateltavien anonymiteettia on suojeltava. Myös haastateltavan kokemukset on otettava tosissaan ja niitä on arvostettava. Itse tein jo haastateltavia rekrytoidessani, sekä vielä haastattelutilanteessa selväksi, että haastattelu nauhoitetaan, litteroidaan ja tallennetaan, mutta sellaisenaan sitä ei kuule tai lue muut kuin minä. Mainitsin myös, että jokaisella haastateltavalla on lupa myöhemmin korjata tai lisätä sanomaansa jotain. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 34.) Haastattelijan on myös syytä pyrkiä neutraaliuuteen, eikä esimerkiksi johdatella tai moralisoida haastateltavaa. Tämä saattaa kuitenkin olla usein vaikeaa varsinkin vähäsanaisien haastateltavien kohdalla (emt., 36–39.) Itse huomasin varsinkin ensimmäisten haastattelujen kohdalla ottaneeni ehkä liikaakin kantaa haastateltavan sanomisiin ja korostaneeni omaa rooliani haastattelussa. Juha Perttulan (2008, 156) sanoin: ”*Se on tutkijan taitoa olla olemassa toiselle kiinnostuen hänestä ja hänen kokemuskuvauksistaan enemmän kuin itsestään*”.

Haastattelut litteroin eli muutin nauhoitetut haastattelut kirjoitettuun muotoon. Näin aineistona on helpompi käsitellä ja tulkita. Litteroidessa merkitsin lyhyet ja pitkät tauot, sanojen keskenjäännit, puheen, josta ei saanut selvää, naurahdukset sekä minimipalautteen. Tämä mielestäni riittää, sillä litteroinnin tarkkuus on valittava tutkimuskysymysten ja -menetelmän mukaan. Itselleni ei ole oleellista muistaa esimerkiksi puheen nopeutta tai intonaatiota, jotka taas saattaisivat olla oleellisia seikkoja esimerkiksi keskusteluanalyysissä. Koska tutkiskelen aineistoani

sisällönanalyttisesti, olen enemmän kiinnostunut sisällöstä, kuin näistä viestinnän muista ulottuvuuksista. (Tiittula & Ruusuvoori 2005, 12–13.)

3.2 Sisällönanalyysi analyysin perusmenetelmänä

Sisällönanalyysi on tekstianalyysia, jossa pyritään havaitsemaan tekstin merkityksiä ja kuvaamaan niitä sanallisesti tiiviissä muodossa, joka sisältää kuitenkin kaiken tärkeän informaation. Tarkkailun kohteena voidaan käyttää lähes mitä vain kirjoitettuun muotoon saatettuja dokumentteja, kuten haastatteluja, kirjoja, lehtiartikkeleja tai kirjeitä. Sisällönanalyysia voidaan jaotella esimerkiksi sen sisältämän päättelyn logiikan mukaan (deduktiivinen ja induktiivinen). Samaa skaalaa siitä, tapahtuuko tutkimus niin sanotusti yleisestä yksittäiseen vai yksittäisestä yleiseen, käytetään myös jaoteltaessa teorialähtöiseen, teoriaohjaavaan ja aineistolähtöiseen sisällönanalyysin. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 103–108; Silvasti 2014, 40–44). Tiina Silvasti (2014, 33) pitääkin sisällönanalyysiä perusmenetelmänä, johon aineiston analysoijan on luonnollista tarttua.

Sisällönanalyysi tapahtuu käytännössä erittelemisen, jäsentämisen ja tarkastelemisen kautta. Tekstimuotoon saatettu (omassa tapauksessani haastatteluista litteroitu) aineisto sisältää yleensä tutkijaa kiinnostavan tiedon lisäksi paljon tutkimuskysymysten kannalta epärelevanttia tietoa, joka on alussa syytä erottaa varsinaisen aineiston ulkopuolelle. (Alasuutari 2011, 32; Silvasti 2014, 37.) Esimerkiksi omasta aineistostani löytyy tietoa haastateltavien ajatuksista metsänhoitoyhdistystä kohtaan, mutta tällaiset kohdat rajasin tutkielman ulkopuolelle. Kuten Alasuutari (2011, 60) toteaa, aineistosta nousevia havaintoja käsitellään tutkimuksessa eksplisiittisesti määritellystä näkökulmasta, jota ohjaa valittu teoreettinen viitekehys. Aineistostani saisi hyvin erilaisia tuloksia, jos sitä tutkisi esimerkiksi keskusteluanalyysin keinoin paneutumalla tutkijan ja tutkittavan väliseen vuorovaikutukseen. Tällöin valittu viitekehys ohjaisi huomiotani sinänsä samassa aineistossa erilaisiin yksityiskohtiin, kuin joita nyt tarkastelen. Analysoinnin alussa on siis aiheellista tiedostaa tutkimuskysymyksensä ja teoriataustansa. Toisaalta omat tutkimuskysymykseni tarkentuivat vielä analyysivaiheessa, kun huomasin, mikä aineistossa oli esiin nostamisen arvoista. Tämä on laadullisissa tutkimuksissa varsin normaalia, sillä tutkimuksen teko on itseään ruokkiva prosessi.

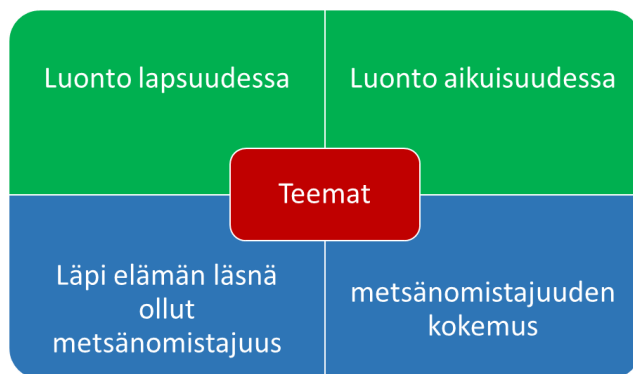
Kun aineistosta on rajattu oman tutkimuksen kannalta epäoleellisuudet pois, voidaan aineistoa alkaa käsitellä. Omassa tutkielmassani käytin teemoitteluja, jonka pyrkimyksenä on löytää aineistosta eri haastatteluja yhdistäviä ja erottavia, keskeisiä aiheita. Teemojen muodostaminen lähtee liikkeelle aineiston koodaamisesta, joka on aineiston osiin purkamista. Koodilla tarkoitetaan

avainsanaa tai yhteistä nimittäjää. Koodauksen jälkeen aineistoa on helpompi lähteä analysoimaan, koska siihen on jo muodostunut rakennetta ja kiinnostavat kohdat ovat nopeammin löydettävissä. Koodit voivat syntyä luetun teorian pohjalta tai nousta aineistosta. (Saaranen-Kauppanen ja Puusniekka 2006b; Silvasti 2014, 38–39.) Omassa tutkielmassani jo haastattelurungon tekoa ohjasivat tietyt teoriataustat. Tällaisia tausta-ajatuksia ovat esimerkiksi luontosuhteen jako toiminnalliseen ja teoreettiseen (Haila 2008, 200; Valkonen 2013, 7) tai metsänomistajien tavoiteulottuvuudet (Hänninen ym. 2001, 620–621; Hänninen ym. 2011b, 15; Häyrinen ym. 2015, 25–29). Pysin olemaan aineistolle avoin ja muodostamaan uusia koodeja aineistolähtöisesti. Tällaisia syntyikin, esimerkiksi lapsuuteen ja perhesuhteisiin liittyvät koodit nostin pääsääntöisesti aineistosta. Oman tutkielmani aineistosta muodostin 39 erilaista koodia. Tällaisia olivat esimerkiksi ”polttopuu”, ”luonto töissä”, ”ulkopuolinen apu”, ”mökki” ja ”velvoitteet”. Laskin kunkin koodin saamat maininnat, jonka perusteella järjestin koodit eniten mainintoja saaneesta vähiten mainintoja saaneeseen. Listan yläpäähän sijoittuivat seuraavat koodit: ”perhe”, ”lapsuus”, ”sukupolvien jatkumo”, ”metsänhoitoyhdistys” ja ”luonnonsuojelu”. Näistä kaksi viimeistä ovat koodeja lähtöisin alkuperäisestä tutkimussuunnitelmastani ja ennen analyysivaihetta lukemastani teoriataustasta. Metsänhoitoyhdistys oli teema, joka oli sellaisenaan mukana haastattelurungossa. Tämän vuoksi myös teemaa käsitteleviä tekstiosioita oli aineistossani paljon. Luonnonsuojelu taas pohjannee metsänomistajien tavoiteryhmiin, joihin olin perehtynyt jo ennen pro gradu -tutkielman aloittamista. Myös nämä olivat teemana ainakin jossain määrin osana haastattelurunkoani. Mielestäni mielenkiintoisimpia olivatkin kolme eniten mainintoja saanutta koodia ”perhe”, ”lapsuus” ja ”sukupolvien jatkumo”. Tällaiset sosiaaliin suhteisiin ja yksilön historiaan liittyvät aiheet olin alun perin ajatellut jättäväni aineiston ulkopuolelle, mutta niiden saamien mainintojen määrä teki niistä yhden keskeisimmistä kiinnostuksenaiheistani ja ehkä jopa sen tekijän, jolla tutkielmani eroaa perinteisistä metsänomistajatutkimuksista.

Koodauksen jälkeen siirrytään aineiston varsinaiseen analysointiin, joka voi alkaa esimerkiksi teemoitellen. Tällöin koodattu, osiin purettu aineisto yhdistellään uudelleen aihekokonaisuuksiksi. Näiden aihekokonaisuuksien eli teemojen on tarkoitus tuoda tutkimuskysymysten kannalta uutta tietoa, jota sitten peilataan aikaisempaan kirjallisuuteen ja teoriataustaan (Silvasti 2014, 45–46.) Pelkkä teemoittelu ei siis riitä analyysiksi, vaan analyysivaiheen tarkoituksena on saada aineistoa tarkasti läpikäyden irti jotain rivien välistä (Ruusuvoori ym. 2010, 14). Voidaankin sanoa, että aineistossa on yksilön tasolla varioivia

esimerkkejä jostain isommasta ilmiöstä (Alasuutari 2011, 32) ja tässä kiteytyy kvalitatiivisen tutkimuksen luonne: yksittäisestä yleiseen.

Pystyin jakamaan aineiston koodit haastateltavien lapsuusajasta sekä tämänhetkisestä tilanteesta kertoviin. Lisäksi koodit oli mahdollista jakaa metsänomistamiseen sekä luontoon yleisemmin liittyviin. Näiden kahden huomion perusteella syntyi neljä teemaa (kuva 1), jotka nimesin analyysivaiheessa seuraavasti: luonto lapsuudessa, luonto aikuisuudessa, läpi elämän läsnä ollut metsänomistajuus ja metsänomistajuuden kokemus.

Kuva 1. Koodien pohjalta muodostamani teemat esitettynä nelikentässä

Etsin kaikki teemoihin liittyvät kohdat aineistosta ja merkitsin ne omilla väreillään. Teemat osoittautuivat toimiviksi, sillä jokaisesta haastattelusta löytyi kunkin teeman alle jäsennettäviä kohtia. Toki jokaisen haastateltavan kohdalla teemojen osuudet painottuivat hieman eritavoin. Teemat auttoivat minua muodostamaan lopulliset tutkimuskysymykset: 1. millainen haastateltavien luontosuhde on ja miten se on muotoutunut sekä 2. mitä metsän omistaminen haastateltaville merkitsee? Tutkimuskysymykset muodostuivat siten, että nelikentässä ylhäällä olevat teemat muodostavat ensimmäisen tutkimuskysymyksen ja alhaalla olevat toisen tutkimuskysymyksen. Tutkielman rakenteessa tämä näkyy siten, että haastateltavien luontosuhdetta (nelikentän yläosa, 1. tutkimuskysymys) käsitellään luvussa neljä ja haastateltavien metsänomistajuutta (nelikentän alaosa, 2. tutkimuskysymys) luvussa viisi.

Sisällönanalyysi on käytännönläheinen apu aineiston analyysivaiheessa. Sisällönanalyysin keinoin on mahdollista erotella tutkimuskysymysten kannalta oleelliset kohdat aineistosta, yhdistellä ja eritellä sisältöä ja lopulta muodostaa jopa uutta tietoa, tai ainakin oma, perusteltu näkemys johonkin ylempään tason ilmiöön. Aineistoni oli litteroinnin jälkeen kirjallisessa

muodossa, jolloin sisällönanalyysi on toimiva lähtökohta analyysille. Esimerkiksi lehtikuvia analysoidessa kuva-analyysi olisi käyttökelpoisempi. Oma aiheeni on lisäksi sen verran vähän tutkittu, että tutkimusmenetelmän kautta ei siihen tarvitse tuoda uutta näkökulmaa.

3.3 Narratiivinen lähestymistapa analyysin tukena

Sisällönanalyysin lisäksi käytän väljänä tutkimuskehiksenä narratiivista lähestymistapaa. Narratiivisuuden käsitteen alkuperä lienee latinan kielen kertomista tarkoittavassa verbissä *narrare* ja kertomusta tarkoittavassa substantiivissa *narratio*. Narratiivisuus on yleistynyt laajemmalla tutkimuskentällä 1990-luvulla, joskin sillä on pitkä historia filosofian ja kielitieteen parissa. (Heikkinen 2000, 49.) Hannu Heikkinen (emt.) toteaaakin, että narratiivisuuden nopea yleistyminen liittyy tiedekäsityksen muutokseen. Nykyään nähdään, että tiedon tuottamisen prosessi tapahtuu kertomusten kautta – niitä kuunnellaan ja kerrotaan. Toisaalta kertomukset toimivat tutkimuksen materiaaleina ja toisaalta tutkimus itsessään on kertomuksen tuottamista maailmasta. Yksilöt myös rakentavat itsensä kertomusten kautta.e

Narratiivisen lähestymistavan luonne vaihtelee tutkijasta ja tieteenalasta riippuen, jolloin ei voida puhua yhtenäisestä tai muuttumattomasta menetelmästä tai koulukunnasta (Heikkinen 2000, 47; Hyvärinen 2004, 242–246; Erkkilä 2008, 196). Narratiivisuutta voidaan käyttää ainakin neljällä eri tavalla. Narratiivisuus voi toimia konstruktivistisena tutkimusotteena, jolloin nähdään, ettei ole olemassa yhtä todellisuutta, vaan ihmiset rakentavat identiteettinsä ja tietonsa kertomusten avulla. Nämä kertomukset taas pohjaavat ihmisen aikaisempiin kokemuksiin ja tietoihin. Näin myös maailma koostuu erilaisista mielen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen todellisuuksista. Tieto on aina suhteellista ja sidoksissa muun muassa aikaan, jolloin myöskään tiede ei voi olla täysin objektiivista. Narratiivisuudella voidaan myös viitata konkreettisempiin seikkoihin, kuten tutkimuksen aineistoon. Tällöin aineistona toimivat esimerkiksi haastatteluilla saadut aineistot, joissa on haastateltavien omin sanoin tuottamaa kerrontaa. Tällainen aineisto eroaa oleellisesti numeerisesta tai lyhyitä sanallisia vastauksia sisältävästä aineistosta, sillä sen jatkokäsittely edellyttää tulkintaa. Narratiivisen aineiston edellytykseksi voidaan asettaa juonen kaari alkuineen, keskikohtineen ja loppuineen, mutta se voidaan nähdä myös väljemmin minä tahansa kerrontaan perustuvana aineistona. Narratiivisuutta voidaan käyttää myös analyysitapana. Tässä voidaan tehdä ero narratiivien analyysiin ja narratiiviseen analyysiin, joista ensimmäisellä tarkoitetaan kertomusten luokittelua ja jäsentelyä, kun taas jälkimmäisellä viitataan uuden kertomuksen tuottamiseen aineiston pohjalta. Narratiivisuus voi

toimia myös käytännöllisenä apuvälineenä. Näin voidaan toimia esimerkiksi psykoterapian tai sosiaalityön kentällä. Narratiivisuuden käyttö perustuu tällöin tutkittavan ihmisen auttamiseen, esimerkiksi hänen elämönhallintansa tunteen lisäämisellä. Tieteellisen tiedon tuottaminen ei ole tässä tapauksessa yhtä tärkeää, kuin käytännön apu, jota narratiivisuudella voidaan tuottaa. (Heikkinen 2000, 49–55; Erkkilä 2008, 199–201; vrt. Hyvärinen 2008, 447.)

Kunkin tutkijan on toki tehtävä itselleen ja lukijoilleen selväksi, mistä puhuu, kun kertoo käyttävänsä narratiivista lähestymistapaa. Omassa tutkimuksessani narratiivisuus tarkoittaa, että pyrin ymmärtämään niitä muuttuvia ja yksilöllisiä näkökulmia, joita tutkittavilla on suhteessa tutkittavaan ilmiöön. Samalla minua kiinnostaa, millaista tarinaa yksilö kokemuksistaan kertoo ja miten hän noita kokemuksia itse jäsentää. Voidaan siis todeta, että ymmärrän narratiivisuuden ainakin konstruktivistisena tutkimusotteena. Aineistoni on luonteeltaan narratiivinen. Annoin haastateltaville tilaa kertoa kertomuksensa omin sanoin, omilla jäsenyksillään. Narratiivisuus näkyy haastatteluissani niin, että aineistosta löytyy tietyn tapahtuman tai kokemuksen kuvauksia. Useimmiten nämä kokemukset ovat juonellisia. Esimerkiksi metsänomistamisen luonteen muutos näkyy haastatteluissa seuraavana juonellisen kuvauksena: Tarina alkaa lapsuudesta, jolloin haastateltava on viettänyt aikaa isänsä kanssa metsätöissä. Juonen käänne tapahtuu, kun ikääntynyt isä ei enää pysty huolehtimaan metsästään ja keski-ikäistynyt tytär ostaa sen. Loppu on nykyhetki, jolloin metsässä käydään puolison kanssa puuhailemassa metsätöitä tai tulevaisuus, jossa metsä on siirtynyt perintönä omille lapsille. Vaikka en voi aineistoani kutsua puhtaasti narratiiviseksi, on siinä selvästi kerronnallisia piirteitä.

Omana kiinnostuksen kohteenani ovat haastateltavien metsään ja laajemmin luontoon liittämät merkitykset. En kuitenkaan voi olettaa saavani täysin totuuden mukaista kuvaa tästä. En välttämättä osaa käsitellä kaikkea asian liittyvää tai esittää oikeita kysymyksiä. Myöskään haastateltavat eivät välttämättä paljasta tai osaa ilmaista kaikkea. Tutkijana en voi päästä toisen yksilön kokemusmaailmaan. Juha Perttula (2008, 136–137) käyttää tästä termiä ”elävä kokemus”. Elävä kokemus saa muotonsa kokijan omassa elämässä ja on sidoksissa elämäntilanteeseen. Laadultaan elävä kokemus voi olla vaikkapa tietoa, tunnetta, intuitiota tai uskoa. Tutkijan ei ole edes syytä olettaa haastateltavan elävästä kokemuksesta mitään. Tutkittavaa asiaa voi kuitenkin pyrkiä tavoittamaan sellaisena kuin se tutkimuskysymysten kannalta on todellisuudessaan olemassa. En siis ehkä voi saada täysin totuudellista kuvaa haastateltavien luontosuhteesta, sen kehityksestä ja vaikutuksista, mutta voin päästä lähelle kokemusten ja kertomusten kautta. Kokemuksia voi tutkia empiirisesti ainoastaan, jos niitä kuvataan jollain tavalla sanallisesti, esimerkiksi puhumalla (Laurén 2006, 80;

Perttula 2008, 140). Omassa tutkielmassani tämä vaihto elävästä kokemuksesta kuvattuun kokemukseen tapahtui haastatteluhetkellä. On pidettävä mielessä, että tässä kohden tapahtuu katkos – toimija editoi omaa kuvaustaan, eikä eletty kokemus koskaan ilmene täysin autenttisenä kuvatussa kokemuksessa (Hyvärinen 2004, 301). Heikkinen (2000, 50–51) kuitenkin muistuttaa, että subjektiivinen, paikallinen ja henkilökohtainen tieto ei ole narratiivisessa lähestymistavassa heikkous, vaan sen avulla saadaan yksilöiden moninaiset äänet autenttisemmin kuuluviin. Samaan asiaan viittaa Alasuutari (2011, 66) kirjoittaessaan kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen eroista. Jos kvantitatiivisilla menetelmillä saadaan joukko maailmaa koskevia mittaustuloksia, niin kvalitatiivinen aineisto on pala tuota maailmaa. Se on näyte tutkimuksen kohteena olevasta maailmasta. Omalla kohdallani kyseessä on näyte näiden tiettyjen etänäismetsänomistajien metsälle ja luonnolle antamista merkityksistä kyseisellä tutkimushetkellä.

3.4 Oman aineiston esittely

Tässä luvussa selvitän haastateltavieni taustapiirteitä. Taustapiirteet koulutustasoa ja ammattiasemaa lukuun ottamatta löytyvät myös kootusti taulukosta 1. Syntymävuosiltaan haastateltavat sijoittuvat vuosien 1966 ja 1989 välille. Näin ollen nuorin haastateltava oli haastatteluhetkellä 27-vuotias ja vanhin 50-vuotias. Haastateltavien keski-ikä on 41 vuotta. Tämä on huomattavasti alle metsänomistajien keski-ään, joka viimeisimmässä metsänomistajia kartoittavassa tutkimuksessa oli 60 vuotta. Kyseiseen tutkimukseen osallistuneista metsänomistajista ainoastaan 11 prosenttia oli alle 45-vuotiaita (Hänninen ym. 2011b, 22.) Naismetsänomistajien keski-ikä lienee tätä hieman suurempi, esimerkiksi Paaja (2015, 25) laski tutkielmassaan naismetsänomistajien keski-ikäksi 62 vuotta. Koulutukseltaan haastateltavat ovat kaikki suorittaneet vähintään alemman ammattikorkeakoulututkinnon ja toimivat palkansaajina, jonka lisäksi yksi myös työllistää itsensä. Suomalainen metsänomistaja 2010 -tutkimuksen mukaan vähintään ammattikorkeakoulu- tai opintotasaisen tutkimuksen oli suorittanut 33 prosenttia metsänomistajista. Samaisessa tutkimuksessa ammatiltaan suurin metsänomistajaryhmä olivat eläkeläiset (45 prosenttia metsänomistajista), palkansaajien ollessa toiseksi suurin ryhmä (30 prosenttia metsänomistajista). (Hänninen ym. 2011b, 17, 24–27.) Naismetsänomistajista yli puolet oli Paajan (2015, 27) tutkielmassa eläkeläisiä, mikä selittyy heidän korkealla iällään. Palkansaajia naisista oli 30 prosenttia. Tutkielmani keskittyy nuoremman polven metsänomistajiin, joten on ymmärrettävää, että haastateltavat poikkeavat ammattiryhmältään aikaisemmista tutkimuksista ollessaan palkansaajia.

Haastateltavieni metsät sijaitsevat keskimäärin noin 61 kilometrin etäisyydellä heidän asuinpaikoistaan. Kaikki haastateltavat asuvat Jyväskylän keskusta-alueella tai Palokassa. Lyhyin etäisyys asuinpaikasta metsälölle on noin 35 kilometriä ja pisin noin 125 kilometriä. Kaikista metsänomistajista runsas kolmannes asuu metsän sijaintikunnan ulkopuolella, keskimäärin 190 kilometrin päästä metsätilastaan (Hänninen ym. 2011b, 22). Paajan tutkielmassa (2015, 33) käy ilmi, että ainoastaan yli sata hehtaaria metsää omistavien ryhmässä naismetsänomistajista yli puolet asui metsätilallaan. Muiden kokoisia metsiä omistavat naiset taas asuivat useimmiten muualla kuin metsätilallaan tai metsän sijaintikunnassa. Etämetsänomistajuus on siis selvä trendi naismetsänomistajien keskuudessa, vaikka kaikista metsänomistajista 64 prosenttia asuu metsätilallaan tai sen sijaintikunnassa. (Hänninen ym. 2011b, 22; Paaja 2015, 33.)

Haastateltavieni metsäomistuksen pinta-ala vaihtelee seitsemästä hehtaarista 68 hehtaariin. Metsäalan keskiarvo on noin 22 hehtaaria, haastateltujen enemmistön metsäalan jäädessä korkeintaan kymmeneen hehtaariin. Viimeisimmässä Luonnonvarakeskuksen julkaisemassa tilastotiedotteessa keskimääräinen, yksityisomistuksessa oleva metsämaan pinta-ala oli koko Suomessa 27,8 hehtaaria. Keski-Suomessa tämä oli jonkin verran suurempi, 35,1 hehtaaria, mediaanin sijoituessa 20–49,9 hehtaarin välille. (Leppänen ja Torvelainen 2015, 3–7.) Haastateltavieni metsien pinta-ala on siis varsinkin Keski-Suomen keskiarvoa pienempi, mutta sijoittuu kuitenkin mediaanille. Mielenkiintoinen huomio Paajan (2015, 32) tutkielmassa oli se, että naismetsänomistajat omistivat 21 prosenttia metsien pinta-alasta, vaikka heidän osuutensa metsänomistajien lukumäärästä on suurempi. Naisten omistamat metsätilat olivatkin miesten metsätiloja pienempiä ja keskiarvoltaan 30 hehtaaria. Iältään alle 44-vuotiaiden naismetsänomistajien metsän pinta-ala oli keskimäärin 35 hehtaaria. Haastateltavistani kuusi omistaa metsänsä yksin ja vain yksi omistaa sen yhdessä puolisonsa kanssa. 60 prosenttia Suomen metsistä onkin yksityisten omistuksessa. Yksityisomistuksella tarkoitetaan yksityishenkilöiden, verotusyhtymien ja kuolinpesien muodostamaa kokonaisuutta. Myös valtio, kunnat, seurakunnat ja osakeyhtiöt voivat omistaa metsää. Metsämaasta 44 prosenttia omistavat yksityishenkilöt yksin tai yhdessä puolison kanssa. (Leppänen ja Torvelainen 2015, 3–4, 6–7.) Tutkielmani keskittyy juuri tähän yksityishenkilöiden metsänomistukseen.

Metsänomistajaksi päätyminen reittejä on useita. Metsä voidaan ostaa, saada lahjaksi tai periä. Haastateltavista kaksi oli ostanut metsän, toinen markkinoilta ja toinen isältään. Yksi haastateltavista on saanut metsän lahjaksi lähisukulaiseltaan ja loput neljä ovat perineet metsänsä. Tämä vastaa Suomalainen metsänomistaja 2010 -tutkimusta, jossa 15 prosenttia vastaajista oli ostanut

metsänsä markkinoilta ja 41 prosenttia sukulaiselta. Perintönä tai lahjana metsän oli saanut 45 prosenttia. (Hänninen ym. 2011b, 38.)

Haastateltavat ovat omistaneet metsänsä keskimäärin 17 vuotta, hallinta-aika vaihtelee kahdesta vuodesta 39 vuoteen asti. Iän kanssa tällä ei ole tekemistä. Esimerkiksi haastateltavista iäkkäin on omistanut metsää vasta kahden vuoden ajan, kun taas haastateltavista nuorimmat ovat omistaneet metsää jo yhdeksän ja 27 vuoden ajan. Myös Paajan (2015, 30) tutkielmassa naismetsänomistajista yli puolet oli omistanut metsänsä yli 15 vuoden ajan, neljännes 6–15 vuotta ja hieman alle viidennes enintään viisi vuotta. Seuraavassa taulukossa esitän haastateltavieni taustapiirteet kootusti. Koulutusta ja ammattiasemaa en esittele haastateltavien anonymiteetin suojaamiseksi.

	Inka	Anu	Sinikka	Pirjo	Suvi	Laura	Maarit
syntymävuosi	1989	1971	1970	1966	1978	1981	1968
metsätilan etäisyys Jyväskylästä, (km)	66	63	38	35	30	125	62
metsän pinta-ala (ha)	36	68	16	7	10	10	8
omistusmuoto	yksin	yksin	yksin	puolison kanssa	yksin	yksin	yksin
metsänomistajaksi päätyminen	peritty	ostettu lähisukulaiselta	peritty	ostettu markkinoilta	peritty	peritty	saatu lahjaksi lähisukulaiselta
hallinta-aika, (a)	9	5	39	2	11	27	21

Taulukko 1. Haastateltujen taustapiirteet koulutustasoa ja ammattiasemaa lukuun ottamatta. Tiedot Inka–Pirjo kokosin loppuvuodesta 2016, loput 2017 alkuvuodesta.

4. LAPSUUDEN LUONTOKOKEMUKSET POHJANA AIKUISUUDEN LUONTOSUHTEELLE

Tässä luvussa etsin vastauksia ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni, eli **millainen haastateltavien luontosuhde on ja miten se on muotoutunut?** Kysymys sisältää kaksi tekijää: luontosuhteen käsitteen ja oletuksen, että kyse on elämän varrella muuttuvasta ja muotoutuvasta suhteesta. Kysymykseen päädyin, sillä aineiston lukeminen ja siihen tekemäni koodaus osoittivat lapsuuden olevan haastateltaville naismetsänomistajille tärkeä aihepiiri luontosuhteesta puhuttaessa. Haastatteluista myös ilmeni, että luontosuhde oli kokenut erilaisia vaiheita haastateltavien elämän varrella. Koska haastattelurunkoni ei sisältänyt tarkempia kysymyksiä lapsuudesta, luultavaa on, että kyseiset aiheet ovat olleet haastateltaville jollain tavalla tärkeitä ja merkityksellisiä. Myös muissa luontosuhdetta käsittelevissä tutkimuksissa on huomattu lapsuuden ja perheen merkitys. Esimerkiksi Laurén (2006, 90) tutki väitöskirjassaan suomalaisten suokokemuksia ja -kertomuksia käyttäen aineistonaan Suoseuran ja Maaseudun Sivistysliiton järjestämää Suotarina-kirjoituskilpailua. Myös hänen aineistossaan lapsuusajan muistot muodostivat suuren osan. Sama tulos löytyy myös Mikko Jokisen (2002, 13) toimittamasta, kirjoituskilpailuaineistoon perustuvasta tutkimuksesta. Täten arvelen, että lapsuuden luontokokemuksilla, elinympäristöllä ja perheellä todellakin on vaikutusta aikuisen ihmisen luontosuhteeseen. Alaluvussa 4.1 nostan esiin aineistostani kuvauksia luonnon merkityksistä haastateltavien lapsuudessa. Alaluvussa 4.2 siirryn pohtimaan aikuisen luontosuhdetta haastateltavien kertomusten pohjalta.

4.1 Luontosuhteen syntyminen

Kaikilla haastateltavillani on ollut luontokokemuksia lapsuudessa. Neljällä haastateltavista nämä kokemukset sijoittuvat niille alueille, jossa myös nykyinen metsäomistus sijaitsee. Tämä on hyvin yleistä, sillä metsäomistus sijaitsee usein esimerkiksi suvun kotitilan, mummolan tai mökin yhteydessä ja useimmiten metsä peritään tai ostetaan lähisukulaisilta. Viimeisimmässä Suomalainen metsänomistaja -tutkimuksessa 86 prosenttia metsänomistajista oli joko perinyt, saanut lahjana tai ostanut metsän sukulaisiltaan (Hänninen ym. 2011b, 38). Anna-Kaisa Rämö ja Ritva Toivonen (2009, 23) tutkivat keskimäärin neljä vuotta metsää omistaneita metsänomistajia, jotka taustapiirteiltään olivat hyvin samankaltaisia omien haastateltavieni kanssa (tosin otoksessa oli myös miehiä). Myös kyseenomaisessa tutkimuksessa suhde metsään oli muodostunut jo lapsuudessa. Osalla vanhempien

ja kasvuympäristön kautta, osalla harrastusten tai armeijan kautta. Rämö ja Toivonen (emt.) toteavatkin, etteivät kokemukset metsästä aina liity sukulaisten metsiin vaan myös jokamiehen oikeuteen liittyvään metsässä oloon. Lapsi ei voi valita elinympäristöään, vaan se paikallistuu sinne missä ovat lapsesta huolta pitävät ihmiset. Tällöin myös luontosuhteen muotoutuminen on riippuvainen ulkopuolisista ihmisistä – yleensä lapsen vanhemmista. (Laurén 2006, 91, 128; Kronholm ja Wästerlund 2016, 6–7.)

Sukulaisten vaikutus luontosuhteen syntymiseen ilmenee myös aineistossani. Jokainen haastateltava mainitsee lapsuuden luontokokemusten yhteydessä sukulaiset. Vanhemmat saavat eniten mainintoja. Muistoja, joissa vanhemmat ovat mukana, löytyy jokaiselta haastateltavalta. Jos jompikumpi vanhemmista mainitaan tarkemmin, on se todennäköisemmin isä. Isovanhemmat mainitaan lapsuuden luontokokemusten yhteydessä kaksi kertaa, kuten myös sukulaislapset. Lisäksi eräs haastateltavista mainitsee enonsa. Miespuoliset sukulaiset saavat siis aineistossani naisia enemmän mainintoja. Myös Thomas Kronholmin ja Dianne Wästerlundin (2016, 7) aineistossa isät ja isoisät mainittiin kaksi kertaa äitejä ja isoäitejä useammin. Sukulaiset mainitaan, kun muistellaan luonnossa vietettyä aikaa. Haastateltavat ovat mökkeilleet, retkeilleet, kalastaneet, marjastaneet, olleet mukana metsätöissä ja seuranneet lintuja. Lapsuusmuistoissa sukulaisten rooli vaikuttaa rakentuvan tekemisen kautta. Vaikuttaa myös siltä, että haastateltavat ovat lapsena kulkeneet mukana aikuisten tehtävissä. Aikuiset sukulaiset ovat menneet luontoon ensisijaisesti suorittamaan jotain tehtävää, jonka hoitamiseen lapset on otettu mukaan. Myös esimerkiksi Laurén 2006 (128–132) sai selville tutkimuksessaan, että metsässä olo isän kanssa on varsinkin vanhemmilla sukupolvilla liittynyt metsätöihin. Tätä koskevissa muistoissa isä on esiintynyt usein ankarana ja lapselta paljonkin vaativana hahmona. Erityisen lämmöllä muistellaan kuitenkin niitä hetkiä, jolloin isästä on paljastunut toinen puoli esimerkiksi kalastaessa tai lintuja tarkkaillessa. Tällöin isän joskus ankara tai etäinen olemus on väistynyt esimerkiksi luonnosta innostumisen tai rauhallisuuden tieltä. Haikari (2012, 234) toteaa työskentelyn ja luonnontarkkailun metsässä toimineen isä-lapsisuhteen voimistajana, mutta lisää tällaisten läheisyyden kokemusten olleen hetkellisiä. Sen lisäksi, että nämä hetket ovat vähintään hetkellisesti lähentäneet lapsen ja isän suhdetta, ovat ne antaneet mallin vapauttavalle ja voimaannuttavalle luontosuhteelle (Laurén 2006, 128–132). Laurén (2006, 135) toteaaakin, että hänen tutkimuksensa suokertomukset antavat viitteitä siitä, että naiset ovat kohoamassa miesten rinnalle luontosuhteen välittäjinä. Esimerkiksi kaupunkilaisäidit kertovat Laurénin (emt.) aineistossa retkeilevänsä omien lastensa kanssa kuten heidän isänsä tekivät aikoinaan heidän kanssaan. Ainoa lapsilähtöiseksi kutsuttava maininta lapsuuden luontokokemuksesta, jossa

myös aikuiset sukulaiset olisivat olleet mukana, löytyy aineiston nuorimmalta, Inkalta. Hän muistelee isovanhempien luona tehtyjä luontoretkiä. Voikin olla, että kyse on sukupolvien välisestä erosta, sillä haastateltavista iäkkäimmät ovat viettäneet lapsuuttaan 1970- ja 1980-luvuilla. Tällöin lapsuus on ollut jossain määrin erilaista 1990- ja 2000-luvuilla lapsuuttaan viettäneihin verrattuna.

Inka, Sinikka ja Pirjo eivät viettäneet lapsuudessaan aikaa nykyisten metsäomaisuuksiensa äärellä, kuten muut viisi haastateltavaa. Inka ei ollut lapsuudessaan tietoinen myöhemmin perimänsä metsän olemassaolosta, Sinikan jo lapsena peritty metsä sijaitsi kaukana autottoman perheen kodista ja Pirjo päätyi metsänomistajaksi vasta aikuisiällä ostaessaan metsän puolisonsa kanssa. Kuitenkin myös Inka, Pirjo ja Sinikka kertoivat lapsuuden luontokokemuksista. Inkan muistot lapsuuden luontokokemuksista koskevat isovanhempien luona käymistä ja partioharrastusta. Pirjon kertomuksissa ne paikallistuvat vanhempien omistamalle kesämökille, Sinikalla taas Tikkakoskelle rivitalon pihaan ja sen läheiseen metsään.

Sinikan lisäksi myös Anulla ja Lauralla lapsuuden luonto paikallistuu kodin ja arkisen elämänpiirin läheisyyteen. Anulle ja Lauralle lapsuuden luonto tarkoittaa haastattelujen perusteella eritoten nykyistä metsäomaisuutta tai sen osaa. Näissä kolmessa haastattelussa luontosuhde ilmenee oleellisena ja kyseenalaistamattomana osana lapsuutta. Tällöin luontoon ei tarvinnut erikseen mennä. Luonto saattoi löytyä jo kotipihasta, kuten Sinikalla, joka kuvaa aineistossa lapsuutensa leikkejä pihassa olevan suuren kuusen alla. Luonto saattoi myös olla koko elämän läpäisevä tekijä, kuten Laura asian tiivistää.

”No lapsena sitä piti ehkä enemmän itsestänselvyytenä ja se oli siinä koko ajan...”
(Laura, 36 vuotta)

Aineistossa on neljä haastateltavaa, joiden kertomuksissa puhe lapsuuden luonnosta on paikallistunut jonnekin tiettyyn, arkisen elämänpiirin ulkopuolella olevaan paikkaan. Inkan ja Suvin kertomuksissa tämä paikka on mummola. Suvu nostaa esille myös mökin, kuten Pirjo ja Maaritkin. Ajatus, että luontoa on vain tietyssä paikassa, on yleinen (Macnaghten & Urry 1998, 172–174; Laurén 2006, 90–97; Laurén 2015, 59–61). Tämä sisältää ajatuksen siitä, että luonto on vastakohta kulttuurille. Esimerkiksi eräs haastateltavista kertoo ajattelevansa luonnon ennemmin joksikin, jossa ei ole teitä, eivätkä liikenteen äänet kuulu. Eli se, että lapsuuden luontokokemuksista puhuttaessa paikallistaa kokemukset maaseudulle, ei tarkoita sitä, ettei arkisessa elämänpiirissään olisi ollut suhteessa luontoon. Kysymys on pikemminkin siitä, mitä haastateltava luonnolla ymmärtää. Tämä ei myöskään tarkoita, että mummolat tai mökit olisivat olleet yhtään vähemmän merkityksellisiä paikkoja luontosuhteen syntymisen kannalta. Maarit kuvaa asiaa näin.

”...onhan se semmonen paikka, että mun vanhemmat ovat hankkineet sen mökin ... mä oon ollu silloin niinkun puolivuotias, että sillä tavallahan se on paikkana semmonen, että se liittyy mun koko elämänkaareen. Sillä tavalla se on tärkeä, semmonen vähä niin kun mielenmaisema tavallaan.” (Maarit, 49 vuotta)

Mökkeily ja isovanhempien luona käyminen ovatkin monelle kaupunkilaislapselle tilaisuuksia luontosuhteen kehittymiseen. Mökillä on voinut marjastaa, kalastaa, retkeillä. Siis tehdä asioita, jotka eivät todennäköisesti kuuluneet kaupungin arkeen. Esimerkiksi Inka ja Suvi kuvaavat lapsuuden luontokokemuksia mummolassa ja mökillä seuraavasti.

”...niin kyl mä aina silloin ku oltiin käymässä isovanhempien luona, niin käytiin sitten aina mettässä ja järvellä ja tälleen et käytiin silleen retkillä ja marjassa.” (Inka, 28 vuotta)

”Ehkä ne [lapsuuden luontokokemukset] liittyy kaikkeen tämmöseen mökkeilyyn ja marjastamiseen ja semmoseen luonnossa liikkumiseen. Ehkä just sillä tavalla luonnon hyödyntämiseen, että siellä on marjastettu ja siellä on kerätty sienä...” (Suvi, 39 vuotta)

Näissä paikoissa ajan viettämiseen on keskeisesti kuulunut luonto ja eritoten luontoon ja metsään liittyvät aktiviteetit, kuten sienestys ja marjastus. Haastateltavistani ainoastaan kaksi nostaa esille sienestysmuistot, mutta sen sijaan neljä seitsemästä muistelee lapsuuden marjastuskokemuksia. Marjastus mainitaan yhtenä tekemisenä, jota luonnossa lapsena puuhattiin. Seurana ovat olleet isovanhemmat ja oma äiti. Suurempaa muistelua marjastusretket eivät spontaanisti haastateltavissa herättäneet. Marjastus mainitaan itsestäänselvytenä, joka kuuluu oleellisesti luontoon ja varsinkin mökkielämään. Suolla kasvavien marjojen poimintaa muisteltiin myös Laurénin (2006, 110–113) tutkimuksen suokertomuksissa. Nämä muistot olivat nostalgisia ja mieluisia, joskin varsinkin vanhempien kirjoittajien osalta marjastusmuistoihin liittyi myös marjastamisen pakon ja tavoitteellisuuden kuvauksia. Myös Jokinen (2002, 13) ja Tiina Suopajärvi (2009, 116) kirjoittavat, että marjastus-, metsästys- ja puunhakureissut vanhempien kanssa ovat varsin tärkeitä luontosuhteen synnyttäjiä, joita myös aikuisena muistellaan. Omassa aineistossani yksi haastateltavista mainitsee tärkeäksi sen, ettei tee marjanpoiminnasta lapsilleen pakonomaista työtä, josta jäisi vastenmieliset muistot, vaan pitää sen ennemminkin hauskana puuhasteluna. Taustalla vaikuttavat omat muistot äidin kanssa tehdyistä tavoitteellisista marjastusretkistä. Marjastus onkin muuttunut välttämättömästä ruoan hankkimisesta kohti virkistyksellistä toimintaa vasta nykypäivää lähestyttäessä (Laurén 2006, 111; Haikari 2012, 262–263). Suurin osa haastateltavista ei kuitenkaan muistele marjastusta rankkana tai vastenmielisenä työnä. Puolestaan metsänhoitotöitä Laura muistelee seuraavasti. ”L” merkitsee haastateltavaa, ”A” minua haastattelijan roolissa.

”L: No kaikki majan rakentamiset ja rankametsässäkin tuli oltua, mutta ne ei ollu niin kivoja hetkiä, mutta kaikki majan rakentamiset ja leikkiminen siellä metsässä ehkä.

A: Mites se rankametsä, isän toimestako päädyit?

L: Kyllä, siellä joutu olemaan risuja keräämässä.

A: Se ei ollu ihan mieluista sitten vai?

L: No ei.” (Laura, 36 vuotta)

Kaksi haastateltavista oli osallistunut lapsesta saakka metsätöihin. Kokemus saattoi olla lapselle väsyttävä ja pakonomainen. Myös Laurénin (2006, 140) aineistosta löytyi kielteisen muistijäljen jättäneitä kokemuksia suotöistä, varsinkin jos työ oli lapsen voimavarat ylittävää ja täten vastahankaista. Vanhemmalle – yleensä isälle – ei kuitenkaan voinut väittää vastaan. Toisaalta omassa aineistossani mainitaan lapsesta saakka metsätöissä osallisena olon vaikuttaneen positiivisella tavalla luontosuhteen syventymiseen ja metsätaitojen oppimiseen. Myös Laurén (2006, 142) huomauttaa, että varsinkin jälkeempään rankkoja suotyökokemuksia muistellaan arvostaen. Metsätyökokemukset näyttävät liittyvän metsänomistukseen. Aineistossani ainoastaan Anu ja Laura mainitsevat osallistuneensa lapsuudessaan metsänhoitotöihin. He ovat myös ainoat, joiden lapsuudenkoti on nykyisin omistamansa metsän läheisyydessä. Vaikuttaakin loogiselta, että perheissä, joissa metsänomistajuus ja metsäomaisuus ovat olleet osa arkea ja arkiympäristöä, myös lapset on otettu mukaan metsänhoitotöihin. Haastateltavat, joiden lapsuuden luonto paikallistuu kesämökille, mummolaan tai taajamaan, eivät olleet samalla tavoin tekemisissä metsänomistajuuden kanssa. Ainakin haastattelujen perusteella heidän lapsuuden luontokokemuksistaan puuttuu työn elementti. Luontokokemusten kertomuksissa painottuu sen sijaan esimerkiksi mökkielämään liittyvä puuhastelu, kuten retkeily ja kalastus.

Aineistosta löytyy kaksi mainintaa myös luontoon liittyvistä ohjatuista harrastuksista. Harrastukset painottuvat haastateltavien nuoruusikään. Laura mainitsee nuorena ratsastaneensa ja kierrelleensä metsää hevosen selästä käsin. Inkalla harrastuksena oli partio.

”Sitten mä joskus ala-asteikäsenä siis olin partiossa kymmenen vuotta, et sitä kautta sitten on tullu sitä retkeilyä aika paljon ja sitten siellä oppi ymmärtämään vähän enemmän sitä luonnon merkitystä, et miten sitä kannattaa hyödyntää silleen muuten ja se ei oo vaan silleen et tossa nyt on puu ja näin.” (Inka, 27 vuotta)

Mielenkiintoista on, että ohjattu harrastustoiminta (jollaiseksi ratsastuksen ja partion lasken) mainitaan ainoastaan nuorempien, 1980-luvulla syntyneiden haastatteluissa. Nuoruudessa luontosuhde ja luonnossa oleminen saattaa aineiston perusteella myös muuttua tai jäädä muiden mielenkiinnonkohteiden jalkoihin, kuten esimerkiksi Laura kertoo käyneen. Luontoon liittyvä harrastus voi aineiston mukaan rikastaa luontosuhdetta, opettaa uusia taitoja ja tietoja sekä lisätä mielenkiintoa luontoa kohtaan. Myös lintujen seuraaminen ja kalastus mainitaan aineistossa. Toisaalta luonnosta nauttiminen ja metsässä oleminen ei aineiston perusteella vaatinut lapsuudessa

ympärilleen mitään erityistä harrastusta tai aktiviteettiä. Aineiston lapsuutta kuvaavissa narratiiveissa oleminen vaikuttaa olevan tekemistä tärkeämpää.

”Kun se [metsään perehtyminen] tavallaan tuli vähä siinä mummulassa käynnin ohessa ja mökkeilyn ohessa. Me ei koskaan olla käyty luonnonsuojelualueella retkeilemässä tai kiikaroimassa lintuja. Ei me semmosia olla tehty, et se oli osa sitä olemista.” (Suvi, 39 vuotta)

Kun haastattelutilanteessa pyysin muistelemaan itselleen merkittäviä luontokokemuksia, monet niistä sijoittuivat lapsuuteen. Erityisesti kaksi niistä on hyvin eläviä, sisältäen jopa tiettyihin aisteihin liittyviä muistoja. Seuraavissa Anu ja Maarit kuvaavat lapsuudessa kokemiaan luontokokemuksia.

”Se on itseasiassa joka kerta kun nuotio tehdään ja valmistetaan, niin se tulee myös jostain sieltä lapsuudesta, kun on ollu ihan märissä vaatteissa ja tehny semmosta, tehny, rämpiny metsikössä ja sitten laitetaan nuotio tulelle, ollaan löydetty tervaskanto ehkä ja se nuotio tuoksu ja se lämpö, sitten kun siitä saadaan, niin siitä tulee sellanen hieno tunne. Tietää, että hetken päästä lapaset kuivaa.” (Anu, 45 vuotta)

”Niin sillan vielä kun mä olin ihan lapsi, varmaan joku muutaman vuoden ikäinen, niin siellähän oli hirveesti hirviä. Niin oli aina niiden jätöksiä ja makuupaikkoja sitten, jos siellä kävi niinkun marjassa tai muuta. Ja sitten tavallaan se, kun ne kävi juomassa siinä järven rannassa. Niillä oli juomapaikka siinä missä meidän mökki on. Mä muistan semmosen muiston, että kuulu semmonen hirvittävä töminä, kun niitä tuli joku lauma siihen rantaan uimaan.” (Maarit, 49 vuotta)

Myös Phil Macnaghtenin ja John Urryn (2001b, 172–173) tutkimuksessa haastateltavat kertoivat tarkkoja aistikuvaus esimerkiksi lapsuuden leikeistä metsässä. Erityisen hyvin kertomuksissa esiintyivät hajuaistimukset, jotka herättivät muistoja jopa tietyistä metsäisistä paikoista. Tämä näkyy myös omassa aineistossani.

Merkillepantavaa on, että aineistostani ei löydy kuin muutamia mainintoja negatiivisista lapsuuden luontokokemuksista. Aineistossa mainitut negatiiviset lapsuuden luontokokemukset käsittelevät huonoa säätä partioleirillä, ”metsässä rämpimistä” sekä isän auttamista rankametsällä. Yhteensä negatiivisiksi laskettavia lapsuuden luontokokemuksia aineistosta löytyy siis neljä kappaletta. Tämä on varsin vähän ja kertoo siitä, että muistot lapsuuden luonnosta ovat varsin positiivisia. Luontoon liittyvistä peloista löytyy vain yksi maininta. Lisäksi kyseinen maininta ei ole varsinainen omakohtainen muisto, vaan ennemminkin pohdintaa luonnon merkityksestä. Maarit pohtii luonnon tarjoavan mahdollisuuksia käsitellä tunteita, kuten pelkoa, esimerkiksi pimeään metsän tai ukkosen kautta. Laurénin (2006, 98) väitöskirjassa mainintoja suopelosta löytyi 78 tekstistä. Syynä tähän eroon lienee aiheessa. Suot ovat perinteisessä suomalaisessa kulttuurissa olleet pelkoa herättäviä, jopa kuolemaan liitettyjä paikkoja, joista varsinkin lapsia on varoiteltu. En myöskään

esittänyt erillisiä kysymyksiä pelkoihin tai muihin negatiivisiin lapsuuden luontokokemuksiin liittyen. Se, että lapsuuden luontomuistelut olivat luonteeltaan niin positiivisia tai ainakin neutraaleja, viittaa siihen, että haastateltavat ovat kokeneet luonnon lapsuudessaan hyväksi paikaksi olla. Toisaalta minä haastattelijana olen saattanut luoda haastattelutilanteeseen yhdessä haastateltavan kanssa luontomyönteisen ilmapiirin, jossa negatiiviset kokemukset ovat jääneet positiivisten muistojen varjoon. Tällöin myös narratiiveista muodostuu positiivissävyisiä.

4.2 Luonnon merkitys aikuisena

Keskityn tässä alaluvussa luonnon merkityksiin aikuisuudessa, mutta jätän metsänomistajuuteen liittyvät seikat lukuun viisi. Aineistoni saa sen kuvan, että luonto on kaikille haastateltaville tärkeä voimavara. On perusteltua tarkastella erikseen sekä lapsuuden muisteltua luontosuhdetta, että tämän hetkistä luontosuhdetta, sillä kuten aiemmin todettu, luontosuhde on jatkuvasti muutoksessa. Myös metsänomistaja, hänen tapansa havainnoida ja käyttää metsäänsä muuttuvat ajan saatossa (Jokinen 2002, 135). Kuten lapsuudessakin, siihen liittyvät tietyt tärkeät paikat, joissa luontoon pääsee kosketuksiin. Useimmilla nämä paikat ovat yhä ainakin osittain samoja kuin lapsuudessa. Mökit, mummolat ja kotipaikat ovat edelleen haastateltaville tärkeitä, mutta kaupunki- ja lähiluonnon merkitys lisääntyy ruuhkavuosia elävien haastateltavien puheissa. Ulkoilu onkin suomalaisille osa arkea ja vapaa-ajan viettoa. Tuija Sievänen (2010, 172) toteaa suomalaisten ulkoilevan 2–3 kertaa viikossa ja korostaa, kuinka lähiluonnon saavutettavuudella on suuri merkitys ulkoilun määrään ja luonnon terveystvaikutusten hyödyntämisessä. Saavutettavuuden lisäksi elämäntilanne aiheuttaa rajoitteita luonnossa ulkoilulle. Ajanpuute korostuikin Sieväsen (emt.) tutkimuksessa sekä nuorten, että keski-ikäisten joukossa. Metsänomistajat eivät poikkeakaan muista suomalaisista, vaan myös heille ulkoilu lähiluonnossa on tärkeää. Esimerkiksi Rämön ja Toivosen (2009, 24) tutkimuksessa tuoreiden metsänomistajien keskuudessa virkistyskäyttö ja ulkoilu asuinympäristön lähetyvillä korostuivat. Aineistossani luonnossa ulkoilun mainitsevat kaikki haastateltavat. Kuudelle heistä lähiluonnossa ulkoilu on osa arkea ja sitä harrastetaan säännöllisesti.

”No kyl mä niinkun lenkille meen mielummin jonnekin mettään, ku kierrän tota Jyväsjärvee. Et välillä, jos jossain käy mettässä pururadalla, niin tulee poikettua sinne mettäänkin, ihan jonnekin pikkupolullekin kattomaan, ett mitäs tuolta löytyy. Että se on viime aikoina ollu lähinnä sitä mettässä lenkkeilyä, et ei silleen kummempaa.” (Inka, 27 vuotta)

Inka, Pirjo ja Maarit kertovat kiireen vaikuttavan heidän luonnossa liikkumiseensa. Kiireen vuoksi he eivät voi ulkoilla luonnossa siinä määrin kuin he haluaisivat. Esimerkiksi Maarit kertoo luontoon

menemisen tai siellä olemisen olevan itselleen nykyisessä elämäntilanteessa ylellisyys. Toisaalta pian tämän sanottuaan hän kuvailee vuodenaikojen vaikutusta hänen työmatkansa varrella olevien puiden lehtiin. (Kaupunki)luonto siis on läsnä Maaritin, kuten muidenkin haastateltavien, arjessa. Sitä ei kuitenkaan välttämättä mielletä varsinaiseksi luonnoksi. Esimerkiksi Pirjo kertoo ajattelevansa luonnon ”*enemmän rakentamattomana luontona, kun niinkään tämmösenä puistikkona tai kävelyreitteinä, missä on puita ympärillä*”. Kysyessäni luonnon merkityksestä, Sinikka nostaa puhuessaan esille puutarhan sekä metsän, Maarit taas pohtii, että on olemassa erilaisia luontoja. Muiden haastateltavien kohdalla luonnon merkitys paljastuu puheessa nimenomaan metsän merkitykseksi. Aineistossa suurin osa haastateltavista näkee luonnon siis ennen kaikkea metsänä. Syynä tähän voi olla pro gradu -työni aihepiiri. Kaikki haastateltavat ovat metsänomistajia ja tietoisia siitä, että tekeillä on metsänomistajuutta käsittelevä tutkielma. Toisaalta selitystä voi hakea myös luonnon kulttuurisesta merkityksestä suomalaisille. Myös asuinpaikka vaikuttanee, haastateltavani olivat keskisuomalaisia ja Keski-Suomen alueesta metsätalousmaata on 87 prosenttia (Salminen ym. 2015, 2). Esimerkiksi saaristossa elävien kertomuksissa luonnolla saatettaisiin viitata erilaiseen ympäristöön.

Luonto liittyy myös haastateltavien kulutus- ja elämäntapavalintoihin. Kaikki seitsemän haastateltavaa mainitsevat ympäristöystävällisen ajattelun ohjaavan arkea ainakin joiltain osin. Lähellä tuotettu, luonnonmukainen ja kasvispainotteinen ruokavalio sekä kierrätetyt vaatteet ovat esimerkkejä haastateltavien ympäristöystävällisistä valinnoista. Myös jätteiden kierrättämisen tärkeys, pyörällä liikkuminen ja autottomuus nousevat haastatteluissa esiin. Lisäksi yksi haastateltavista kertoo välttävänsä lentokoneella lentämistä luonnonsuojelullista syistä. Kolmessa haastattelussa ekologisia valintoja arjessa perustellaan huolella maapallon tilasta. Nämä kolme haastateltavaa mainitsevat sulavat napajäät, sademetsien tuhon, roskaamisen, saastuttamisen sekä metsien kuolemat. Omia valintoja tekemällä näihin ekokatastrofeihin pyritään vaikuttamaan. Myös vastuu siitä, millaisena maapallo siirtyy seuraaville sukupolville, esiintyy aineistossa yhden haastateltavan puheessa. Voidaan siis päätellä, että esimerkiksi median luontoa käsittelevät narratiivit siirtyvät osaksi ei ainoastaan kokijoiden kertomuksia, vaan myös elämäntapaa.

Luontoarvot näkyvät kuluttamisen lisäksi myös muilla elämän aloilla. Anulle luonnossa liikkuminen on osa arkea, joka näkyy hänen jokapäiväisessä pukeutumisessaan. Hän ei myöskään laske vaeltamista harrastukseksi, vaan mainitsee kyseessä olevan elämäntapa. Luontoa tuodaan esiin myös työpaikalla, jossa saatetaan esimerkiksi kertoa uusista luontokokemuksista tai perehdyttää oppilaita villiyrtytien käyttöön, kuten Laura tekee. Sinikka puolestaan työssään lasten parissa kertoo

tutustuttavansa lapsia luontoon retkeilyn ja leikkien kautta. Yksi haastateltavista kertoo tontin luonnonläheisyyden vaikuttaneen nykyisen kotinsa valintaan. Muissa haastatteluissa luonto asuinpaikan valitsemisen vetovoimatekijänä ei tullut esiin, mutta tällainenkin arkeen ja elinympäristöön suuresti vaikuttava merkitys luonnolla voi olla.

Aineistossa, puhuttaessa haastateltavien tämän hetkisestä elämästä, mökin mainitsee kolme haastateltavaa. Heistä kahdelle mökki on se paikka, johon luonto paikallistuu. Mökki kuvataan paikkana, jossa luonto on läsnä aivan eri tavoin kuin kaupungissa. Pelkkä mökillä oleminen tuottaa arjesta eroavia kokemuksia ja aistihavaintoja. Näihin kahteen kuvauksen mökkielämästä liittyvät oleellisesti lapset, luontoretkeily, uiminen, puiden teko ja saunominen. Mökillä odottavat siis mökkielämään kuuluvat toimet, ja arki rytmittyy eri tavoin kuin kaupungissa. Suomessa mökkeily yleistyi 1960- ja 1970-luvuilla vastaliikkeenä kaupungistumiselle. Mökkeilyn arkipäiväistymisen taustalla vaikuttivat tavallisen kansalaisen varallisuuden nousu ja vapaa-ajan lisääntyminen. (Haikari 2012, 255–257.) Tällä hetkellä mökkeilyä harrastaa joka toinen suomalainen ja keskimääräinen mökillä vietettävä aika on kuukausi (Sievänen 2010, 172). Metsäomaisuus sijaitsee usein mökin yhteydessä, jolloin omassa metsässä liikkuminen ja puuhaaminen sijoittuu mökkeilyn yhteyteen (Rämö ja Toivanen 2009, 24). Näin Suvi kuvaa jokakesäistä mökkielämäänsä.

”No siellä on varmaan semmosta kun ihan normaalisti mökillä. [nauraa] Siellä puuhaillaan, siellä on aina kaikenlaista puuhaa, siellä saunotaan ja uidaan ja tämmöstä. Nyt sitten kun meillä on lapsia, niin lapset siellä sitten puuhailee omiaan, niin heitä vahditaan.” (Suvi, 39 vuotta)

Mökkielämä toimii myös kaupungissa syntyneille ja arkeansa viettäville lapsille luontosuhteen opettajana. Haikari (2012, 259) kuvaakin mökkeilyä yhä uusien sukupolvien suomalaisuuteen, tai ainakin mökkikulttuuriin kasvattamiseksi.

Aineiston perusteella luonnosta haetaan virkistystä, rauhoittumista ja fyysistä hyvinvointia. Kolme haastateltavaa kertoo, kuinka luonto toimii kiireisen arjen ja sosiaalisuutta vaativan työelämän vastapainona. Myös luonnon aiheuttamat terveyshyödyt tiedostetaan ja esimerkiksi stressin iskiessä suuntana saattaa olla lähimetsän lenkkipolut tai Repoveden kansallispuisto. Eräs haastateltava on myös huomannut luonnossa olemisen vaikuttavan lieventävästi allergiaan. Luonto tarjoaa monenlaista tekemistä, jonka avulla ajatukset kirkastuvat ja mieli virkistyy. Tällaista konkreettista tekemistä edustaa esimerkiksi puutarhatyöt omassa pihapiirissä.

”Mä rakastan yli kaiken luontoa ja lintuja ja metsää, ihan puutarhaa kesällä. Parasta mitä mä tiän on kompostimullan levitys ja maa-ainesten hipelöinti ja maanlaitto ja sitten kaikki tällänen maanmuokkaus.” (Sinikka, 46)

Vaikka kaikissa haastatteluissa luonnon hyvinvointivaikutukset tulevat esiin, löytyy narratiiveista tälle erilaisia sanoittamistapoja. Yhdelle kyse on kuntoilusta, toiselle elpymisestä ja kolmannelle luonnon hyvinvointivaikutukset tuovat mieleen ainoastaan puunhalailun. Haastateltavat korostavat luonnossa liikkumisen merkitystä. Luonto liikuntapaikkana esiintyy jokaisessa haastattelussa. Hiihtäminen, käveleminen, maastopyöräily, vaeltaminen ja metsätyöt pitävät huolta fyysisestä kunnosta ja tuottavat iloa. Paitsi tekeminen, niin myös pelkkä ulkona luonnossa oleminen rauhoittaa ja antaa voimavaroja. Kuten Pirjo toteaa: ”*luonnossa on hyvä olla*”. Kaksi haastatelluista kertoo käyvänsä säännöllisesti vaeltamassa pidempiä retkiä. Näin erilaiset kansallispuistot ja muut retkeilyreitit nousevat lähiluonnon, kotitilojen ja mökkien rinnalle paikoiksi, jonne luonto paikallistuu. Laajemmissa kartoituksissa todetaan, että 40 prosenttia suomalaisista tekee vuosittain luonnossa liikkumiseen tai luontoharrastukseen liittyvän retken (Sievänen 2010, 173). Lapissa retkeileviä naisia tutkineet Outi Rantala ja kumppanit (2013, 78) havaitsivat nykyisten hakevan (erämaa)luonnosta elämyksiä, liikuntaa, virkistymistä sekä vastapainoa hektiselle arjelle. Myös Laurén (2010, 12) toteaa, että metsäluonto on naisille henkisen hyvinvoinnin kannalta tärkeä paikka varsinkin elämän hankalina aikoina. Suomalaisia onkin kannustettu harrastamaan retkeilyä, ulkoilua ja muuta luonnossa liikkumista 1900-luvun alkupuolelta näihin päiviin asti. 1900-luvun lopulla ja 2000-luvulla on kannettu huolta ihmisten kyvystä selvitä luonnossa. Esimerkiksi monet 2000-luvun retkeilyoppaat lähtevät oletuksesta, että oppaan lukija pelkää metsässä oloa ja tarvitsee yksityiskohtaisia neuvoja luonnossa toimeen tulemiseen (Haikari 2012, 277). Vaikka aineistossa luonto esiintyy ennen kaikkea virkistävänä ja iloa tuovana tekijänä, on jopa neljässä naismetsänomistajan kohdalla luettavissa myös toisenlaisia tuntemuksia. Näissä luontoon lähteminen ilmenee suorituksena, joka pitäisi tehdä, mutta johon ei ole aikaa tai jaksamista. Tällöin luonnosta on uhkana tulla yksi arjen suoritus lisää.

Vaikka haastatteluissa korostuvat toiminta ja tekeminen, kolme haastateltavista puhuu luonnossa olemisesta. Luonnossa oltiin eritoten lapsuudessa, mutta myös nykyisyydestä puhuttaessa oleminen on oleellinen osa luontokokemusta. Metsäntutkimuslaitoksen syntyperäisten lappilaisten Lapin luontoa ja sen käyttöä käsittelevän tutkimuksen tuloksissa todettiin lappilaisten kokevan luonnon olevan tässä ja nyt. Jos luontoon erikseen mentiin, se tehtiin hyödyntämismielessä esimerkiksi kalastuksen merkeissä. (Jokinen 2002, 13). Myös Laurén (2010, 7) havainnoi metsäkokemuksia kartoittavan kirjoituskilpailuaineiston teksteistä olemisen näkökulman. Tämä näkökulma sisälsi

tunteita, tunnelmia ja muita sisäisiä mielenliikkeitä, joita metsä naiskirjoittajissa herätti. Omassa aineistostani kolme olemisen mainitsevaa haastateltavaa ovat ihmisiä, jotka asuvat taajamassa luonnonläheisellä alueella tai mökkeilevät ahkerasti. On myös mielenkiintoista pohtia eroa luonnon olemisen ja luonnossa olemisen välillä. Näitä kumpaakin kuvausta aineistossa esiintyy. Miten kuvaukset ”*se luonto on siinä koko ajan*” ja ”*nykyään se on enemmän semmosta olemista siinä [luonnossa]*” eroavat toisistaan? Ensimmäinen sisältää ehkä ajatuksen luonnon vahvasti koetusta paikallistumisesta. Jälkimmäinen puolestaan lienee ilmaisu aktiivisen tekemisen tai suorittamisen vastakohtalle. Kun aineistossa puhutaan *olemisesta* ei kyseessä kuitenkaan ole täysi toimettomuuden tila. Enemmän se kuvaa pientä, omaan tahtiin ja pakottomasti tehtävää puuhailua sekä luonnon herättämiä tuntemuksia kokijassaan.

Myös luonnon havainnointi tulee esiin haastatteluissa. Sinikka kertoo oppineensa tunnistamaan monia lintuja luontoa tarkkailemalla ja Maaritille ja Pirjolle luonnon kiertokulun ja vuodenaikojen seuraaminen on tärkeää. Neljä haastateltavaa mainitsee marjastuksen, sienestyksen tai molemmat osaksi luonnosta nauttimista tai ainakin sen hyödyntämistä. Yksi haastateltava kertoo myös keräävänsä villiyrtejä ja toinen hyödyntävänsä luonnonmateriaaleja, kuten käpyjä ja sammalta askartelussa. Luonnonantimien keräilyä ei kuitenkaan välttämättä tehdä aivan yhtä tavoitteellisesti, kuin edellisten sukupolvien kohdalla. Riittää, jos kesän aikana saadaan kokoon marjat esimerkiksi muutamaan mustikkapiirakkaan. Saman huomion keräilyn luonteen muuttumisesta leppoisaan ja virkistystä tavoittelevampaan suuntaan tekee myös Laurén (2006, 11) tutkimuksessaan.

Lähelläkin oleva luonto voi tarjota uusia kokemuksia ja jopa seikkailun tunnetta, kuten Inka kuvaa alla olevassa sitaatissa. Saman huomion tekivät Macnaghten ja Urry (2001b, 172) fokusryhmähaastattelujensa perusteella.

”Mulle se on aina vähä sellanen seikkailu kun sinne menee. Tai no jotenkin kerkee aina unohtaa ne reitit siellä jossa on niinku käyny ja löytääkin jotain uutta ja sit on silleen täällä olikin tämmönen mätäs ja tuolla oli tommonen puunrunko kaatunu tuolla! Ja semmonen se on mulle vähä semmonen seikkailu.” (Inka, 27)

Estetiikka ja maisemallisuus ovat läsnä jokaisen haastateltavan puheissa. Luonnon kauneudesta aineistossa puhuu kuusi haastateltavaa. Usein haastateltava nosti kauneuden esiin puhuttaessa hänen luontoon liittämistä arvoistaan. Sille, että luonnon kauneusarvot tulevat aineistossa voimakkaasti esiin, saattaa löytyä syy haastateltavien korkeasta koulutustasosta. Jos luonnon taloudellisesta hyödyntämisestä ei ole omakohtaisia kokemuksia tai sitä ei vaadita elintason ylläpitoon, on luonnon estetiikkaan keskittyminen helpompaa (Laurén 2006, 156). Heimo Karppisen ja Laura Tiaisen (2010,

33) tutkimuksessa tulevat metsänomistajat kertoivat metsän kauneuden olevan heille tärkeä asia. Katinka Lybäckin ja Olli Loukolan (2005, 276) aineistossa noin 75 prosenttia vastaajista piti metsän tarjoamaa maisemaestetiikkaa erittäin tärkeänä. Maisemat ovatkin tärkeä osa luonnon estetiikan käsitteellistämistä. Viisi aineistoni naismetsänomistajaa muodostaa tarkkoja maisemakuvia, joihin kuulijankin on helppo päästä sisään. Aineiston maisemakuvaukset ovat joko muistoja kaukaisemmista luonnontilaisista metsistä tai lähiluonnosta. Eräs haastateltava kertookin kesäisestä ”maisemantuijotuspakosta”, joka hänet valtaa aina mökkirannassa saunaa lämmittäessä. Mielenkiintoista on, kuinka kaupunkilaistuneessa Suomessa kansallis- tai mielenmaisemaksi mielletään yhä maalaismaisema tai jylhä vesistöjen tilkuttama metsämaisema (Haikari 2012, 248). Omassa aineistossani esiintyy kuitenkin sekä huomioita lähiluonnon, että kansallispuistojen estetiikasta.

Suomalaiseen luontokulttuuriin kuuluu paitsi vahva työnteon eetos, myös voimakas luonnon ihailun ja siitä nauttimisen perinne. Elämymuistot esimerkiksi luonnon väreistä ja tuoksuista jäävät kokijalleen mieleen. (Laurén 2006, 144). Laurén (emt., 146) tosin väittää, että tällaiseen elämykselliseen luontosuhteeseen kuuluu edelleen samanaikainen luonnon aineellinen hyödyntäminen. Omasta aineistostani en tälle väitteelle löydä perusteita, vaan luontoon nimenomaan mennään nauttimaan kauniista näköaloista tai hiljaisuudesta. Syy tähän löytyy jälleen todennäköisesti siitä, että Laurén käytti aineistonaan suokertomuksia. Suo lieneekin niin hankalaksi mielletty luonnonpaikka, ettei sinne yleensä viitsitä mennä ainoastaan virkistäytymistarkoituksessa. Metsässä olevat aukot ja myrskyn jälkeiset metsätuhot koetaan metsänomistajien keskuudessa usein rumiksi ja jopa emotionaalisesti hankaliksi katsella (Linné ja Sellerberg 2017, 3). Aineistostani tästä esimerkin tarjoaa Pirjon kommentti.

”Mutta se on sellanen asia, että kunhan kaadatte jossain muualla, kuin siellä missä mä liikun ja mielellään että eihän se oo kiva kun puita kaadetaan. Aukkohakkuu on ihan kamala. Toisaalta tietysti ymmärtää, että pitäähän sen talouden pyöriä. Ei kai sille mitään voi.” (Pirjo, 50)

Avohakkuusta aineistossa puhutaan kielteiseen sävyyn. Samalla kuitenkin tiedostetaan puunmyynnistä saatavat tulot ja avohakkuu mainitaan välttämättömänä pahana. Haastattelutilanteissa haastateltavat, jotka olivat tehneet puukauppaa lähiaikoina, selittivät avohakkuun syitä. Perusteluiksi annettiin yleensä rahan tarve johonkin isompaan projektiin. Vaikka metsätaloudessa avohakkuuta pidetään täysin normaalina metsänhoidon kierron vaiheena, haastateltavani kuitenkin kokivat tarvetta perustella siihen päätymistä. Tämä kertoo, että kyseessä on useimmiten metsänomistajalle suuri päätös, johon liittyy myös tunteita. Aineistossa tällaisia tunteita ovat esimerkiksi kiintymys tuttuun

tai kauniiseen maisemaan. Luonto tarjoaa myös aistivirikkeitä. Haastateltavat kuvaavat kukkivaa niittyä, pihkan ja nuotion tuoksua, virtaavaa puroa, luonnossa olevia ääniä, viirupöllön maagista lentoa, valon siivilöitymistä puiden läpi ja kaupungista kajastavia valoja öisellä Jyväskylällä. Tällaisia yksityiskohtaisempia aistikokemuksia löytyy neljästä haastattelusta.

”Kuin myös sellaiset, että on löytänyt sellaisen paikan jota, ei oo tiennyt olevankaan, vaikka se on jossain lähellä. Niin tuota sitten siellä uusia näkökulmia. On se sitten korkea paikka, taikka järvenselkä tai vaikka suonlaita.” (Anu, 45 vuotta.)

”Että varmaan viimeisin luontokokemus on varmaan se, että tossa yhtenä viikonloppuna käytiin illalla luistelemassa tossa Jyväskylän jäällä. Siellä oli tosi vähän ihmisiä, kun oli niin myöhä. Se oli niin ihana, kun kaupungin valot pitää siellä sitä valoa kuitenkin yllä, vaikka siinä ei oo mitään valaistusta, mutta sitte on niinkun se tähtitaivas ja kuu ja tähdet. Varmaan se on just tämmönen maisemallinen ja sellanen, että voi kokea olevansa osa jotakin ikään kuin siinä semmosessa maisemassa mikä on.” (Maarit, 49 vuotta)

Lainauksessa Maaritin viimeinen virke kuvaa hyvin ajatusta, josta Laurén (2006, 159) tutkimuksessaan kirjoittaa. Kun ympäröivää luontoa ihmettelee ja ihailee, voi kokea olevansa osa sitä. Tällainen luontoon identifioituminen saa luonnon tuntumaan tärkeältä ja henkilökohtaiselta. Siitä tulee osa ihmisen omaa maailmaa, josta on myös valmis pitämään huolta. Tämä luonnon kanssa ykseyden kokeminen yhdistettynä voimakkaisiin emotionaalisiin ja esteettisiin kokemuksiin on nähty olevan syy sille, miksi luontoa ja Suomessa erityisesti metsää pidetään pyhänä (Haikari 2012, 253). Suurinta osaa haastatteluja lukiessa saa sen kuvan, että luonto on aineistoni naismetsänomistajille erittäin vahva osa omaa identiteettiä.

”Mä oon ehkä liian lähellä - mä en tiedä, mä en osaa katsoa tätä sillä tavalla. Koska jos sen [luontosuhteen] menettää, vähän niin kuin jos miettii terveyden, et jos sen menettää, niin sithän se on niinku. Se on ensinnäkin hyvin suuri suru. En tarkota nyt omia maita, vaan jos sitten se kaikki katoa, hyvin suuri suru ja hapettomuus ja tota epätervettä.” (Anu, 45 vuotta)

Kotiseudun luonto vaikuttaa ihmisen arvomaailmaan ja ajatteluun vielä aikuisiälläkin, vaikka asuinpaikka olisikin muualla (Laurén 2006, 96–97). Metsä on haastatteluissa myös turvapaikka. Paikka, joka muun maailman muuttuessa pysyy ennallaan muistuttaen omista juurista. Vaikka metsä kasvaa ja maisema muuttuu, kaikki tapahtuu nopeudella, johon ihmisen silmä ehtii tottua. Jos kyseessä on vielä omassa omistuksessa oleva metsä, voi maiseman muutokseen ja pysyvyyteen olla itse määräämässä. Myös Laurénin (2006, 97) tutkimissa Suotarina-kirjoituksissa kirjoittajille lapsuudesta tutut luonnonpaikat olivat turvallisia, rauhallisia ja varmoja. Laurén (emt.) kutsuu näitä ”minuuden lepopaikoiksi”.

”Mä oon just miettiny tossa kun ollaan joskus puhuttu metsästä, että kun katsoo näitä ulkomaisia ohjelmia niin kun niissä metsä on aina se paikka, mistä tulee karhu tai susi tai vampyyri tai muu paha, mikä tulee ja tappaa ja siellä kylän keskellä ihminen on turvassa. Eiks Suomessa perinteisesti metsä on se paikka, jos tulee joku paha vihulainen itärajan takaa, niin sit mennään metsään piiloon. Et se on se suomalaisille se turvapaikka. Että sillähän tavoin suomalainen metsään suhtautuu. Metsä ei oo mikään missään nimessä pelottava paikka, vaan se on turvallinen paikka. Oikeestaan kaikista -.” (Pirjo, 50)

”Semmosta kokemuksta, että kun monet asiat muuttuu, niin sitten kun menee sinne, niin siellä on aina joku samalla tavalla. Ja sit siihen voi kuitenkin itse vaikuttaa, kun se on kuitenkin omalla maalla, niin ei sitä kukaan voi mennä kaatamaan tai tehdä sille jotain. Että voi ite säilyttää semmosta omaa muistoaan tavallaan.” (Maarit, 49 vuotta)

Toisaalta kaikissa haastatteluissa luonto ei saa näin syviä merkityksiä, vaan kahdessa haastattelussa luonnon todetaan olevan ihan kiva paikka, jossa on välillä mukava käydä.

Luonnosta nauttiminen halutaan opettaa myös seuraavalle sukupolvelle. Kaikki haastateltavat, jotka toivat ilmi, että heillä on lapsia, kertoivat myös lasten ottamisesta mukaan luontoon. Näin toteavat myös Outi Rantala ja kumppanit (2013, 79). Heidän mukaansa naisten luontosuhde ja tapa, jolla luonnossa ollaan, siirtyvät edelleen heidän perheillensä. Lasten kanssa luonnossa oloa värittävät elämyksellisyys ja kiireetön virkistytminen lasten ehdoilla – ei enää työnteon eetos, kuten aikaisempien sukupolvien kohdalla (Laurén 2006, 135–136). Lasten kanssa tehdään retkiä luonnonsuojelualueille ja teltassa yövytään, vaikka äiti ei siitä niin pitäisikään.

”Kyllä me ollaan lasten kanssa aina pyritty sillä tavalla, että ollaan käyty aina muutaman kerran vuodessa luonnonsuojelualueella. Ollaan koitettu aina nukkua yks yö teltassa. Mä en ite tykkää siitä yhtään, mutta oon aatellu että se on lapsille hyviä kokemuksia ja ne tykkää siitä.” (Suvi, 39 vuotta)

Lapsia myös kannustetaan luonnon pariin harrastusten ja perheen yhteisten aktiviteettien avulla. Aineistosta tällaisiksi nousivat partio, mökkeily, vaeltaminen ja kalastus. Tällaisten harrastusten kautta vanhempi pystyy myös siirtämään lapselleen omia positiivisia luontokokemuksia ja ymmärrystä luonnosta. Luontosuhteen muotoutumisen kannalta lapsuusaika on erityisen tärkeää. Lapsi omaksuu vanhempiensa ja muiden läheisten sukulaistensa suhtautumisen luontoon ja ottaa sen varhaislapsuudessaan kyseenalaistamatta vastaan. Perinteisesti luontoon tutustuttajan rooli on kuulunut isille ja muille miespuoleisille sukulaisille. (Laurén 2006, 128.) Aineistossani haastateltavat eli äidit kuitenkin esiintyvät aktiivisina toimijoina lapsiensa luontosuhteen vahvistajina ja lapsille halutaan tarjota mahdollisuus liikkua, leikkiä ja harrastaa luonnossa. Aineiston perusteella vanhemmat myös itse osallistuvat tähän toimintaan yhdessä lasten kanssa. Perheenä yhdessäolo ja

yhteiset luontokokemukset nähdään siis tärkeänä. Laurén (2006, 209) mainitsee vastaavien henkilökohtaisten kokemusten olevan tärkein linkki ihmisen ja luonnon välille.

5. METSÄNOMISTAJUUDEN MERKITYKSET

Tässä luvussa käsittelen toista tutkimuskysymystä eli **mitä metsän omistaminen haastateltaville merkitsee?** Kun luvussa 4 keskityin tarkastelemaan luontosuhdetta ja sen muotoutumista yksilön elämän aikana, tässä luvussa keskityn toiseen tutkielmani pääkäsitteistä ja kiinnostuksen kohteista – metsänomistajuuteen. Luontosuhde ja suhde metsäomistukseen saattavat varsinkin metsänomistajien keskuudessa limittyä toisiinsa tiukasti, mutta näitä kahta on silti mielestäni perusteltua tarkastella itsenäisinä teemoinaan. Suhde metsänomistukseen ja omaan metsään on toisaalta osa luontosuhdetta, mutta oletan myös, että suhde metsään saa omanlaisiaan piirteitä ja merkityksiä. Metsänomistamisen kontekstissa arvelen, että läpi elämän läsnä ollut metsänomistajuus (omalla kohdalla, perheen tai suvun piirissä) vaikuttaa metsänomistajuuden kokemukseen ja myös laajemmin luontosuhteeseen. Tämä voi ilmetä kyvykkyytenä ja luontevuutena metsänomistajuuteen liittyvissä asioissa, kuten esimerkiksi metsänhoitotöissä. Toisaalta se saattaa myös luoda paineen tai velvollisuuden tunteita, varsinkin, jos metsänomistamisella on suvussa pitkät perinteet. Seuraavissa alaluvuissa käsittelen sitä, mitä metsänomistajuus aineistossa haastateltavilleni merkitsee. Alaluku 5.1 keskittyy metsänomistajan identiteettiin ja alaluku 5.2 metsänomistajana toimimiseen.

5.1. Metsänomistajuus identiteettinä

Kuusi seitsemästä haastatelluista oli perinyt metsänsä. Näistä viidellä metsänomistajuus on tavalla tai toisella ollut läsnä läpi elämän. Läsnä olemisella viitataan tässä siihen, että hallinnassa ollut metsä tai sen välittömässä läheisyydessä olleet metsät ovat kuuluneet lapsuudesta asti haastateltavan elämänpiiriin. Metsät ovat olleet kotipaikkojen, mummoloiden ja mökkien lähellä. Maisemat ovat tuttuja ja metsissä on oltu mukana tekemässä metsätöitä. Kahden haastateltavan kohdalla näin ei ole ollut. Toinen heistä on ostanut metsän markkinoilta miehensä kanssa, ja toinen asunut sen verran kauempana metsästään, ettei siellä ole autottomasta perheestä tullut käytyä. Toisaalta perimistilanteissa metsä tyypillisesti jaetaan usean sukulaisen kesken, jolloin perintömetsä ei välttämättä ole sitä kaikista tutuinta aletta, jossa on lapsena liikkunut. Suvun tilanne on juuri tällainen.

”A: Onko se metsä minkä nyt omistat, siellä samassa paikassa, missä oot lapsuutta viettänyt?

S: No joo, sillä suunnalla. Elikkä se on just näitä mummun maita, mitkä on ollu aina meidän suvussa. Suvun vanhoja maita.

A: Oliko sulla lapsena, kävitkö nimenomaan siellä liikkumassa vai?

S: No enpä oikeestaan, koska ne ei oo ollu kaikista parhaimpia marjamaita elikkä sillä mä en oo siellä sillä tavalla käynykkään, mutta että onhan siitä nyt ohi ajettu autolla ja näin.”
(Suvi, 39 vuotta)

Metsän paikallistuneisuus on keskeinen tekijä metsän merkitysten rakentumisessa. Metsä on yleensä konkreettinen paikka, johon liittyy muistoja ja kokemuksia, joiden pohjalle metsän merkitys rakentuu. (Laurén 2010, 5.) Omistusmetsä on luonnollisesti erittäin paikallistunutta luontoa. Voisi kuvitella, että metsän sijainti saattaa vaikuttaa myös siihen, kuinka läheinen omistajan ja omistettavan metsän suhteesta tulee. Oman aineistoni mukaan näin ei kuitenkaan ole. Aineiston pisin matka asuinpaikasta metsäomistukselle on Lauralla. Hänellä matkaa kertyy noin 125 kilometriä. Hän kuitenkin vierailee metsälöllään noin kerran kuukaudessa. Tämä on oman aineistoni mittapuulla paljon, sillä neljä haastateltavista kertoo käyvänsä metsälöllään kerran, kaksi vuodessa. Kyseisillä metsänomistajilla välimatka metsälölle on kuitenkin huomattavasti lyhyempi. Aineistossani Anu vierailee metsäomistuksillaan haastateltavista useimmin, keskimäärin kerran kahdessa viikossa. Hänelle yli 60 kilometrin matka ei ole kynnyksikysymys. Pienen aineistoni perusteella on siis väärin olettaa, että välimatka vaikuttaisi huomattavasti metsänomistajan ja hänen metsänsä suhteeseensa. Metsälön sijainnin vaikutusta metsänomistamiseen ei kuitenkaan voida kiistää. Metsänomistajakunnan muutoksen vaikutuksia spekuloidessa kirjallisuudessa on esitetty huolestuneita arveluita siitä, mitä metsänomistajan ja metsän suhteelle tapahtuu, kun etä- ja kaupunkimetsänomistajuus yleistyy. Esimerkiksi Rämö ym. kumppaneineen (2009, 41) kirjoittaa, että metsiin liittyvät tunnesiteet tulevat vähenemään, sillä yhä useampi metsänomistaja asuu kaupungissa ja saattaa olla kaupunkilainen jo syntyjään. Aineistoni perusteella väittäisin, että tunnesiteet metsäomistukseen saattavat olla voimakkaita etämetsänomistajuudesta huolimatta.

Pirjo eroaa muista aineiston metsänomistajista siinä, että hän on ostanut metsälönsä markkinoilta yhdessä puolisonsa kanssa. Haastattelussa Pirjo myös kertoo metsän olevan enemmän hänen puolisonsa harrastus, ja toteaa: ”*Ei sinänsä mitään suurta suhdetta siihen [metsäomistukseen] sinänsä*”. Kaikista muista haastatteluista on luettavissa, että metsäomistukseen liittyy paljon tunnesiteitä. Aineiston perusteella perhe, sekä yksilön ja suvun historia ovat voimakkaimpia tekijöitä, jotka sitovat metsänomistajan metsäänsä. Metsäomaisuus saattaa myös sijaita metsänomistajalle rakkaassa paikassa, kuten kesämökillä. Myös luonnon arvostaminen ja halu hoitaa metsää vahvistavat metsänomistajan suhdetta metsäänsä. Omistusmetsä voikin olla tällainen nostalgiaa ja lapsuusmuistoja herättävä paikka, jolla on vain pienehkö osa jokapäiväisessä arjessa tai yksilön identiteetissä. Sellaisenaankin kokemus metsänomistajuudesta, sekä tunneside metsään ovat kokijalleen arvokkaita. Merja Lähdesmäki ja Anne Matilainen (2013, 104–105) tutkivat metsänsä

perineiden metsänomistajien suhdetta metsäomistukseensa psykologisen omistajuuden näkökulmasta. He toteavat, että vaikei metsänomistajuus olisikaan keskeinen osa identiteettiä, mahdollistaa se muita keskeisiä identifioinnin kohteita. Metsänomistaja voi esimerkiksi identifioida itsensä osaksi sukupolvien ketjua tai tiettyä yhteisöä. Metsällä voi myös olla yksilön historiassa ja kasvussa tärkeä rooli, varsinkin jos metsä ja luonto ovat olleet läsnä lapsuudessa (Kronholm ja Wästerlund 2016, 2, 6). Alla olevassa sitaatissa Maarit kuvailee perheensä mökin ja sen lähimetsien merkitystä.

”Monesti itekin oon miettiny, että monet semmoset voimavarat tulee semmosista lapsuuden vapaista kesistä siinä luonnossa, missä on vaan voinu olla ja on ne luonnon äänet ja se tietty luonnon pysyvyys ja rauha. Ja myös sitten ukkoset ja pimeet metsät ja muut, mutta että niitten kautta voi käsitellä monenlaisia tunteita ja asioita tavallaan mitkä on läsnä siinä ympäristössä, niin konkreettisesti.” (Maarit, 49 vuotta)

Maaritin kertomuksen metsän merkityksen narratiivi tiivistyy tunteiden käsittelyn ja itsetutkiskelun ympärille. Tällainen arvo- ja tunnepainotteinen suhde metsäomistukseen esitetään kuitenkin usein huolestuttavana ilmiönä (esimerkiksi Rämö ym. 2009, 41). Häyrinen ym. (2015, 30) saivat selville tutkimuksessaan, että naismetsänomistajat, akateemisen koulutuksen omaavat metsänomistajat sekä kaupungissa asuvat metsänomistajat pitävät muita metsänomistajia todennäköisemmin tärkeinä esteettisiä ja luonnonsuojeluun liittyviä tavoitteita. Tällöin myöskään metsänhoitoon liittyvät päätökset eivät ole merkittäviä ja ne saattavat jopa jäädä tekemättä (Hamunen 2013, 34). Jos metsänomistajuus ja sen normittaminen painottuu etupäässä taloudellisen toiminnan ja taloudellisten arvojen ympärille, on ymmärrettävää, miksi metsätaloudelliset toimijat ovat metsänomistajakunnan muutoksesta huolissaan. Yksi aineistoni haastateltavista mainitsee, ettei varsinaisesti identifioi itseään metsänomistajaksi. Myöskään Lähdesmäen ja Matilaisen (2013, 104) tutkimuksessa, jossa aineistona olivat metsänsä perineet metsänomistajat, metsänomistajuus ei ilmennyt ensisijaisena identiteettinä. Tärkeämpänä tutkimuksen metsänomistajat pitivät rooliaan sukupolvien ketjussa.

Aineistostani löytyy myös esimerkki etämetsänomistajasta, jolle metsäomaisuus on oleellinen osa arkea ja metsänomistajuus merkittävä osa identiteettiä. Hänen varhaisimpia muistojaan on mäntypuun sahaamisesta tuleva pihkan tuoksu ja kaikki hänen 67,5 hehtaariaan ovat hänelle tuttuja kiviä ja taimia myöten. Anu käy metsälöllään usein, vähintään kerran kahdessa viikossa ja se on pinta-alaltaan aineistoni suurin. Lähdesmäen ja Matilaisen (2013, 105) tutkimus esittää samansuuntaisen tuloksen. Mitä enemmän resursseja, erityisesti aikaa, metsäomistukseen käytetään, sitä isompi rooli metsänomistajuudella on identiteetissä.

Jo kandidaatintyötä (Turunen 2015) tehdessäni havaitsin, että metsän omistamiseen liittyy sekä positiivisia, että negatiivisia tuntemuksia. Myös Laurén (2006, 97) havaitsi tutkimuksessaan, että lapsuuden soihin, kuten oletettavasti myös muihin luonnonpaikkoihin, liitetään paljon myös kielteisiä ja ristiriitaisia merkityksiä. Metsänomistussuhteen ristiriitaisuus käy ilmi myös tämän tutkielman aineistosta. Erityisesti perintömetsien kohdalla metsäomistus saattaa tuntua jopa rasitteelta. Rasitteen tunteen aiheuttaa aineistoni perusteella usein metsän omistamiseen liittyvä työmäärä. Jos metsästä odottaa saavansa puunmyyntituloja, on sille tehtävä metsänhoidollisia toimenpiteitä metsän kierron eri vaiheissa. Myös muissa tutkimuksissa on nostettu esiin metsäomistuksen tuottama stressi ja velvollisuuden tunne (Rämö ja Toivonen 2009, 26; Takala ym. 2017, 8). Omassa aineistossani metsänomistamisen haasteellisuus ilmenee kertomuksissa, joissa kuvattiin metsän perimistä nuorella iällä, pinta-alaltaan suurta metsäomaisuutta, metsänomistamisen vaatimaa paperityötä tai luonnonvoimien vaikutusta metsään. Ainoat metsään liittyvät pelot mainitsevat Sinikka muistellessaan Eino-myrskyn aiheuttamaa pelkoa mahdollisista myrskytuhoista ja Laura kertoessaan mökillä kokemastaan Asta-myrskystä. Suurimmat ristiriitaisuudet, jotka aineistosta metsänomistajuutta kohtaan löytyvät, liittyvät kuitenkin velvollisuuden ja perinteen jatkamisen tunteisiin.

Metsänomistajaksi päädytään useimmissa tapauksissa perimällä (Hänninen ym. 2011, 38). Tämä antaa omistussuhteelle jo omanlaisensa lähtökohdan. Kyseessä ei tällöin ole ainoastaan omista haluista ja mielenkiinnosta lähtevä omistussuhde, kuten silloin, jos ihminen päättää ostaa metsää markkinoilta. Perinnön saatuun tai iäkkäämmiltä sukulaisilta ostettuun metsään saattaakin liittyä ajatus sukupolvien ketjusta, omasta ja suvun historiasta. Omistusmetsä on usein myös ollut yksilön elämässä läsnä ja siihen liittyvät merkitykset ovat syntyneet vanhempien myötävaikutuksessa, samalla kun metsä on ollut osa yksilön elämänkaarta. Silvasti (2001, 147) on käsitellyt samaa teemaa maanviljelijöiden näkökulmasta. Maanviljelijöiden keskuudessa suhde maahan ja edellisien sukupolvien työhön on samankaltainen kuin metsänomistajuudessa. Maatilat ovat perinteisesti siirtyneet sukupolvenvaihdoksen kautta perheen lapsille. Tämä on ollut yleinen tapa, mutta vanhemmat ovat myös osaltaan rakentaneet lapsen identiteettitarinaa tukemaan maatilán jatkuvuutta (Silvasti 2001, 147). Samaa tapahtunee myös metsänomistajaperheissä, tiedostaen tai tiedostamatta sosialisoitumisen kautta. Jos metsänomistajaksi päädytään perimällä, vanhemmat ovat rakentaneet yksilön identiteettitarinaa metsänomistajuutta tukevasti ja taustalla on vielä metsämaiden suvussa pysymisen ja yksityismetsänomistajuuden kulttuuri, voidaan kysyä, kuinka vapaa valinta metsänomistajuus lopulta on?

Kaikissa haastatteluissa aikaisemmat sukupolvet, yleensä vanhemmat, nousivat puheeksi. Myös Laurénin (2010, 8) metsäkokemuksista kertovassa kirjoituskilpailuaineistossa sosiaaliset suhteet ja perhe ovat aiheita, joista aineiston naiset kirjoittavat toistuvasti. Metsänomistuksesta puhuessa vanhempansa mainitsivat kaikki muut haastateltavat, paitsi Pirjo, joka on aineiston ainoa metsän markkinoilta ostanut metsänomistaja. Aikaisemmat sukupolvet ovat siis haastateltaville tärkeitä metsänomistajuuden merkityksellistäjiä. Metsäomaisuudestaan puhuessaan haastateltavat käyttävät ilmaisuja, kuten ”säilyttää”, ”vastuu”, ”pitää huolta” ”suvun perintö”, ”luonnollinen asia” ja ”jatkumo”. Aikaisempien sukupolvien työn ja perinnön ylläpitäminen koetaan siis tärkeäksi, mutta myös paineita luovaksi tekijäksi. Tutkimuksissa on huomattu, että maahan liittyä paljon suhteita ja sidoksia. Jo 1960-luvun kaupungistumisen nähtiin rikkovan talonpoikaista moraalikoodistoa, jonka mukaan aikaisempien sukupolvien perintöä (viljelykset, metsä, kotitila) tulisi arvostaa ja vaalia edelleen annettavaksi (Haikari 2012, 240). Metsä koetaan myös tärkeäksi pitää suvussa (Horne, 2011, 30). Ajatus jatkumosta ja velvollisuudesta saattaa mennä jopa niin pitkälle, että metsänomistajat kokevat, ettei metsäomaisuudesta luopuminen ole heidän päätettävissään, vaan metsä on pidettävä suvussa ja jätettävä seuraavalle sukupolvelle (Lähdesmäki & Matilainen 2013, 107). Tällainen ajattelu näkyy myös Suvun mietteissä.

”Mut mulla on siinä ehkä vahva side siihen siinä mielessä, että kun mä koen, että ne on suvun maita, ne on ollu meillä aina. Että ne on jotenkin semmonen meidän suvun perintö, mikä on jäänyt minulle. Siinä mielessä mulla on siihen maahan jonkinlainen tunneside. Että vaikka osa niistä maista on sellasta, että voisin vaikka luopuakin, mutta se on aika vaikeeta, koska siinä on tämä ajatus siitä, että se on ollu suvulla aina ja sit mä oisin se sukupolvi, joka luopuis, niin se tuntuis aika hankalalta.” (Suvi, 39 vuotta)

Metsäomistuksen ylisukupolvinen siirtyminen nousi tärkeäksi teemaksi myös Lauren Redmoren ja Joanne Tynonin (2011, 257–258) oregonilaisille naismetsänomistajille tehdyissä haastatteluissa. Haastateltavat kokivat paisti velvollisuutta antaa metsäomaisuus seuraaville sukupolville hyvin hoidettuna, mutta myös toivoivat metsän pysyvän ”hyvissä käsissä” myös tulevaisuudessa. Myös Kronholmin ja Wästerlundin (2016, 9) tutkimuksessa metsänomistajaperheistä tulevat nuoret halusivat säilyttää metsän vähintään yhtä hyvässä kunnossa seuraaville sukupolville. Lars Lönnstedt (1997, 305) huomasi Ruotsissa toteutetussa tutkimuksessaan, että metsänomistajat kokivat metsän olevan perintöä isovanhemmilta ja lainassa omilta jälkipolvilta. Tämä ajattelu oli erityisen vahvaa, jos kyseessä oli metsän läheisyydessä kasvanut henkilö, jonka vanhemmat olivat riippuvaisia maataloudesta tai metsästä. Esimerkiksi Inka peri metsänsä isovanhemmiltansa teini-ikäisenä, ja kuvaileekin tällöin kokeneensa metsän rasiitteeksi. Toisaalta kyse voi olla myös iästä, sillä nykyään Inka ei ajattele metsäomistustaan rasiitteena, vaikka se metsänomistaminen vaatiikin hänen mukaansa

perehtymistä. Maarit puolestaan kertoo aiemmin kokeneensa moraalista velvoitetta hoitaa perittyä metsäomaisuutta samalla tavalla, kuin hänen vanhempansa olivat sitä aikanaan hoitaneet. Myös Lähdesmäen ja Matilaisen (2013, 107) tutkimuksessa ajatus siitä, kuinka vanhemmat toivoisivat metsää hoidettavan, mainittiin yhtenä metsänomistajien autonomiaa rajoittavana tekijänä. Laurén (2010, 11) puolestaan toteaa, että naiset kokevat metsän vaativaksi ja tavoitteelliseksi paikaksi, vaikka heidän tavoitteensa metsää kohtaan eroaisivat aikaisempien sukupolvien tavoitteista. Laurénin (emt.) mukaan tällaisen kokemuksen aiheuttaa varsinkin isien lapsilleen asettamat korkeiksi mielletyt odotukset. Velvollisuuden tunto vaikuttaa metsänomistajaksi päättämisen ja metsänomistajana pysymisen lisäksi metsänomistajana toimintaan. Varsinkin suurien muutosten, esimerkiksi pätehakkuun tai metsän myymisen on havaittu olevan metsänomistajille iso ja tunteikas päätös. Tällaista päätöstä tehdessä metsänomistajat usein ajattelevat myös sekä menneitä, että tulevia sukupolvia. (Lähdesmäki & Matilainen 2013, 105.) Esimerkiksi eräälle haastateltavalle rooli metsänomistajana on samalla rooli lenkkinä sukupolvien ketjussa. Hän mainitsee puhuneensa tyttärensä kanssa ja kertoneensa, että ”*tässä tulee niin kun hänelle tehtyä metsää*”. Hän jatkaa sanomalla: ”*Mutta hän saa sitten itse päättää, että mitä tekee sillä.*” Aineiston ja lähdekirjallisuuden perusteella voidaan kuitenkin pohtia, onko päätös kuitenkin vastaavassa tilaneessa puhtaasti yksilön oma.

Sukulaisten, jopa edesmenneiden sellaisten, lisäksi metsänomistajat saattavat kokea muiden paikallisten mielipiteiden ja kylän konventioiden rajoittavan metsänomistamista. Lähdesmäki ja Matilainen (2013, 106) nostavat esimerkiksi metsästämisestä kieltämisen. Jos kylässä metsänomistajat ovat aina sallineet metsästyksen omilla maillaan, saattaa yksittäisen metsänomistajan olla hyvin vaikea kieltää tätä oman metsäomaisuutensa kohdalla, vaikka niin haluaisikin. Kolmen haastateltavan puheista saa sen kuvan, että he ainakin jossain määrin miettivät, mitä muut heidän tavastaan hoitaa metsää ajattelevat. Lisäksi yksi aineistoni metsänomistajista kertoo kiinnittävänsä huomiota myös muiden metsiin ja toteakin, että ”*siellähän on ihan valtavasti niin kun kaikenlaista pusikoitunutta metsää*”. Metsänomistajuus onkin nähtävissä aineiston narratiiveissa varsin normatiivisena. Esimerkiksi Laura vastaa kysymykseeni siitä, kokeeko hän, että hänen ikänsä, sukupuolensa tai asuinpaikkansa vaikuttaisi metsänomistajuuteen, seuraavasti.

”No kyllä se varmaan. Mä veikkaan, että siellä naapurissa, siellä maalla asuvat miehet varmasti pitäis paremmin huolta niistä [metsistä]. Että onhan se vähän, että kyllä se jää sinne tavallaan. Enemminkin siihen vois panostaa. Mutta se, kun tietysti on muutenkin hektinen elämänvaihe, pienet lapset ja nän.” (Laura, 36)

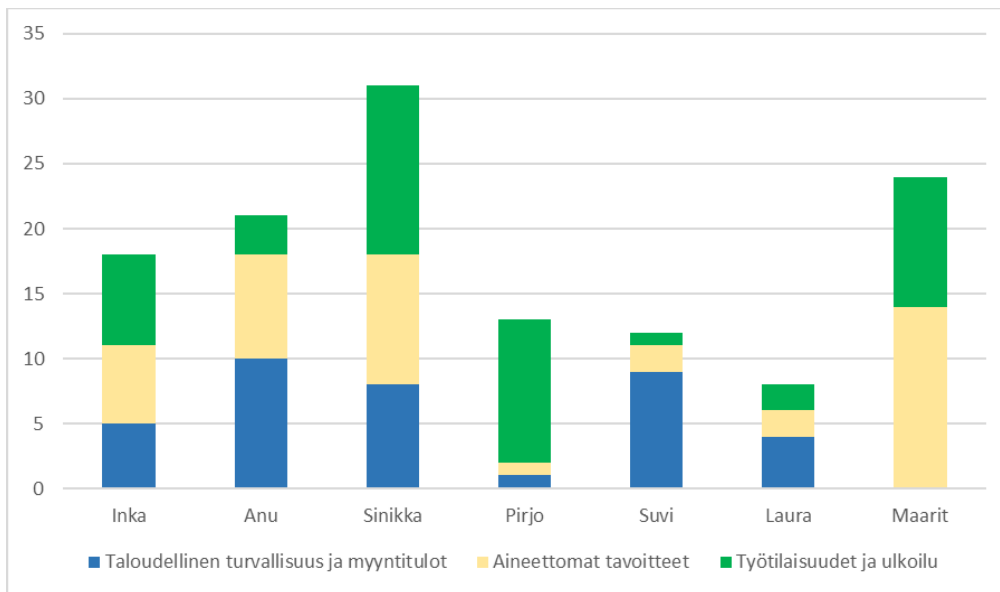
Kuusi seitsemästä haastateltavastani kokee, että metsää tulisi ja pitäisi hoitaa enemmän tai, että metsänhoitotöissä tulisi itse olla aktiivisempi. Ilmaisut, kuten ”*pitäis kyllä paneutua siihen vähän enemmän*”, ”*välillä sitä aatteli, että pitäiskö siitä hankkiutua eroon, että sitten joku, joka sitä jaksais hoitaa paremmin*” tai ”*oishan sitä siellä taas sitä puuhaa*” kertovat siitä, että on olemassa normi, jonka mukaan metsänomistaja tulisi toimia. Jos metsänomistaja poikkeaa tästä normista, se saattaa altistaa hänet muiden metsänomistajien arvioinnille. Tai näin metsänomistaja voi ainakin ajatella. Metsänomistaja saattaa pelätä, että muut metsänomistajat tuomitsevat normeja vastaan toimivan metsänomistajan taitamattomaksi metsänomistajaksi. (Linné ja Sellerberg 2017, 2.) Myös Paula Horne kumppaneineen (2011, 30–31) huomauttaa, että hyvä metsänhoito on monelle metsänomistajalle kunnia-asia ja tekemättömistä töistä podetaan huonoa omaa tuntoa. Maanviljelijöiden keskuudessa maanviljelijän kompetenssi on yhteisön arvosteltavana ja arvostelu perustuu sille julkisesti näkyvässä olevalle tulokselle, jonka maanviljelijä työpanoksellansa saa aikaan (Silvasti 2001, 229). Maanviljelyn kontekstissa kyse voi olla pihapiirin siisteydestä, metsänomistamisen kontekstissa harvennetusta taimikosta tai siisteistä polttopuupinoista.

Vaikka metsään liittyy velvollisuuden tunteita, odotuksia ja normeja, ei se tarkoita, että etänaismetsänomistajat toteuttaisivat ainoastaan ulkoapäin tulevaa tapaa omistaa metsää. Vanhoista tavoista ja painolasteista pyritään joissain tapauksissa eroon, kuten Maarit seuraavassa sitaatissa kertoo.

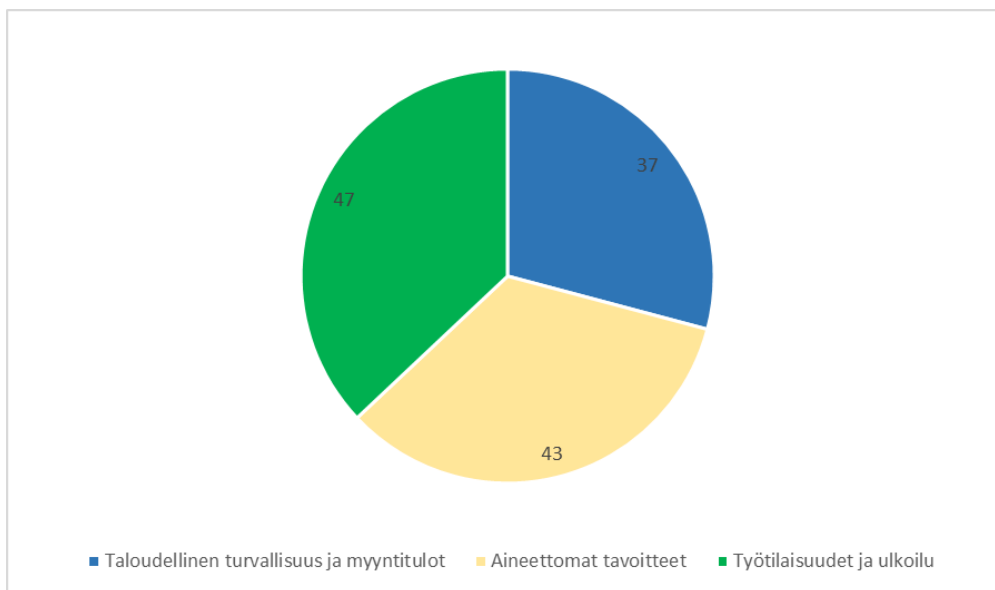
”No oli varmaan, kun oli vielä semmonen niin kun vanhempien joku ajatus, että nyt kyllä äiti sanois että kyllä tuo pitäisi harventaa, tai että naapureita häittää kun meidän taimikko on niin, että puolet pois pitäis ottaa. (nauraen) Mutta ei se sitten. Välillä sitä aatteli, että pitäiskö siitä hankkiutua eroon, että sitten joku joka sitä jaksas hoitaa paremmin tai hommata sinne joku välillä joku metsuri. Mutta nyt me on sitten jotenkin muutama vuos annettu olla, katottu että tehään se mikä tehään ja kaadetaan puut, jotka jotenkin häirihtee ja tehään vähän puita aina siihen mökille ja se on silleen kuitenkin ihan kivaa fyysistä työtä sitten vastapainoksi” (Maarit, 49 vuotta)

Sitaatti kuvastaa juonellista kertomusta, jossa metsänomistaja metsänomistajan omannäköinen identiteetti ja itsemääräämisoikeus löytyy. Myös Laurén (2010, 12) teki tutkimuksessaan saman huomion. Metsäsuhdetta rakennetaan omalähtöisesti ja metsälle annetaan velvoitteista vapaita merkityksiä, joissa hyvinvointi ja metsän eheyttävä voima korostuvat.

5.2. Metsänomistajuus toimintana

Kuva 2. Maininnat metsänomistajien tavoiteulottuvuuksista Hänninen ym. (2011b, 14–15) mukaan luokiteltuna.

Kuva 3. Koko aineistossa esiintyvät tavoiteulottuvuudet luokiteltuna Hännisen ym. (2011b, 14–15) mukaisesti.

Ylhäällä olevissa kuvissa olen eritellyt aineistoni metsänomistajien tavoiteulottuvuuksia. ”Taloudellinen turvallisuus ja myyntitulot” tavoiteulottuvuus sisältää nimensä lisäksi maininnat

metsästä sijoituskohteena ja perintönä. ”Aineettomat tavoitteet” ulottuvuus taas käsittää maisemaan, tunnearvoihin, virkistykseen ja luonnonsuojeluun liittyvät maininnat. ”Työtilaisuudet ja ulkoilu” tavoiteulottuvuuden alle lukeutuu kotitarvepuiden saanti, marjastus ja sienestys sekä mahdollisuus metsänhoitotöiden tekemiseen. (Hänninen ym. 2011b, 15.) Käytän kyseistä jaottelua, sillä tavoiteulottuvuudet ovat tarpeeksi laajat ja pätevät näin ollen suppeampaankin aineistoon, jollainen itselläni on käytössä. Kuvassa 2 olen laskenut maininnat, joissa haastateltavat puhuvat omalle metsälleen asettamistaan tavoitteista. Nämä maininnat olen sitten jaotellut jokaiselle haastateltavalle erikseen. Pylväiden eri tavoitteisiin jakautumisen perusteella voidaan päätellä, mitkä asiat metsänomistuksessa ovat nousseet haastattelutilanteessa puheeksi. Haastattelijan pyrin olemaan ohjailematta keskustelua liikaa ja antamaan haastateltavan kertoa itselleen tärkeistä asioista aihepiirin sisällä. Täten oletan, että osuuksien jakautuminen kuvastaa ainakin hieman niitä arvoja ja tavoitteita, joita kukin metsänomistaja metsälleen antaa. Kuva 3 puolestaan kuvaa aineistoa kokonaisuudessaan. Piirakkakaaviosta voidaan nähdä, että ulkoiluun ja työtilaisuuksiin liittyviä mainintoja on eniten. Toisaalta suuria eroja ei eri tavoiteulottuvuuksien välillä ole, vaan jokainen tavoiteulottuvuusryhmä saa tasaisesti mainintoja.

Karppinen ja Tiainen (2010, 26–27, 33–34) tutkivat uusien metsänomistajien tavoitteita Schwartzin teorian (1992) arvojen mittauksen avulla. Heidän aineistonsa koostui 21–44-vuotiaiden tulevien metsänomistajien puhelinhaastatteluista. 19:sta haastateltavasta kahdeksan oli naisia. Tutkimukseen osallistuneet tulevat metsänomistajat vastasivat arvoiltaan muita suomalaisia, ainoastaan luonnon kauneutta ja suojelua kuvaava universalismi sijoittui tulevien metsänomistajien keskuudessa huomattavasti muita suomalaisia alhaisemmalle tasolle tärkeysjärjestyksessä. Omassa aineistossani vastaavaa ei esiinny, sillä aineettomiin tavoitteisiin lukeutuvia mainintoja (sisältäen esimerkiksi metsän kauneuden ja luonnonsuojelun) löytyy aineistosta toiseksi eniten. Erot kolmen tavoiteryhmän välillä koko aineistossa eivät ole suuria muutenkaan, mutta jos tarkastellaan osuuksien jakautumista eri haastateltavien välillä, on tilanne hieman toinen. Tällöin voidaan huomata, että metsänomistajien välillä eri tavoitteet ja arvot painottuvat eri tavoin. Esimerkiksi Anun ja Suvin kohdalla painottuvat maininnat painottuvat maininnat taloudellisista turvallisuudesta ja myyntituloista.

Syy sille, miksi maininnat aineettomista tavoitteista ovat aineistossani yleisempiä, kuin Karppisen ja Tikkasen (emt.) tutkimuksessa, voi löytyä siitä, että haastateltavani ovat kaikki naisia ja asuvat kaupungissa. Nämä taustapiirteet on yhdistetty aineettomien tavoitteiden ja arvojen tärkeyteen. Esimerkiksi Häyrinen ym. (2015, 30) saivat selville tutkimuksessaan, että naismetsänomistajat,

akateemisen koulutuksen omaavat metsänomistajat sekä kaupungissa asuvat metsänomistajat pitävät muita metsänomistajia todennäköisemmin tärkeinä esteettisiä ja luonnonsuojeluun liittyviä tavoitteita. Tällöin myöskään metsänhoitoon liittyvät päätökset eivät ole merkittäviä ja ne saattavat jopa jäädä tekemättä (Hamunen 2013, 34). Toisaalta myöskään taloudellisten tavoitteiden osuus ei ole erityisen pieni tutkielmani aineistossa, vaikka kokonaisuudessaan tavoiteulottuvuus saakin vähiten mainintoja. Vaikka seitsemän haastateltavan aineisto onkin pieni, eikä siitä voi tehdä pitäviä yleistyksiä, voidaan silti todeta, että etänaismetsänomistajilla on erilaisia tavoitteita metsiensä suhteen ja se, miten kukin yksilönä näitä arvottaa, vaihtelee paljon. Seuraavaksi käsittelen aineistoni metsänomistajien metsälleen antamia tavoitteita. Alaluvussa 5.1. käsitellyt metsänomistamisen merkitykset liittyvät identiteettiin ja metsänomistajuuden kokemukseen. Tämän alaluvun tarkoituksena on puolestaan nostaa esille metsänomistajuuteen liittyvää toimintaa. Käsittelen ensin taloudellisen turvallisuuden ja myyntitulojen alle meneviä mainintoja, sen jälkeen mainintoja työtilaisuuksista ja ulkoilusta ja viimeisenä mainintoja aineettomista tavoitteista.

Jotta metsänomistaja saisi metsästään tuottoa, on hänen hoidettava metsäänsä metsätaloudellisin keinoin. Metsänhoitotyöt tähtäävät rungoltaan mahdollisimman terveisiin, tasalaatuisiin, oksattomiin ja paksuihin puihin, joista saa parhaan tuoton. Tarvittavat metsänhoitotyöt riippuvat siitä, missä vaiheessa kasvua metsä on. Taimikko vaatii perkausta ja heinäämistä, nuori metsä harvennusta ja pystykarsintaa. (Nikinmaa 2002, 9, 12–14; Koistinen ym. 2002, 73; Koistinen 2002, 82.) Karppisen ja Tiaisen (2010, 27) tutkimuksessa tulevat metsänomistajat eivät pitäneet metsän käsittelyä ympäristön kannalta negatiivisena asiana, vaan se yhdistettiin parempiin virkistysmahdollisuuksiin. Harvennetussa talousmetsässä, jossa lahopuuta ei juurikaan ole, on metsänpohja helppokulkuista. Tällainen ajatus on myös aineistossani Suvilla, joka toteaa, että hänestä talousmetsässä on myös miellyttävä liikkua ja esimerkiksi marjastaa. Karppinen ja Tiainen (emt.) eivät usko virkistysarvojen ja -tavoitteiden kasvun vaikuttavan puuntuotantoon negatiivisesti. Myöskin omassa aineistossani virkistykselliset ja taloudelliset tavoitteet esiintyvät. Kaikilla aineistoni metsänomistajilla on taloudellisten tavoitteiden lisäksi myös aineettomia tavoitteita. Näiden tavoitteiden ja arvojen yhdistäminen ei välttämättä kuitenkaan ole aivan ongelmaton, kuten Anu seuraavassa sitaatissa pohtii.

”...ja sitten myös taloudellinen puoli, joka kuuluu omistamiseen. Koska siitä verojakin maksaa, niin siitä pitää saada itsellekin. Mutta toki harkitsin viimeisemmän hakkuun aikana, että jättäisinkö nämä 8 hehtaaria luonnonvaraisiksi. Se on tämmöstä pohtimista. -
-- Koska sellaista kuusimetsikköä ei enää tule kasvamaan. Terveitä, kauniita, yli 120-

vuotiaita kuusia. Niin se oli kyllä itselleni kova pala. Toivon, että niistä tulee vaikka kauniita viulunkansia.” (Anu, 45 vuotta)

Aineiston kaikki haastateltavat ovat itse osallistuneet metsänhoitotöihin. Kaikki myös kertovat ostaneensa metsänhoitopalveluita myös ulkopuolisilta – vähintään sukulaismieheltä. Kuten Karppisen ja Tiaisen (emt.) tutkimuksessa, myös omasta aineistostani käy ilmi, että varsinkin kevyempiä metsänhoitotöitä haastateltavani tekevät itse tai vähintään perhepiirissä. Raskaat metsänhoitotyöt tavataan ulkoistaa, yleensä metsänhoitoyhdistykselle (Horne ym. 2011, 29). Tällaisia ovat aineistossa esimerkiksi metsän kasvun seuraaminen ja metsän tarkkailu paikan päällä, vesakoiden raivaus, polttopuiden teko sekä paperityöt liittyen esimerkiksi verotukseen. Metsänhoitotöiden ulkoistamiselle syy löytyy kaikissa tapauksissa kiireisestä elämästä. Jos metsänomistajalla ei ole itsellään aikaa metsänhoitotöille, on palvelun ostaminen tällöin helppo vaihtoehto. Näin toimimalla metsästä tulevaisuudessa saatava tuotto ei vaarannu, eikä metsänomistaja koe joutuvansa mahdollisen arvostelun kohteeksi.

Osa haastattelemistani metsänomistajista kokee metsänhoidollisten toimenpiteiden vaativan perehtymistä ja tietoa, joka heiltä itseltään puuttuu. Patrik Häggqvist (2014, 701) kumppaneineen toteaa, että metsänomistajien oma arvio heidän tietotaidostaan linkittyy vahvasti siihen, kuinka paljon metsänomistajat tekevät metsänhoidollisia töitä itse. Häggqvistin ym. (emt., 704) tutkimuksessa naiset tekivät näitä töitä miehiä vähemmän ja samalla arvioivat oman tietotaitonsa miehiä vähäisemmäksi. Myös Laurénin (2010, 14) aineistossa naismetsänomistajat kokivat epävarmuutta omista taidoistaan, samoin kuin nuoret tulevat metsänomistajat Kronholmin ja Wästerlundin (2016, 11) aineistossa. Toisaalta omasta epävarmuudesta eroon pääseminen opetteluun ja tiedonhankinnan kautta auttoi naismetsänomistajia kiinnostumaan metsänomistajuudestaan ja näkemään itsensä aktiivisina toimijoina (Laurén 2010, 14). Omassa aineistossani kuusi haastateltavaa mainitsee, että oma tietotaito metsänhoidon suhteen on puutteellista ja ulkopuolisen avulle on käyttöä. Redmoren ja Tynonin (2011, 258) tutkimuksessa ilmeni, että osa naismetsänomistajista koki tiedonsaannin hankalaksi. Mainittuja tietolähteitä olivat puoliset ja erinäiset metsänhoidolliset yhdistykset. Omassa aineistossani viisi haastateltavaa kuitenkin olisi halukkaita oppimaan lisää ja myös tekemään itse enemmän metsänhoitotöitä, jos vain elämäntilanne sen mahdollistaisi. Tiedon hankkiminen ja uusien asioiden oppiminen edellyttää kiinnostusta ja motivaatiota metsänhoitoa kohtaan. Toisaalta pelkästä motivaation puutteesta ei ole syytä puhua, sillä kaikki haastateltavani luovat työuraa kaupungissa ja kuudella heistä on myös lapsia. Ruuhkavuosia eläessä metsätyöt saattavat olla asia, jolle ei yksinkertaisesti löydy aikaa.

”Kyllä siis metsänhoidollisia töitä on ulkoistettu, kun ollaan molemmat miehen kanssa päivätöissä tiiviisti viisi päivää viikossa ja viikonloput menee huilatessa ja kotia siistiessä. Että ei riitä... Varmaan tehtäisi ite, jos olis eri tilanne. Ihan mielenkiintosta ois tehdä, mutta ei anna tää elämänvaihe siihen mahdollisuutta.” (Sinikka, 46 vuotta)

Ei ole myöskään ihme, että osa haastateltavistani kokee metsän hoitamisen vaikeaksi ja heiltä uupuvaa tietoa vaativaksi. Metsätyö on nimittäin muuttunut 1950-luvulta lähtien monia yksityiskohtia sisältäväksi ja koordinoituksi prosessiksi, jossa metsäammattilaiset ovat lähes välttämättömiä (Haikari 2012, 298).

Jos metsänhoitoa ei itse syystä tai toisesta harrasteta, ei se kuitenkaan tarkoita sitä, että metsä jätettäisiin oman onnensa nojaan. Kuten Karppinen ja Tiainen (emt.) toteavat, metsäammattilaiset koetaan tärkeiksi ja luotettaviksi tuiksi metsänomistuskysymyksissä. Myös oman tutkielmani perusteella voidaan sanoa, että metsäammattilaisilla on tärkeä rooli tiedon jakamisessa (katso myös Hujala & Tikkanen 2008, 473–475; Laine & Nikinmaa 2015, 41). Gro Follo ym. (2016, 8) havaitsivat tutkimuksessaan, että etenkin naismetsänomistajat luottivat metsäammattilaisten neuvoihin puuta myydessänsä. Kaikki haastateltavat ovat käyttäneet metsänhoitoyhdistyksen palveluita. He kaikki kertovat myös olevansa pääosin tyytyväisiä metsänhoitoyhdistyksen palveluihin. Esimerkiksi Inka ja Sinikka kertovat kokemuksistaan seuraavasti.

”Kyllä ne [metsänhoitoyhdistys] hommansa aina hoitaa, jos on jotain tarvinnu heiltä apua pyytää. Niin kyl se on tosi toimiva palvelu, et oon niin kun tosi tyytyväinen kyllä.” (Inka, 27)

”Mä oon saanu apua silloin, kun sitä oon kaivannu ja hirveen hyvää palvelua ja ystävällistä, kun oon metsäihmisten kanssa ollu asioissa. Niin kaikin puolin hyvää palvelua ja sillä lailla.” (Sinikka, 46)

Aineistossa mainitaan ainoastaan yksi negatiivinen kokemus metsäammattilaisten toiminnasta. Anu kertoo kohtaamastaan sukupuolisyrynnästä metsänhoitoyhdistyksen edustajalta apua pyytäessään. Kyseinen mieshenkilö oli todennut, että ”*isännille tehdään ensin ja sitten vasta muille metsänomistajille*”. Tämän kaltaisia kokemuksia ei pienestä aineistostani löytynyt muita, mutta ottaen huomioon metsänomistamisen pitkän historian miehisenä elämänalana, ei ole mahdotonta, jos tällaisia asenteita esiintyy alalla enemmänkin.

Metsänhoitoyhdistyksen lisäksi haastateltavistani kaksi mainitsee saaneensa tietoa metsänomistuksesta mediasta. Myös koulu ja metsäyhtiö mainitaan ohimennen tiedonlähteenä. Metsänhoitotyöt voidaan myös ainakin osittain ulkoistaa samalla kylällä asuvalle metsurille tai muille ”tutuille miehille”, kuten aineiston kaksi haastateltavaa mainitsee. Metsänhoitoyhdistyksen ohella tärkeimpänä tiedon ja avun lähteenä metsänhoidollisissa kysymyksissä toimivat kuitenkin perhe ja

sukulaiset. Haastateltavista neljä kertoo saaneensa tai saavansa yhä apua vanhemmiltansa (vain yhdessä tapauksessa äidiltä).

”No just se tiedonpuute ehkä, et kun on aina enemmän keskittynyt opiskeluun, niin sit ei oo ollu aikaa siihen perehtymiseen, niin sit on vähä sormi suussa, et no mulle tuli nyt tämmönen kirje, iskä auta [nauraen].” (Inka, 27 vuotta)

Muita mainittuja auttajia ovat setä, eno ja puoliso. Myös Häggqvist ym. (2014, 701) saivat selville tutkimuksessaan, että naismetsänomistajien keskuudessa yleisin metsänomistajatietouden lähteitä ovat puoliset ja isät. Katri Hamusen (2013, 25, 32) tutkimuksessa puolestaan käy ilmi, että yleinen auttava taho metsänhoidollisissa päätöksissä on perheenjäsen. Sukulaisuussuhde laskee metsänomistajan kynnystä kysyä apua tai mielipidettä. Perheenjäsenten mielipide vaikuttaisi olevan erityisen tärkeä tunteita herättävissä päätöksissä, kuten luonnonsuojelullisissa toimissa. Lähdesmäen ja Matilaisen (2013, 106) tutkimuksessa puolestaan ilmenee, että vaikka metsänomistajat kysyvät neuvoja tai mielipiteitä sukulaisiltaan, korostavat he tekevänsä itse lopullisen päätöksen. Auttajan sukupuolta ei Hamusen tutkimuksessa (2013) selvitetty, vaikkakin hän esimerkissään nostaa esille ainoastaan miespuoleisia auttajia.

Merkillepantavaa on, että myös tämän tutkielman aineistossa metsäasioissa auttavat ja neuvovat lähinnä miehet. Ainoastaan yksi haastattelija kertoi keskustelevansa äitinsä kanssa metsäänsä liittyvistä kysymyksistä. Häggqvist (2014, 703–704) kumppaneineen kirjoittaa, että metsänomistajat saavat tietoa yleensä vain muutamasta lähteestä. Myös Hamunen (2013, 25) huomasi, että metsänomistajilla on lähipiirissään yleensä yksi luotettu metsäammattilainen, joka myös usein toimii ainoana avunlähteenä metsään liittyvissä kysymyksissä. Naismetsänomistajille tämä tiedonlähde on lähes aina miespuoleinen – joko metsäammattilainen³ tai miespuolinen sukulainen tai puoliso. Naisilla metsänomistajan rooli voi myös jäädä puolison roolin varjoon niissä tapauksissa, joissa metsä on pariskunnan yhteisomistuksessa. Tällaisessa tapauksessa miehellä on aktiivisen toimijan rooli, niin päätöksenteossa, metsänomistajuuden identiteetissä, kuin metsänhoitotöissäkin. (Vainio ja Paloniemi 2009, 9–11.) Omassa aineistossani kaksi haastateltavaa asettaa itsensä Vainion ja Paloniemen (emt.) esittelemään sivustakatsojan positioon.

”Sanotaan, että en koe, että identiteettini olisi nimenomaan metsänomistaja. Se on vähä tommonen, enemmän miehen ja pikkasen munkin harrastus että. En nyt sillä tavoin. Sanotaan, että kohtalaisen vähän ajattelen itseäni metsänomistajana tai koe edustavan metsänomistajaa.” (Pirjo, 50 vuotta)

---

³ Vuonna 2007 86 prosenttia Metsäalan asiantuntijat ry:n jäsenistöstä oli miehiä (Suopajarvi 2009, 14).

”A: Koetko, että saat ihan tarpeeks neuvoo tai tarviitko ees?

M: Kyllä joo sillä tavalla, että mies on kuitenkin maatalosta kotosin, että sillä tavalla sitten. Minähän en itse varmaan ymmärtäis siitä yhtään mitään ja kuitenkin hän sitten siitä jotakin tajuaa ja osaa kaataa puita itse ja voi sillä tavalla. On tavallaan lähisuhdeneuvoja (nauraen). Niin se varmaan riittää ja yleensä lukee, jos sieltä [metsänhoitoyhdistyksestä] jotain tuleekin.” (Maarit, 49 vuotta)

Tutkimukset (muun muassa Laurén 2006, 128–130; Haikari 2012, 234) osoittavat, että jo lapsen metsään tutustuttaminen on usein miespuoleisten henkilöiden vastuulla. Useimmiten tällä tarkoitetaan isää. Syy tälle miesten merkityksen korostumiselle lienee se, että miehet ovat olleet naisia useammin tekemisissä metsän kanssa esimerkiksi työnsä tai harrastuksensa tiimoilta. (Laurén 2006, 130). Toisaalta metsä- ja luontoalan ammattilaisista yhä useampi on nykyään nainen ja metsän omistamisenkin sukupuolijakauma on tasapäistymässä. Ei myöskään tule unohtaa esimerkiksi sota-aikoja, jolloin myös työt metsässä ja metsätaloudessa jäivät naisten vastuulle. (Suopajarvi 2009, 248.) Metsänomistajuuskulttuurin miehisyys on kuitenkin kiistämätön tosiasia ja naisten metsäomistajuutta määrittää usein vähintään yksi mies. Yleensä kyse on metsän yhteisomistuksesta puolison kanssa (Lidestav 2010, 17.) Lisäksi vanhemmilta periminen, metsänomistajuuden maskuliiniset perinteet ja metsäalan miesvaltaisuus sitovat naismetsänomistajat miehiin.

Neljä haastateltavaa mainitsee käyneensä puukauppaa. Kokemukset näistä mainitaan neutraaliin sävyyn ja ohimennen. Sinikka on saanut puuta myymällä rahoitusta omakotitalon rakentamiselle ja Laura on ollut huolissaan puunmyyntitulojen vaikutuksesta opintotukeen. Metsästä sijoituksena puhuu kaksi aineistoni metsänomistajaa, Anu ja Suvi. Heidän haastatteluissaan metsänomistamisen taloudellinen puoli saa muutenkin eniten mainintoja. Anun metsälö on pinta-alaltaan suurin, joka voi olla yksi mahdollinen syy taloudellisten tavoitteiden tärkeydelle. Vastaavasti Pirjo ja Maarit, jotka omistavat aineiston pinta-alaltaan pienimmät metsälöt, kertovat seuraavasti.

”Se ei ole sellanen sadan hehtaarin metsäomaisuus, josta sukupolvet saavat joka vuosi satatuhatta tuottoa, kun muutaman hehtaarin sieltä hakkaavat. Ei tää sellanen ole. Tää on enemmän tämmönen puuhapalsta.” (Pirjo, 50 vuotta)

”Sitten, jos ois sitä jotain kymmeniä hehtaareita, niin vois tarvita jotain suunnittelua tai apua siinä hoidossa tai muussa. --- Vähä eri juttu ja taloudellinenkin hyöty ois sitten ihan toisenlainen. Tää on nyt tämmönen vähän niin kun mökinympäristömetsä, niin se ei oo semmonen rahallinen kysymys.” (Maarit, 49 vuotta)

Hetemäki ja kumppanit (2006, 74) huomauttavat, että metsän käyttö ja sille asetettavat tavoitteet vaihtelevat metsän koosta riippuen. Jos metsälö on pieni, sen käyttö ainoastaan virkistykseen on todennäköisempää, kuin jos omistuksessa on useita kymmeniä hehtaareita. Tällöin metsän halutaan

myös tuottavan siihen uhrattua aikaa, työpanosta ja rahaa vastaan. Myös Lars Lönnstedt (1997, 302) toteaa, että suurta metsäomistusta hakataan pientä todennäköisemmin. Metsäomistuksen siirtäminen eteenpäin omille lapsille oli neljälle haastateltavalle tärkeää. Näistä maininnoista ei kuitenkaan käynyt ilmi, että perinnön rahallinen arvo olisi merkittävin sukupolvenvaihdon hyöty. Ennemmin aineistossa korostettiin sukupolvien jatkumon ja oppimisen näkökulmia. Anun sanoin: ”*Mä ajattelen sen myös tämmösenä henkisenä pääomana hänelle [tyttärelleen]*”.

Marjastus ja sienestys ovat tärkeä osa suomalaisten luontosuhteen rakentumista ja ilmenemistä. Marjat ja sienet ovat konkreettinen hyöty, jota metsä tarjoaa. Lisäksi keräilyreissuilla oppii tuntemaan ympäröivän luonnon ominaispiirteitä ja siellä liikkumista. Paitsi konkreettinen ruokataloudellinen hyöty, keräily on myös luonnosta nauttimista ja rauhoittumista. Haastattelujen mukaan kolme metsänomistajista hyödyntää omaa metsäomaisuuttansa marjastamiseen. Mahdollisuus marjastukseen ja sienestykseen on asia, joita etenkin uudet ja nuoret metsänomistajat arvostavat (Rämö ym. 2009, 20). Laurénin (2006, 110) suokertomuksia käsittelevässä tutkimusaineistossa marjastuskokemuksia käsiteltiin 90 tekstissä. Havaittavissa ei myöskään ollut eroja sukupuolten välillä, toisin kuin perinteisesti on nähty (Haikari 2012, 264). Syynä tähän saattaa olla se, että marjastaminen suoympäristössä – lähinnä siis hillastaminen – eroaa tutkittavien mielissä jollain sukupuoleen liittyvällä tavalla muusta marjastamisesta. Marjastaminen voi myös olla sosiaalista ja sosialisovaa puuhaa. Marjastamaan tai sienestämään mennään usein perheen kesken ja jo lapset voivat osallistua keräilyyn luoden siten suhdetta lähiluontoon. Myös omassa aineistossani kaksi omilla metsälöillään marjastavaa kertoo nimenomaan tekevänsä sitä yhdessä lastensa kanssa. Luonnossa yhdessä kulkeminen voidaan kokea myös perheen yhteenkuuluvuutta lisäävänä tekijänä. Samalla perinnetietous hyvistä marjapaikoista, sekä muu luonnontuntemus siirtyvät seuraaville sukupolville. (Laurén 2006, 111–113.) Maarit nostaa esille myös lasten suhtautumisen marjastamiseen kertomalla, ettei halua painostaa lapsiaan metsään ”tulostavoitteet” mielessä, kuten aikaisemmilla sukupolvilla on ollut tapana tehdä.

”Äiti marjasti ja jossain kohassa oon itsekin marjastanut, mutta nyt kun on lapsia, niin lasten kanssa meillä on siinäkin niin kun boheemi tämä. Me poimitaan niin paljon mustikoita, että me saadaan tehtyä siellä muutama mustikkapiirakka. Mut ei me poimita niitä niin, että niitä laitettais esimerkiksi pakkaseen. Siinäkään ei ole semmosta, että viisikymmentä sankoa olemme poimineet mustikoita (nauraen).” (Maarit, 49 vuotta)

Kotitarvepuiden hakemisesta omasta metsästä mainitsee aineistossani kuusi haastateltavaa. Myös Rämön ja Toivosen (2009, 25–26) tutkimuksessa polttopuiden hakeminen omasta metsästä oli hyvin

yleistä. Puuta myös annettiin veloitusetta läheisille – tästä ei kuitenkaan omassa aineistossani löytynyt viitteitä. Rämön ja Toivosen (emt.) mukaan myös esimerkiksi askarteluun materiaalin kerääminen oli hyvin yleistä. Omassa aineistossani vain yksi kertoi keräävänsä askartelumateriaaleja, hänkin muualta kuin omasta metsästä, jossa hänen ei tule usein käytyä.

Laajemmin luontosuhteesta puhuttaessa ulkoilu ja luonnossa liikkuminen ovat aineiston mukaan keskeinen osa luontosuhdetta. Kuitenkin keskityttäessä ainoastaan oman metsäomaisuuden merkitykseen, ulkoilu ja liikunta saavat vähemmän mainintoja. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että kyseessä ovat etämetsänomistajat, joiden käyntitiheys omilla metsälöillään ei ole kovinkaan suuri. Metsänhoidon kuntoa kohottavan vaikutuksen mainitsee kolme haastateltavaa.

Oman metsän maisemallisuutta tai estetiikkaa sivuaa kolme haastateltavaa. Tobias Linné ja Ann-Mari Sellerberg (2017, 3) tutkivat mitä metsänomistajat pitivät kauniina ja heidän aineistostansa kävi ilmi, että aukot ja metsätuhot eivät miellytä metsänomistajien silmää. Suuri aukko vanhan ja tutun metsän tilalla saattoi jopa aiheuttaa surua. Tästä samasta tunteesta kertoo myös omassa aineistossani kolme haastateltavaa.

”Yks maatalo omisti siitä mutkasta, kun käännytään sinne mökille, sellasia ihan tosi isoja, ihania kuusia. Niin sit ne kaato ne kaikki! Niin se näytti ihan hirveeltä. Nyt siihen on jo tottunu, kun se on pari kesää siinä ollu, mutta kyllähän se maisema, joka tulee semmosesta vanhasta kauniista metsästä, niin se on tosi kaunis.” (Maarit, 49 vuotta)

Linnén ja Sellerbergin (2017, 2) mukaan metsänomistajat pitävät tasaisen ja aukottoman metsän lisäksi metsän siisteyttä arvossaan. Risukkoinen tai muuten ”epäsiisti” metsä nähtiin merkkinä kyvyttömyydestä metsänomistajana. Metsän ulkonäköä ajatellaan myös tulevaisuuden kannalta. Miltä jossain kohdassa tulee näyttämään kymmenien vuosien päästä ja mitä tämän vision eteen tulee tehdä? Esimerkiksi myrskyn aiheuttama aukko metsässä tulisi saada kasvamaan nopeasti. Tämä kertoo siitä, että metsä on monelle projekti, joka linkittyy myös metsänomistajan identiteettiin. On hienoa nähdä omien käsiensä jälki esimerkiksi hyvään kasvuun lähteneestä taimikosta. (Linné ja Sellerberg 2017, 4.) Tämän tutkimuksen aineistossa varsinkin pinta-alaltaan isoimman alan metsää omistava Anu tuo ilmi, että miettii metsänsä maisemallisuutta ja koittaa pitää taloudellisen hyödyntämisen ja metsän kauneusarvot tasapainossa.

Neljä haastateltavaa kertoo metsälössään olevan suojeltuja luontokohteita. Näiden lisäksi yhden haastateltavan metsässä on pönttö pöllölle ja toinen kertoo arvostavansa metsää nimenomaan uusiutuvien luonnonvarojen lähteenä. Pienimuotoinen vapaaehtoinen suojelu onkin yleistä suomalaisten metsänomistajien keskuudessa (Lähdesmäki ja Matilainen 2014, 105). Jos kysyin,

näkeekö haastateltava luonnonsuojelulliset vai taloudelliset tavoitteet tärkeämmäksi, vastaus oli yleensä se, ettei näitä kahta voi vertailla ja että molemmat ovat tärkeitä. Viisi haastateltavista korostaa kuitenkin, ettei pidä itseään varsinaisena luonnonsuojelijana. Tämä on mielenkiintoista, sillä se kertoo luonnonsuojelijan roolin olevan jokseenkin epätoivottu. Tällaisessa yhteydessä haastateltavat käyttävät ilmauksia, kuten ”en oo mikään viherpiiperö”, ”en lyö itseäni kettingillä puuhun”, ”tulee mieleen joku puunhalailu”, ”en oo koskaan käyny missään Kojjärvellä itseäni köyttämässä mihinkään kuuseen” ja ”mä en oo mikään intohimoinen luonnonsuojelija”. Myös Hamunen (2013, 26) mainitsee, ettei osa metsänomistajista halua keskustella oman metsänsä suojelusta naapurimetsänomistajiensa kanssa, sillä he pelkäävät leimautuvansa luonnonsuojelijoiksi. Hamunen (emt.) toteaaakin oman metsän suojelun olevan puunmyynnistä saatujen tulojen ohella tabu metsänomistajien keskuudessa. Samoin Vainio ja Paloniemi (2012, 120–121) toteavat, että metsänomistajat usein alleviivaavat taloudellisten arvojen tärkeyttä. Heidän tutkimuksessaan 23:sta haastateltavasta enemmistö sijoitti itsensä metsätalous-identiteetin alle ja vain kaksi määritteli itsensä ennemmin suojelija-identiteetin alle. Nämä ympäristöidentiteettiryhmät myös loivat eroa välilleen käyttäen erityisesti kahta puhestrategiaa, mukautumista ja kyseenalaistamista. Mukautumista käytettiin puhuessa itsensä edustamasta ympäristöidentiteetistä ja kyseenalaistamista puhuessa vastakkaisesta identiteetistä. Tällainen vastakkainasettelu näkyy myös edellä olevissa sitaateissa. Jos kieltää olevansa ”viherpiiperö”, sanoutuu samalla irti ihmisistä, jotka niputtaa kyseisen nimikkeen alle. Samalla tekee eron oman ryhmänsä ja ”niiden muiden” välille, kyseenalaistaen ”niiden muiden” tavan toimia. Tällainen eron tekeminen on vallan käyttöä ja samalla vaikeuttaa taloudellisten ja luonnonsuojelullisten näkökantojen yhdistämistä (emt. 123–124). On myös mahdollista, että naismetsänomistajat korostavat metsän talouskäyttöä, koska eivät halua poiketa vallitsevasta metsätalouden ja metsänomistajuuden maskuliinisesta ja taloudellisia arvoja korostavasta diskurssista (Vainio ja Paloniemi 2013, 253).

Aineettomiin tavoitteisiin voidaan laskea vielä maininnat metsän hoitamisesta. Tämä mielenkiintoinen retorinen sanavalinta ja sen konnotaatiot liittyvät aineiston metsänomistajien puheessa luonnonsuojeluun ja metsän ”hyvinvointiin”.

”Ja mä oon alkanu ajattelemaan sitä silleen, et se oikeesti se metsä tarvii sitä. Et se ei oo mulle semmonen, et no mä nyt omistan metsää, niin mä saan sit rahaa siitä, vaan se on enemmän semmonen, et pääsee oikeesti hoitamaan sitä metsää.” (Inka, 27 vuotta)

A: Mitä tavallaan tulevaisuudensuunnitelmia sinulla sille metsälle on?

H: No ehkä just semmonen luonnon säilyttäminen ja hoitaminen ja uudistaminen. Hyvinvoinnista huolehtiminen.” (Sinikka, 46 vuotta)

Ympäristön hoitamisen tärkeys nousi myös Redmoren ja Tynonin (2011, 257) oregonilaisille naimetsänomistajille tekemissä haastatteluissa esille. Mielenkiintoista on, että haastateltaville hoitaminen saattoi tarkoittaa joko metsätaloudellisesti oikeaoppista metsän kasvatusta metsän tuoton turvaamiseksi, tai vaihtoehtoisesti metsän luontoarvojen suojelua. Hoitaminen voi siis saada aivan päinvastaisia merkityksiä riippuen metsänomistukselle asetetuista tavoitteista sekä niistä arvoista, jotka noita tavoitteita ohjaavat. Myös Kronholm ja Wästerlund (2016, 9) huomasivat, että nuoret tulevat metsänomistajat pitivät tärkeänä toimia niin, että kasvit ja eläimet voisivat metsässä hyvin. Eliöiden hyvinvoinnin mainitsevat myös omassa aineistossani kolme haastateltavaa. Heille lintujen, hyönteisten ja nisäkkäiden viihtyminen omistusmetsässään on tärkeää ja viihtyminen halutaan taata metsänhoidon avulla.

Lauri Vaara (2013, 35) kritisoi väitöskirjassaan metsänhoidon käsitettä. Hänen mukaansa käsitteellä on positiivinen ilmiö ja se olisi lähes aina korvattavissa täsmällisimmillä puunkasvatuksen tai metsänkäsittelyn käsitteillä⁴. Hoito-sanaa käyttämällä metsänkäsittely muuttuu metsäluonnosta huolehtimiseksi. Silvasti (2001, 245–246) toteaa tutkimuksessaan maanviljelijöiden luontosuhteen olevan ristiriitainen. Toisaalta luonnon kanssa sopusoinnussa eläminen on tärkeää, mutta toisaalta ihmisen asema luontoon on hierarkkinen ja ihmisen oikeutena on luonnon hyväksikäyttö. Käsite tilanhoitaja ja metsänhoitaja ovat siis ajatusmalliltaan saman sisältöiset käsitteet. Peltö on tosin jo lähtökohtaisesti ihmisen aikaansaama hyödyke, kun taas metsäekologiselta kannalta metsä ei ihmisen hoitamista tarvitse – päinvastoin. 70 prosenttia Suomen metsäluontotyypeistä on uhanalaisia ja vuosien 2000–2010 välillä uhanalaisten lajien määrä Suomessa kasvoi 250 lajilla. Syy ekosysteemien ja eliölajien monimuotoisuuskatoon löytyy muuttuneista elinympäristöistä. Esimerkiksi lahoppuun määrän väheneminen, aktiiviset metsänhoidolliset toimenpiteet sekä vanhojen metsien vähentyminen ovat muuttaneet elinympäristöjä siinä määrin, että luonnon monimuotoisuus kärsii. (Raunio ym. 2008, 247–249; Rassi ym. 2010, 49.)

---

⁴ Itse käytän metsänhoidon käsitettä, sillä se on kieltä, jota haastateltavani puhuivat. Tiedostan kuitenkin käsitteen kyseenalaisuuden.

6. ETÄNAISMETSÄNOMISTAJIEN LUONTOSUHDE JA METSÄNOMISTAJUUS ESIMERKKINÄ TULEVAISUUDEN METSÄNOMISTAJAKUNNASTA

Tämän tutkielmani viimeisen luvun tarkoituksena on vastata tutkielman alussa esittämiini tutkimuskysymyksiin. Lisäksi tarkastelen tutkimusaiheittani ja pohdin mitä voin siitä sanoa osana tieteellistä keskustelua. Tämän lisäksi arvioin tutkielmani vahvuuksia ja heikkouksia. Rakenteeltaan luku kuusi etenee niin, että alaluvussa 6.1 vastaan tutkimuskysymyksiin eli ”**Millainen haastateltavien luontosuhde on ja miten se on muotoutunut?**” sekä ”**Mitä metsän omistaminen haastateltaville merkitsee**”. Alaluvussa 6.2 esittelen kirjallisuuteen ja tutkielmaani perustuvia huomioita tulevaisuuden metsänomistajakunnasta laajemmin. Alaluvun lopusta löytyvät tutkielmani keskeiset tulokset ja huomiot (kuva 4). Pro gradu -tutkielma on opinnäyte, mutta samalla se on myös oppimisprosessi. Omaa oppimisprosessiani käyn läpi viimeisessä 6.3 alaluvussa. Tarkastelen tutkielmani vahvuuksia, mutta pohdin myös niitä tutkimuksen teon osa-alueita, joissa itselläni riittää vielä opittavaa. Sen lisäksi, että katselen tehtyä työtä, suuntaan katseen myös tulevaisuuteen ja niihin kysymyksiin ja tulevaisuuden tutkimusaiheisiin, joita tutkielmani herättää.

6.1. Luontosuhde, sen muotoutuminen ja metsän omistamisen merkitykset

Tarkastelin aineistoni etänäismetsänomistajien luontosuhdetta sekä heidän muistojensa, että nykytilanteen kuvausten perusteella. Jo haastatteluhetkellä huomasin, että perheeseen, lapsuuteen ja sukupolvien jatkumoon liittyvät keskustelunaiheet esiintyivät vahvasti jokaisessa haastattelussa. Koodaus ja alustava analyysivaihe osoittivat, että kyseiset muodostamani koodit saivat eniten mainintoja ja suuri osa aineistoa käsitteli perheettä, lapsuutta ja sukupolvien jatkumoa jostakin näkökulmasta. Aineistoni perusteella luontosuhde alkaa muotoutumaan lapsuudessa ja lapsuuden ihmisillä ja paikoilla on luontosuhteen muotoutumiseen suuri vaikutus. Kaikki haastateltavat jakoivat minulle kertomuksia lapsuuteen sijoittuvista luontokokemuksista. Näissä kertomuksissa paikalla on tärkeä rooli. Minulle jaettu luontokokemus saattoi olla esimerkiksi muisto lapsuuden mummolassa vietetyistä kesistä tai tarkka kuvaus lapsuudenkodin takapihasta ja siellä sijainneesta suuresta kuusesta. Luonto on yleensä kokijalleen paikallinen, paikallistuen kokijalle merkittäviin paikkoihin (Macnaghten & Urry 1998, 172–174; Laurén 2006, 90–97). Toisaalta aineistossa on myös

kertomuksia, jossa luonnon mainitaan olleen aina läsnä. Haastateltavat, jotka käyttivät kyseistä ilmaisua, olivat joko kotoisin maaseutumaiselta paikkakunnalta tai viettäneet lapsuudessaan paljon aikaa maaseudulla olevassa mummolassa. Nämä kertomukset vertautuvat aineistossa kokijan nykyhetkeen. Lapsuuden maaseutumaisessa elinympäristössä koettua tunnetta luonnon läsnäolosta verrataan nykyiseen kiireiseen kaupunkilaisen arkeen. Kokemus luonnon jatkuvasta läsnäolosta lapsena on siis sekin paikallistunut lapsuuden kodin tai mummolan ympäristöön.

Kertomuksissa lapsuuden luontokokemuksista haastateltavat eivät kuitenkaan liiku yksin, vaan kertomuksissa sukulaisilla on tärkeä rooli. Erityisesti vanhemmat ovat toimineet haastateltavien luontoon innostuttajina ja tutustuttajina. Aineiston perusteella haastateltavat ovat lapsuudessa olleet mukana vanhempiensa töissä ja muissa puuhissa, jolloin luontoon on tutustunut ja siitä on oppinut. Moni vanhemmille tärkeä luonnossa olemisen tapa näyttää siirtyneen eteenpäin haastateltaville. Eräs haastateltava on kiinnostunut linnuista isän oman lintuharrastuksen kautta ja toinen oppinut isältään kyvyn ymmärtää puuston piirteitä. Joidenkin haastateltavien kohdalla myös laajempien kokonaisuuksien, kuten arvojen ja asenteiden voi nähdä siirtyneen. Kaupungissa lapsuutensa viettänyt, mutta paljon vanhempiensa kanssa mökkeillyt haastateltava korostaa luontoon tutustuttamisen, mökkeilyn ja luontoharrastusten tärkeyttä omien lastensa kohdalla. Lapsuuden luontokokemusten osalta erityisesti miesten rooli vaikuttaa aineiston perusteella merkittävältä. Jos haastateltava mainitsi jommankumman vanhempansa lapsuuden luontokokemusten yhteydessä, se oli useimmiten isä. Luontoon liittyvät toimet ovat olleet perinteisesti miesten vastuulla (Laurén 2006, 128–130; Haikari 2012, 234) ja haastateltavistani suurin osa on viettänyt lapsuutensa 1970–1980 - luvuilla, jolloin perhe-elämä on ollut nykyistä sukupuolittuneempaa.

Aineiston perusteella luontosuhteen muoto hahmottuu jo lapsuudessa. Monet paikat, joihin lapsuuden luonto on paikallistunut, pysyvät läpi kokijan elämän tai ainakin tuottavat käsityksen ja vertailukohdan siitä, millaista on itselle mieluisa luonto. Lapsuudessa läsnä olleet ihmiset, yleensä lähisukulaiset, muokkaavat luontosuhdetta omien arvojensa ja lapsen kanssa yhdessä eletyn arjen kautta. Luontosuhde syntyy siis lapsen elinpiirin ja siellä olevien ihmisten yhteisvaikutuksesta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että luontosuhde lukkiintuisi paikalleen. Aineisto esittää lukuisia esimerkkejä siitä, että luontosuhde on muuttuva ja siihen vaikuttaa ihmisen elämäkokemukset ja elämänvaiheet. Myös Macnaghten ja Urry (2001b, 18) korostavat, että metsän merkitykset vaihtelevat kokijan elinympäristön, elämäntilanteen ja sosioekonomisen aseman mukaan. Tutkielmani aineisto osoittaa, että lapsuudessa inhotut metsätyöt saattavat muuttua aikuisena hyötyliikunnaksi, oman kotiseudun maisemien kauneuden huomaa vasta muualla asuneena tai lapsuudessa ulkona luonnossa

vietetty aika vaihtuu pikaisiksi lenkeiksi. Luontosuhde saa myös uusia ja tiedostavampia sävyjä ekologisten valintojen tullessa osaksi arkea. Luontosuhteen ydin kuitenkin pysyy. Jos luonto on ollut oleellinen osa lapsuutta, se säilyy aineiston perusteella sellaisena myös aikuisuudessa, vaikka siinä muutoksia tapahtuisikin.

Luontosuhteen merkitys haastateltaville haastatteluhetkellä keskellä perhe- ja työelämää on aineiston perusteella ennen kaikkea virkistys. Luonnosta haetaan hyvää oloa ja vatsapainoa muulle arjelle ja erityisesti työelämälle (Macnaghten ja Urry 2001b, 169–170). Aineiston perusteella fyysistä virkistystä tarjoaa lähiluonto, kuten lähimetsät ja lenkkipolut. Niille on helppo poiketa arjen keskellä ilman suuria valmisteluita tai ennakkosuunnitelmia. Kaupunkiluontoa ei ehkä koeta yhtä ”luonnoksi”, kuin maaseudun tai kansallispuistojen metsiä, mutta ne ovat tärkeä ja säännöllinen osa haastateltavien arkea. Fyysisen virkistykseen lisäksi lähiluonto tarjoaa henkistä virkistystä, kuten aistikokemuksia ja rauhaa. Luontoa havainnoidaan kotipihassa ja työmatkalla, jolloin luonto nivoutuu tavalliseen elämään. Vuodenaikojen seuraaminen tai lintujen bongaaminen estävät ihmistä lipumasta liian kauaksi terveyden kannalta elintärkeästä luonnosta. Aineistossa löytyy useita aisteihin liittyviä luontokokemuksia ja -kuvauksia. Luonnosta nauttiminen ja sen aistiminen voivat aineiston perusteella parhaimmillaan tuottaa kokonaisvaltaisen hyvinolontunteen, josta jää myös vahva muistijälki.

Vaikka luonto onkin arjessa mukana, moni haastateltavista kokee silti tarvetta olla luonnossa enemmän ja useammin. Koiran ulkoilutus ei monelle ole riittävä luontosuhteen ylläpitäjä, vaan toiveissa olisi esimerkiksi pidempi vaellus luonnontilaisessa metsässä. Kiireisessä arjessa toive kuitenkin saattaa jäädä toteuttamatta. Näin luontosuhteen ylläpidosta voi tulla suoritettavat asia, joka tuottaa enemmän velvollisuuden tunnetta tai stressiä, kuin iloa ja virkistystä. Jos lähi- tai kaupunkiluonto on hieman jopa huomaamatta osa haastateltavien arkielämää, niin mökit, mummolat, kotipaikat ja retkeilyalueet esiintyvät ”varsinaisen” luonnon olinpaikkoina. Niihin mennään palautumaan ja niissä jopa elämänrytmi vaihtuu aineiston perusteella leppoisammaksi. Mökillä luontosuhdetta vahvistavat arjesta poikkeavat toiminnat kuten kalastus, puidenleikkaus tai ulkosaunan lämmitys. Luonnon koetaan olevan intensiivisemmin läsnä. Luonnon ja arjen vastapainon lisäksi kyseisiltä paikoilta haetaan yhdessäoloa. Sukulaiset olivat lapsuuden luontokokemuksissa tärkeitä, mutta niin ovat edelleenkin. Tärkeät ihmiset, joiden parissa luontosuhdetta ylläpidetään, ovat vain muuttuneet omista vanhemmista omiin lapsiin. Omille lapsille halutaan tehdä luontoa tutuksi samoin, kuin omat vanhemmat tekivät haastateltaville itselleen aikoinaan. Jopa paikat, joihin luonto heille aikoinaan paikallistui, pysyvät samoina myös seuraaville sukupolville. Vaikka telttailu tai kalastus

eivät olisikaan osa perheen tavallista elämää, mökillä ne siirretään osaksi lasten kokemusmaailmaa ja luontosuhdetta. Haastatteluissa luonto ilmenee paikkana, jossa on hyvä olla. Se on voimavara, osa omaa arkea ja muistoja, josta ammentamalla arjessa jaksaa. Lisäksi se toimii siltana sukupolvien välillä tarjoten kokemuksia, jotka linkittävät menneet ja tulevat sukupolvet yhteen ja lisäävät nykyisten yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Luontosuhteen ohella metsänomistajuus oli tutkielmani toinen keskeinen käsite. Aineiston perusteella metsän omistamisen merkitys rakentuu metsänomistajuuden identiteetistä sekä metsänomistajana toimimisesta. Merkitys syntyy yhtäältä kokemuksesta siitä, millaista metsänomistajana oleminen on, miksi itse omistaa metsää ja millaista hyvä metsänomistajuus olisi. Toisaalta metsänomistajuuden toteuttaminen eli toiminta, joka metsänomistajuuteen liittyy, luo osansa metsän omistamisen merkityksestä. Suurimmalle osalle haastateltaviani metsänomistajuus on osa minuutta. Vahvimmin metsänomistajan identiteetin kokevat aineiston perusteella metsänomistajat, joiden elämässä metsän omistaminen on ollut läsnä pidemmän aikaa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että metsäomistus olisi saatu haltuun nuorella iällä. Pikemminkin kyse on esimerkiksi siitä, että vanhemmat ovat ottaneet lapset mukaan metsänhoitotöihin ja metsänomistajuus on tullut sitä kautta tutuksi. Näin metsänomistajuudesta on tullut tuttu ja normaali osa elämää. Aineistossani vain yksi haastateltava on ostanut metsäomaisuutensa markkinoilta, muut ovat sen joko perineet tai ostaneet vanhemmiltansa. Metsäomaisuus on siis konkreettisesti sidoksissa yksilön ja jopa suvun historiaan. Haastateltavieni keskuudessa tämä vahvistaa kokemusta metsänomistajuuden identiteetistä. Erityisen vahva identiteetistä tulee, jos metsäomaisuus sijaitsee mökin, kotitilan tai mummolan yhteydessä. Tällöin metsä on todennäköisesti tuttua jo pitkältä ajalta ja siihen liittyy kokijalleen tärkeitä muistoja.

Oman henkilökohtaisen historian lisäksi myös suvun historia voi olla linkittynyt metsäomaisuuteen ja tätä kautta metsänomistajuuden kokemukseen. Ajatus sukupolvien ketjusta ja metsänomistajasta osana sitä on aineiston perusteella metsänomistajuuden identiteettiä vahvistava tekijä. Jos metsänomistaja kokee olevansa lenkki vuosikymmeniä jatkuneessa maahan sidoksissa olevassa perinteessä, siitä irrottautuminen voi olla hyvin vaikeaa. Haastateltavat kokevat olevansa velvollisia hoitamaan ja ylläpitämään heille luovutettua metsää. Monen toiveessa on myös luovuttaa metsä aikanaan omille lapsille. Toisaalta ajatus jatkumosta vahvistaa ja syventää metsänomistajuuden identiteettiä, mutta aineiston perusteella se myös voi hankaloittaa omannäköisen metsänomistajan identiteetin rakentamista. Esimerkiksi suojelu- tai myyntipäätöksiä voi olla hankala toteuttaa, vaikka itse niin haluaisikin, jos tuntee velvoitetta hoitaa metsää kuten aikaisemmatkin sukupolvet ovat tehneet. Aineistoni haastateltavien itsevarmuuteen metsäänsä koskevista asioista vaikuttavat myös

muiden kuin sukulaisten ajatellut toiveet ja odotukset. Aineistoni perusteella myös metsäammattilaiset, metsätieteellinen tutkimus, naapurit ja media saattavat tuottaa normistoa siitä, kuinka metsää tulisi käsitellä ja millainen on hyvä metsänomistaja. Vahva normisto yhdistettynä kokemukseen siitä, ettei omaa tarpeeksi tietotaitoa, saattaa heikentää toimijuuden tunnetta. Vaaran (2010, 247–248; 2013, 374–375) mukaan metsänomistajien omistajanvalta ei ole sillä tasolla, kun sen kuuluisi olla. Metsätaloudessa he ovat menettäneet toimijan aseman, eikä metsänomistajia nähdä myöskään yksityismetsätalouden asiantuntijoina. Vaara (emt.) argumentoi, että ainoa valta, joka metsänomistajilla enää on, on valta päättää myykö puuta vai ei. Toisaalta aineistostani löytyy myös esimerkkejä siitä, että metsän omistamisesta voi tehdä oman näköistä ja omaan elämään sopivaa. Myös aiempien sukupolvien tapoja voi haastaa.

Haastattelemieni etänaismetsänomistajien tavoitteet ovat moninaisia. Sekä taloudelliset, aineettomat, että työtilaisuuksia ja ulkoilua korostavat tavoiteulottuvuudet löytyvät aineistostani. Aineistoni perusteella ei voida siis sanoa, että etänaismetsänomistajat olisivat metsälleen asetettujen tavoitteiden suhteen tietynlaisia. Yksilöiden välillä tavoitteissa löytyy enemmän hajontaa. Toisten haastateltavien kohdalla painottuvat aineettomat tavoitteet, kuten metsän maisema- tai luontoarvot, toiset puolestaan keskittyivät haastattelutilanteessa enemmän taloudelliseen turvallisuuteen ja puunmyyntituloihin. Metsää käytetään ja siitä hyödytään monin tavoin. Haastateltavat ovat hyvin perillä metsänsä tilanteesta, siellä tehdyistä ja tulevaisuudessa tehtävistä metsänhoidollisista toimista. He osallistuvat pienempiin toimiin myös itse, vaikkakin metsänhoitotöiden ulkoistaminen on tavallista. Itse tekeminen on tärkeää naismetsänomistajille myös sen vuoksi, että sitä kautta omaan metsään ja myös metsänomistajuuden perinteeseen kiinnitytään (Laurén 2010, 15). Paikka miehisessä kulttuurissa ja toisaalta sukupolven ketjussa täytyy ansaita itse ja hyvin tekemällä. Itse tekeminen on myös yhteydessä luottamukseen siitä, että osaa ja on kykenevä tekemään itsenäisiä päätöksiä (Häggqvist ym. 2014, 704–705). Tärkeäksi aineistossani osoittautuu myös luonnonsuojelu, joskin varsinaisiksi luonnonsuojelijoiksi eivät haastateltavat tahtoneet identifioitua. Vaikka haastateltava olisi kertonut metsässään olevista pöllönpöntöistä, suojellusta luontokohteesta ja kierrättämisestä, hän saattoi kuitenkin seuraavassa lauseessa sanoutua irti luonnonsuojelijan tai ”*viherpiiperön*” roolista. Aineiston perustella etänaismetsänomistajat haluavat yhdistää luontoarvot taloudelliseen hyötymiseen, eikä rajankäynti näiden arvojen välillä metsänkäyttöön liittyvissä kysymyksissä ole aina yksinkertaista. Vanhan metsän avohakkuu tuntuu pahalta, vaikka metsänomistaja korostaisikin taloudellisia tavoitteita. Kyse on aineettomien ja aineellisten arvojen välillä tasapainottelusta. Tasapainottelu johtuu erilaisista luontokäsityksistä:

nähdäänkö luonto ihmisen käytettävänä olevana hyödykkeenä vai suojeltavana kohteena. (Vainio ja Paloniemi 2009, 4.)

Aineiston perusteella etänäismetsänomistajat ovat siis joukko monitavoitteisia metsänomistajia, jossa yksilöt ovat halukkaita toimimaan metsänomistajina omien arvojensa, tavoitteittensa ja elämäntilanteittensa pohjalta. Metsän moniarvoisuus onkin suomalaisessa yhteiskunnassa sosiaalisesti jaettu näkemys (Lybäck & Loukola 2005, 276). On kuitenkin eri asia, onko heillä täyttä mahdollisuutta toteuttaa metsänomistajuuttaan haluamallaan tavalla. Esimerkiksi itsevarmuuden puute ja tunne siitä, ettei tiedä tarpeeksi, voivat olla metsänomistajan itsemääräämisoikeuden tiellä. Samoin metsän omistukseen liittyvät normit ja konventiot, joita esimerkiksi metsätalouden edustajat saattavat ylläpitää, vaikuttavat. Jossain määrin huolestuttavaa on myös mahdollinen tiedonlähteiden yksipuoleisuus. Lisäksi metsän merkitys muuttuu hitaasti, sillä edellinen sukupolvi siirtää omat merkityksensä edelleen seuraaville. Laurénin (2010, 11) mukaan vanhempien – yleensä isien – mukana metsässä olleille jälkipolville on varsinkin aikaisemmin siirtynyt kuva metsästä työnteon paikkana. Vaikka aikuiseksi kasvettuaan metsällä ei enää olisi lainkaan samaa roolia toimeentulossa, säilyy kyseinen merkitys edelleen. Näin suhde metsään määrittyy ulkoapäin tulevien velvoitteiden ja odotusten, ja toisaalta oman halun ja elämäntilanteen ristiriitana. Metsälaki (1996) antaa metsänomistajille nykyään hyvinkin vapaat kädet metsäomaisuuden suhteen. Kuitenkin tutkielmastani käy ilmi, että metsänomistajat kohtaavat monenlaisia ristipaineita ja kokevat, että heidän autonomiaansa metsänomistajina rajoittavat erilaiset sosiaaliset paineet ja velvollisuudet.

6.2. Tulevaisuuden metsänomistajakunta tutkimuskohteena

Metsä on monelle metsänomistajalle monin tavoin merkittävä paikka, johon omistussuhteen lisäksi linkittyvät luontosuhde ja usein myös perhesuhteet. Varsinkin metsän ollessa tuttu ja elämäntarinaa kietoutunut paikka, siitä tulee osa omistajansa identiteettitarinaa (Silvasti 2001, 301). Metsänomistajana toimiminen kuvastaa omistajansa arvoja ja asenteita. Lisäksi siihen vaikuttavat omistajan elämäntilanne, tunteet sekä kokemukset ja yksilönhistoria. Harmillisen usein metsä kuitenkin typistyy pinta-aloiksi, kuutioiksi ja euroiksi niin metsäasiantuntijoiden puheessa, kuin metsätieteellisessä tutkimuksessakin. Tämä näkökulma on metsätalouden, muttei automaattisesti metsänomistajan näkökulma. Metsänomistajien metsä- ja luontosuhde ei kuitenkaan rakennu ainoastaan yksityisesti, vaan myös osana yhteiskuntaa ja vallitsevaa kulttuuria (Paloniemi 2008, 15).

Metsätalouden ja -tieteen suhtautuminen metsään on talouskeskeinen. Metsien taloudelliset arvot ovat korostuneet myös historiallisesti tarkasteltuna (Rytteri 2005, 219–222). Metsänomistajien harteilla on ollut velvollisuus edistää kansakunnan taloutta ja hyvinvointia. Tämä on johtanut normistoon siitä, millaista on hyvä metsänomistajuus (Linné ja Sellerberg 2017, 5.) Kyse on myös valtasuhteista ja niiden jakautumisesta. Esimerkiksi Teijo Rytteri (2005, 221) esittää, että vaatimukset monimuotoisuudesta ja luonnonsuojelualueista ovat horjuttaneet tehometsätalouden edistäjien piirissä rakennettua järjestelmää ja saavutettua valta-asemaa. Metsänomistajat kuitenkin kokevat, että heillä itsellään tulisi olla suurin määräysvalta metsäomistuksensa suhteen (Lähdesmäki & Matilainen 2013, 106). Lähdesmäen ja Matilaisen tutkimus (emt., 105) osoittaa, että metsänomistajan metsälleen osoittamat tavoitteet eivät ole toisiaan poissulkevia. Vaikka metsänomistaja kuvaisi päätavoitteekseen taloudellisen hyödyn, on metsässä usein alueita, jotka ovat esimerkiksi tunne- tai virkistysyistä tärkeitä. Tilanne muistuttaa kovin Silvastin (2001, 12) väitöskirjassaan esiin nostamaa maatalouden murroksesta kertovaa tarinaa, jossa itse maanviljelijöiden kokija-positiosta lähtevä näkökulma unohtuu talouden, kemian ja biologian näkökulmien painottuessa. Vainion ja Paloniemen (2013, 255) mukaan uusille metsänomistajaryhmille tulisivat tarjota lisää mahdollisuuksia toteuttaa haluamaansa metsänomistajuutta ja heidät tulisi ottaa entistä paremmin huomioon metsä- ja luonnonsuojelupolitiikkaa tehtäessä. Metsänomistaja saattaa esimerkiksi puunhankkijan näkökulmasta olla passiivinen, mutta todellisuudessa hyvinkin omistautunut metsänomistaja – puunmyynti ei vain ole hänen tärkeimpiä tavoitteitaan (Häyrinen ym. 2015, 31).

Tutkimus muuttuvasta metsänomistajuudesta ja tulevaisuuden metsänomistajakunnasta voi olla yhtenä keinona luomassa metsänomistajien omat arvot ja tarpeet entistä paremmin huomioon ottavaa metsäpolitiikkaa ja metsänomistuskulttuuria. Tulevaisuuden metsänomistajien ryhmää voidaan tutkia huomioimalla metsänomistajien moninaisuus. Sukupuolen huomioimisella on tässä tärkeä rooli. Follo ym. (2016, 8–9) toteavat, että naismetsänomistajien huomioimatta jättäminen metsänomistajuuden, metsätalouden ja metsänomistajatutkimuksen kentillä ylläpitää ja uusintaa metsänomistajuuden maskuliinista kulttuuria. Sukupuoli on huomioitava myös siitä syystä, että se vaikuttaa koko Euroopan mittakaavassa metsänomistajuuden kokemukseen ja metsänomistajana toimintaan. Myös metsäkulttuurin sisällä tasa-arvokysymysten kanssa riittää muutettavaa. Vaikka naismetsänomistajien kiinnostusta ja tietoutta metsänomistamisesta on yritetty lisätä, eivät toimet kuitenkaan ole vaikuttaneet toivotusti. Yhä edelleen naismetsänomistajat ovat passiivisempia, omistavat pienempiä metsälöitä ja heidän metsänomistajan identiteettinsä on miehiä heikompi.

(Lidestav ja Berg Lejon 2013, 141.)

Naisnäkökulman lisäksi tutkimuksella voidaan myös vaikuttaa metsänomistajuuden normatiiviseen luonteeseen. Takala ja kumppanit (2017, 1, 10; katso myös Silvasti 2001, 12, 304) toteavat, että aina kun puhumme tai kirjoitamme metsistä ja niiden omistajista, tuotamme ja uusinamme merkityksiä siitä, millaisia metsänomistajat ovat ja toisaalta eivät ole. Täten tutkimusta tehdessä olisi varottava uudistamasta vanhentuneita ja rajoittavia käsityksiä metsänomistajuudesta ja metsänomistajista. Myös metsä- ja luontotoimijoiden välistä osin keinotekoista vastakkainasettelua tulisi pyrkiä purkamaan metsän omistamisen moniarvoisuuden ja -tavoitteisuuden lisäämiseksi. Yksi purkamisen keino voisi olla monitieteellisyys, sillä kuten Tapio Rantala (2005, 295) kirjoittaa, tieteen avulla voidaan sekä syventää, että lieventää eri tieteenalojen tai näkökulmien erimielisyyksiä. Metsätoimijat perustelevat omat näkemykset ja toimintatavat metsätutkimuksella ja luontotoimijat biologisella tutkimuksella. Tämä tiedon käyttäminen valikoidusti omien tarkoituserien mukaisesti tulisi tiedostaa ja muistaa. Aineistoni osoittaa, että yhteiskuntatieteet tarjoavat oivan näkökulman, jolla vastakkainasettelua pystytään purkamaan. Yhteiskuntatieteiden avulla on mahdollista ymmärtää molempia osapuolia sekä niiden poliittisia ja arvoihin perustuvia taustoja. Kaikista tärkeimpänä, yhteiskuntatieteiden avulla voidaan huomioida myös luonnon ja talouden välissä oleva ihminen kokemuksineen, arvoineen ja elämäntilanteineen.

Millainen haastateltavien luontosuhde on ja miten se on muotoutunut?

- Luontosuhteen syntyminen alkaa lapsuudessa ja lapsuuden ihmisillä ja paikoilla on luontosuhteen muotoutumiseen suuri vaikutus.
- Elämäntilanne muokkaa luontosuhdetta ja se ilmenee eri tavoilla elämän varrella.
- Aineistoni etänäismetsänomistajille luonto ennen kaikkea virkistys (niin henkisen, kuin fyysisenkin) lähde. Virkistystä haetaan tekemällä ja aistimalla.

Mitä metsän omistaminen haastateltaville merkitsee?

- Metsän omistamisen merkitys rakentuu metsänomistajuuden identiteetistä sekä metsänomistajana toimimisesta.
- Metsä on omistajilleen tärkeä kietoutuen heidän elämäntarinoihinsa. Metsäomaisuuteen omistajansa linkittävät paikat, ihmiset ja historia.
- Aineistoni etänäismetsänomistajat antavat metsäomaisuudelleen monenlaisia merkityksiä, mutta metsän omistamista ohjaavat myös monet ulkopuoliset tekijät, kuten suku, toiset metsänomistajat, metsäammattilaiset ja media.

Tulevaisuuden metsänomistajakunta

- Metsänomistajakunnassa tulee todennäköisesti tapahtumaan muutosta niin taustapiirteiltään, kuin arvoiltaan ja tavoitteiltaan.
- Huolipuheen rinnalle tarvitaan kuitenkin diskurssia, joka antaa arvon metsänomistajien omille tavoitteille, tarpeille, arvoille ja mielipiteille. Pelkkä metsätalous ei riitä näkökulmana.
- Luonnon merkitys syntyy oman historian, tämänhetkisen elämäntilanteen ja ulkopuolisten tekijöiden yhteisvaikutuksessa. Luontosuhde näkyy niin identiteettinä, kuin toimintanakin.
- Metsänomistajuus ilmentää luontosuhdetta, mutta sen vapaata ja omannäköistä toteuttamista rajoittavat metsänomistajuuden kulttuurilliset perinteet ja normatiivisuus.
- Taloudelliset ja aineettomat arvot ja tavoitteet halutaan yhdistää, mutta siihen tulisi kannustaa lisää. Tämä olisi eduksi sekä ympäristölle, taloudelle, kuin yksilöllekin.

Kuva 4. Tutkielman keskeiset tulokset ja huomiot.

6.3. Itsereflektio ja tulevaisuuden tutkimusaiheet

Tutkielmani onnistuu vastaamaan tutkielmalle alussa asetettuun tutkimusaiheeseen. Aineistoni toimii pienenä esimerkkiotoksena suuremmasta tulevaisuuden metsänomistajakunnasta. Haastateltavat, joista aineisto koostuu, edustavat hyvin taustapiirteiltään tätä tulevaisuuden metsänomistajakunnaksi nimettyä ryhmää. Taustapiirteillä tarkoitan ikää, sukupuolta, asuinpaikkaa, koulutusta ja metsäomistuksen roolia toimeentulossa. Haastateltavia on määrällisesti vähän, mutta toisaalta

riittävästi, jotta tutkimusaihetta ja tutkimuskysymyksiä on heidän kauttansa mahdollista käsitellä. On myös otettava huomioon pro gradu -tutkielman rajallisuus.

Tutkimushaastattelun tekeminen oli minulle tässä mittakaavassa uutta ja voin myös myöntää, että oppimista tapahtui tutkimushaastatteluja tehdessä ja vielä myöhemminkin aineistoa tarkastellessa. Jos nyt lähtisin haastatteluja uudelleen toteuttamaan, uskoisin osaavani paremmin. Alussa suunnittelemani narratiivinen analyysi jäi pois, mutta perehtyminen kyseiseen metodiin antoi kuitenkin oivan lisän tutkielmalleni sekä aineiston keruun, että analysoinnin näkökulmasta. Haastattelun valinta aineistonkeruun menetelmäksi osoittautui oikeaksi. Puolistrukturoidut teemahaastattelut antoivat mahdollisuuden tarkastella tutkimusongelmaa nimenomaan metsänomistajan yksilöllisestä näkökulmasta. Näin pystyin keskittämään tutkielman fokuksen ihmiseen. Koen, että ymmärtämällä kerronnallisuutta, pystyin paremmin saamaan aineistostani esille kokijan ja kertojan eli haastattelemani etänäismetsänomistajien äänen.

Analyysivaihe, tutkimuskysymyksiin vastaaminen ja taustakirjallisuuden lukeminen tapahtuivat pro gradu -prosessissani limittäin. Välillä keskityin analyysiin, jonka jälkeen taas palasin kirjallisuuden pariin. Myös tutkimuskysymykset tarkentuivat kirjoitusprosessin edetessä, etenkin aineiston kanssa tutuksi tullessani. Koen, että useaa tutkielman osasta yhtä aikaa kuljettaessa kokonaisuudesta on mahdollista saada yhtenäinen. Toisaalta tällöin ei voida puhua puhtaasti esimerkiksi aineistolähtöisestä tutkielmasta. Tutkimuskysymykset muodostuivat mielestäni lopulta onnistuneiksi. Aineisto tarjoaa niihin vastauksia ja tutkimuskysymysten avulla on myös mahdollista vastata tutkimusaiheeseen. Tutkimusaihe on tutkielman ydin, jonka käsittelyyn tutkielman kirjoittamisella tähdätään. Se pyrkii myös antamaan jotain sille tieteelliselle keskustelulle, josta ongelma on lähtöisin. Mielestäni oman tutkimusaiheeni ja samalla koko tutkielmani suurin vahvuus on se, että se yhdistää metsätieteellisen ja yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen. Yhteiskuntatieteillä on paljon annettavaa metsätieteelliselle tutkimusperinteelle. Yhteiskuntatieteet pystyvät mielestäni tarjoamaan ihmisläheisemmän näkökulman ja näkemään metsänomistajuuden puuntuotantoa ja metsätaloutta laajempina kokonaisuutena. Yhteiskuntapolitiikan tarjoama kriittinen ajattelutapa haastaa ajattelemaan valtasuhteita, hallitsevaa diskurssia ja ihmisen roolia tämän kaiken keskellä.

Kuten jo aikaisemmin olen todennut, eivät tutkielmani tulokset ole yleistettävissä koskemaan kaikkia etänäismetsänomistajia, eikä liioin tulevaisuuden metsänomistajakuntaa. Aineistoni voisi kuitenkin toimia eräänlaisena esimerkkiaineistona, josta kerätyt havainnot ovat pohja uusille tutkimusaiheille. Tähän asti laajemmissa metsänomistajakartoituksissa on keskitytty lähinnä metsänomistajien tavoitteisiin ja heidän ryhmittelemiseen näiden tavoitteiden mukaan. Tämän lisäksi olisi

mielenkiintoista saada tietoa enemmän myös luontosuhteen vaikutuksesta metsänomistamiseen. Tai toisin päin, muuttaako metsänomistajuus luontosuhdetta? Myös perhesuhteiden vaikutus metsänomistajuuteen on mielenkiintoinen kenttä, jolla varmasti löytyisi nykyistä enemmän tutkittavaa. Se on myös aihe, jossa yhteiskunta- ja sosiaalitieteillä olisi mahdollisuus tuoda omia näkökulmiaan ja tutkimusmenetelmiään metsätieteiden kentälle. Metsänomistajatutkimuksessa sukupuolinäkökulma tulisi ottaa entistä laajemmin tarkasteluun jo lähtien naismetsänomistajien täsmällisen osuuden selvittämisestä. Laajennettuna tasa-arvokysymyksiä tulisi tarkastella lisää koko metsäsektorilla. Myös metsänomistajakunnan muutoksen seuraaminen on tulevaisuudessakin tärkeä tutkimusaihe. Etenkin metsänomistajien oma näkökulma ja tarpeet tulisi ottaa entistä paremmin huomioon.

LÄHDELUETTELO

Painetut lähteet

- Alasuutari, Pertti (2011): Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino
- Erkkilä, Raija (2008): Narratiivinen kokemuksen tutkimus: koettu paikka, tarina ja kuvaus. Teoksessa Perttula Juha & Timo Latomaa (toim.): Kokemuksen tutkimus. Merkitys – tulkinta – ymmärtäminen. Lapin yliopistokustannus, Rovaniemi 2008, 195–226.
- Haikari, Janne (2012): Metsän muuttuva merkitys (1950–2000). Teoksessa Roiko-Jokela, Heikki (toim.): Ihminen ja metsä – kohtaamisia arjen historiassa 2. Metsäkustannus Oy, Helsinki 2012, 207–367.
- Haila, Yrjö (2008): Mitä ihmisellä on oikeus tehdä luonnolle? Teoksessa Haila, Yrjö & Pekka Jokinen (toim.): Ympäristöpolitiikka. Vastapaino, Tampere 2008, 198–202.
- Haila, Yrjö (2004): Retkeilyn rikkaus. Helsinki: Kustannus Oy Taide.
- Haila, Yrjö & Lähde, Ville (2003): Luonnon poliittisuus: Mikä on uutta? Teoksessa Haila, Yrjö & Ville Lähde (toim.): Luonnon politiikka. Vastapaino, Tampere 2003, 7–36.
- Hiedanpää, Juha (2010): Luonnonarvot suomalaisen metsätalouden kannusterakenteissa. Teoksessa Hiedanpää, Juha; Leila Suvantola & Arto Naskali (toim.): Hyödyllinen luonto. Ekosysteemipalvelut hyvinvointimme perusteella. Vastapaino, Tampere 2010, 156–176.
- Horne, Paula; Karppinen, Heimo; Koskela, Terhi; Naskali, Arto & Ovaskainen, Ville (2004): Metsänomistajien suhtautuminen yksityismetsien monimuotoisuuden turvaamiseen ja sen toteutuskeinoihin. Teoksessa Horne, Paula; Terhi Koskela & Ville Ovaskainen (toim.): Metsänomistajien ja kansalaisten näkemykset metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisesta. Metsäntutkimuslaitos, Vantaa 2004, 47–73.
- Huutoniemi, Katri (2014): Vertaileva tapaustutkimus. Teoksessa Massa, Ilmo (toim.): Polkuja yhteiskuntatieteelliseen ympäristötutkimukseen. Gaudeamus, Helsinki 2014, 189–207.
- Jokinen, Mikko (2002): Osa 1. Kirjoituskilpailu ja tutkimus. Teoksessa Jokinen, Mikko (toim.): Erämaata etsimässä. Kirjoituskilpailu Lapin luonnonkäytöstä. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 867. Metsäntutkimuslaitos, Kolarin tutkimusasema, 5–35.
- Koistinen, Arto (2002): Tukea nuorten metsien hoitoon. Teoksessa: Wiiskanta, Mari (toim.): Metsälehdessä metsäkoulu. Metsälehti Kustannus, Jyväskylä 2002, 82–84.
- Koistinen, Arto; Kuru, Kari; Niemistö, Pentti (2002): Taimikonhoito. Teoksessa: Wiiskanta, Mari (toim.): Metsälehdessä metsäkoulu. Metsälehti Kustannus, Jyväskylä 2002, 73–76.
- Laine, Jaana & Nikinmaa, Joonas (2015): Puukauppamuistoja. Suomalaisen puukaupan historiaa 1950–2010. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Lamberg, Marko (2005): Metsän ja metsäluonnon hahmottaminen ja haltuunotto keskiajan yhteiskunnassa. Teoksessa Roiko-Jokela, Heikki (toim.): Metsien pääomat. Metsä taloudellisena, kulttuurisena ja maailmiönä keskiajalta EU-aikaan. Minerva Kustannus Oy, Jyväskylä 2005, 11–28.

- Laurén, Kirsi (2006): Suo – Sisulla ja sydämellä. Suomalaisten suokokemukset ja -kertomukset kulttuurisen luontosuhteen ilmentäjinä. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Lindroos, Karoliina (2005): Metsänomistajien tavoitteet sekä tieto- ja neuvontatarpeet. Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen työpapereita 76. Helsinki: Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos.
- Lybäck, Katinka & Loukola, Olli (2005): Arvot ja (metsä)poliittinen päätöksenteko. Teoksessa Roiko-Jokela, Heikki (toim.): Metsien pääomat. Metsä taloudellisena, kulttuurisena ja mediailmiönä keskiajalta EU-aikaan. Minerva Kustannus Oy, Jyväskylä 2005, 267–282.
- Macnaghten, Phil & Urry, John (1998): *Contested natures*. London: Sage Publications.
- Macnaghten, Phil & Urry, John (2001a): *Bodies of Nature: Introduction*. Teoksessa Macnaghten, Phil & John Urry (toim.): *Bodies of Nature*. Sage Publications, London 2001, 1–11.
- Macnaghten, Phil & Urry, John (2001b): *Bodies in the Woods*. Teoksessa: Macnaghten, Phil & John Urry (toim.): *Bodies of Nature*. Sage Publications, London 2001, 166–182.
- Massa, Ilmo (2014): Yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen lähtökohtia. Teoksessa Massa, Ilmo (toim.): *Polkuja yhteiskuntatieteelliseen ympäristötutkimukseen*. Gaudeamus, Helsinki 2014, 11–30.
- Miettinen, Timo (2004): Metsästävän lajimme luontosuhteen historiaa. Teoksessa Erkkilä, Antti; Reijo Heinonen & Olli Saastamoinen (toim.): *Metsät ja eettinen argumentaatio*. Joensuun yliopisto, Metsätieteellinen tiedekunta, Joensuu 2004, 59–74.
- Nikinmaa, Eero (2002): Puun rakenne, elintoiminnot ja kasvu. Teoksessa Wiiskanta, Mari (toim.): *Metsälehdin metsäkoulu*. Metsälehti Kustannus, Jyväskylä 2002, 7–15.
- Nyyssönen, Jukka (2005): Mikä on ihminen suhteessa metsään? Tapaus Kessi identiteetti-politiittisena kiistana. Teoksessa: Roiko-Jokela, Heikki (toim.): *Metsien pääomat. Metsä taloudellisena, kulttuurisena ja mediailmiönä keskiajalta EU-aikaan*. Minerva Kustannus Oy, Jyväskylä 2005, 249–266.
- Perttula Juha (2008): Kokemus ja kokemuksen tutkimus: fenomenologisen erityistieteen tieteenteoria. Teoksessa Perttula Juha & Timo Latomaa (toim.): *Kokemuksen tutkimus. Merkitys – tulkinta – ymmärtäminen*. Lapin yliopistokustannus, Rovaniemi 2008, 115–162.
- Rantala, Outi; Tuulentie, Seija & Valtonen Anu (2013): Naiset yöpuulla – Lapin retkeilijöiden luontosuhteista. Teoksessa Valkonen Jarno & Toivo Salonen (toim.): *Reittejä luontosuhteeseen*. Lapin yliopistokustannus, Rovaniemi 2013, 65–81.
- Rantala, Tapio (2005): Metsäpolitiikan aatteelliset muutokset 1990-luvulla. Vanhaa, uutta ja lainattua. Teoksessa: Roiko-Jokela, Heikki (toim.): *Metsien pääomat. Metsä taloudellisena, kulttuurisena ja mediailmiönä keskiajalta EU-aikaan*. Minerva Kustannus Oy, Jyväskylä 2005, 283–298.
- Ripatti, Pekka (1998): Naiset metsänomistajina. Teoksessa Ripatti, Pekka (toim.): *Naiset metsäsektorilla*. Metsäntutkimuslaitos, Helsinki 1998, 27–37.
- Ripatti, Pekka (2001): Tasa-arvo metsäsektorilla. Teoksessa Kangas, Jyrki & Ari Kokko (toim.): *Metsän eri käyttömuotojen arvottaminen ja yhteensovittaminen*. Metsäntutkimuslaitos, Kannus 2001, 338–343.

- Roiko-Jokela, Heikki (2005): Esipuhe. Teoksessa Roiko-Jokela, Heikki (toim.): Metsien pääomat. Metsä taloudellisena, kulttuurisena ja mediailmiönä keskiajalta EU-aikaan. Minerva Kustannus Oy, Jyväskylä 2005, 9–10.
- Roiko-Jokela, Heikki (2012): Ihmisen ja metsän kohtaaminen tarvehierarkian valossa. Teoksessa Roiko-Jokela, Heikki (toim.): Ihminen ja metsä – kohtaamisia arjen historiassa 2. Metsäkustannus Oy, Helsinki 2012, 385–388.
- Ruusuvuori, Johanna & Tiittula Liisa (2005): Johdanto. Teoksessa Johanna Ruusuvuori & Liisa Tiittula (toim.): Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Vastapaino, Tampere 2005, 9–21.
- Ruusuvuori, Johanna, Nikander, Pirjo & Hyvärinen Matti (2010): Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Ruusuvuori Johanna, Pirjo Nikander & Matti Hyvärinen (toim.): Haastattelun analyysi. Vastapaino, Tampere 2010, 8–29.
- Rämö, Anna-Kaisa & Toivonen, Ritva (2009): Uusien metsänomistajien asenteet, motiivit ja aikomukset metsiin ja metsänomistukseen liittyvissä asioissa. Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen raportteja 216. Helsinki: Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos.
- Rytteri, Teijo (2005): Metsätalouden arvot ja oikeutus. Teoksessa Roiko-Jokela, Heikki (toim.): Metsien pääomat. Metsä taloudellisena, kulttuurisena ja mediailmiönä keskiajalta EU-aikaan. Minerva Kustannus Oy, Jyväskylä 2005, 209–222.
- Silvasti, Tiina (2001): Talonpojan elämä. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Silvasti, Tiina (2014): Sisällönanalyysi. Teoksessa Massa, Ilmo (toim.): Polkuja yhteiskuntatieteelliseen ympäristötutkimukseen. Gaudeamus, Helsinki 2014, 33–48.
- Suopajärvi, Tiina (2009): Sukupuoli meni metsään. Luonnon ja sukupuolen polkuja metsäammattilaisuudessa. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Turunen, Anni (2015): Naiset metsissä ja metsälehdissä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Julkaisematon kandidaatintutkielma.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2009): Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Vaara, Lauri (2010): Tehottomuutta, terroria ja tiedotusta maan metsissä. Metsätalouden ja sen yhteiskunnallisen toimintaympäristön kehitys. Helsinki: Taloustieto Oy.
- Vaara, Lauri (2013): Metsänhoitajien maa. Tutkimus metsäalan korporatismista. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Valkonen, Jarno & Suopajärvi, Leena (2003): Johdanto. Teoksessa Suopajärvi, Leena & Jarno Valkonen (toim.): Pohjoinen luontosuhde. Elämäntapa ja luonnon politisoituminen. Rovaniemi: Lapin yliopisto 2003, 5–8.
- Valkonen, Jarno (2013): Johdanto. Teoksessa Valkonen, Jarno & Toivo, Salonen (toim.): Reittejä luontosuhteeseen. Lapin yliopistokustannus, Rovaniemi 2013, 5–14.
- Vilka, Leena (1996): Ympäristöetiikka – luonnon arvot ja ihmisen asenteet. Teoksessa Vilka, Leena & Pirkko Pitkänen (toim.): Ihmisen suhde luontoon. Luonnon arvottamisen filosofia. Joensuun Yliopisto, Joensuu 1996, 29–50.

Sähköiset lähteet

- Follo, Gro; Lidestav, Gun; Ludvig, Alice; Vilkriste, Lelde; Hujala, Teppo; Karppinen, Heimo; Didolot, François & Mizaraite, Diana (2016): Gender in European forest ownership and management: reflections on women as “New forest owners”. *Scandinavian Journal of Forest Research* 32:2, 174–184. Saatavilla <http://dx.doi.org/10.1080/02827581.2016.1195866>, luettu 11.1.2018.
- Blanco, Victor; Brown, Calum & Rounsevell, Mark (2015): Characterising forest owners through their objectives, attributes and management strategies. *European Journal of Forest Research* 134:6, 1027–1041. Saatavilla <https://link.springer.com/article/10.1007/s10342-015-0907-x>, luettu 11.1.2018.
- Butler, Brett & Leatherberry, Earl (2004): America’s family forest owners. *Journal of Forestry* 102:7, 4–9. Saatavilla https://www.nrs.fs.fed.us/fia/topics/nwos/documents/jof_102_7_4-9.pdf, luettu 11.1.2018.
- Hamunen, Katri (2013): Forest owner’s social networks – possibilities to enhance knowledge exchange. *Dissertationes Forestales* 169. Joensuu: The Finnish Society of Forest Science, Finnish Forest Research Institute, Faculty of Agriculture and Forestry of the university of Helsinki, School of Forest Sciences of the University of Eastern Finland. Saatavilla <https://dissertationesforestales.fi/pdf/article1952.pdf>, luettu 11.1.2018.
- Heikkinen, Hannu (2000): Tarinan mahti – Narratiivisuuden teemoja ja muunnelmia. *Tiedepolitiikka* 4/2000, 47–58. Saatavilla: <http://www.doria.fi/handle/10024/18394>, luettu 11.1.2018.
- Hetemäki, Lauri; Harstela, Pertti; Hynynen, Jari; Ilvesniemi, Hannu & Uusivuori, Jussi (2006): Suomen metsiin perustuva hyvinvointi 2015. Katsaus Suomen metsäalan kehitykseen ja tulevaisuuden vaihtoehtoihin. *Metlan työraportteja* 26. Vantaa: Metsäntutkimuslaitos. Saatavilla: <http://www.mcit.stat.vtt.metla.eu/julkaisut/workingpapers/2006/mwp026.pdf>, luettu 11.1.2018.
- Horne, Paula; Holm, Pasi; Rämö, Anna-Kaisa & Haltia, Ville (2011): Kaupunkilaisten suhde maaseutuun. *PTT raportteja* 231. Helsinki: Pellervon taloustutkimus. Saatavilla: <http://docplayer.fi/5357252-Kaupunkilaisten-suhde-maaseutuun.html>, luettu 11.1.2018.
- Hujala, Teppo & Tikkanen, Jukka (2008): Boosters of and barriers to smooth communication in family forest owners’ decision making. *Scandinavian Journal of Forest Research* 23:5, 466–477. Saatavilla <http://dx.doi.org/10.1080/02827580802334209>, luettu 11.1.2018.
- Hyvärinen, Matti (2004): Eletty ja kerrottu kertomus. *Sosiologia* 4/2004, 297–309. Saatavilla: <http://elektra.helsinki.fi/se/s/0038-1640/41/4/elettyja.pdf>, luettu 11.1.2018.
- Hyvärinen, Matti (2008): Analysing Narratives and Storytelling. Teoksessa Alasuutari Pertti; Leonard Bickman & Julia Brannen (toim.): *The SAGE Handbook of Social Research Methods*. Sage, Los Angeles 2008, 447–460. Saatavilla: <http://www.uta.fi/yky/yhteystiedot/henkilokunta/mattikhyvarinen/index/Chapter%2026.pdf>, luettu 11.1.2018.

- Häggqvist, Patrik; Berg Lejon, Solveig & Lidestav Gun (2014): Look at what they do – a revised approach to communication strategy towards private forest owners. *Scandinavian Journal of Forest Research* 29:7, 697–706. Saatavilla <http://dx.doi.org/10.1080/02827581.2014.960894>, luettu 11.1.2018.
- Hänninen, Harri; Karppinen, Heimo; Ovaskainen, Ville & Ripatti, Pekka (2001): Metsänomistajan uudistamiskäyttäytyminen. *Metsätieteen aikakauskirja* 4/2001, 615–629. Saatavilla <http://docplayer.fi/10162605-Metsanomistajan-uudistamiskayttaytyminen.html>, luettu 11.1.2018.
- Hänninen, Harri & Karppinen, Heimo (2010): Yksityismetsänomistajat puntarissa. Teoksessa Sevola, Yrjö (toim.): *Metsä, talous, yhteiskunta. Katsauksia metsäekonomiseen tutkimukseen. Metlan työraportteja 145*. Metsäntutkimuslaitos, Vantaa 2010, 55–68. Saatavilla <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2010/mwp145.pdf>, luettu 11.1.2018.
- Hänninen, Harri; Karppinen, Heimo; Kuuluvainen, Jari; Pajuoja, Heikki & Uusivuori, Jussi (2011a): Yksityismetsien puuntarjonta – uudet metsänomistajat. *Metsätehon katsaus* 47. Helsinki: Metsäteho Oy. Saatavilla <http://www.metsateho.fi/yksityismetsien-puuntarjonta-uudet-metsanomistajat/>, luettu 11.1.2018.
- Hänninen, Harri; Karppinen, Heimo & Leppänen, Jussi (2011b): Suomalainen metsänomistaja 2010. *Metlan työraportteja* 208. Vantaa: Metla. Saatavilla <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2011/mwp208.htm>, luettu 11.1.2018.
- Häyrinen Liina; Mattila, Osmo; Berghäll, Sami & Toppinen, Anne (2015): Forest owners' socio-demographic characteristics as predictors of customer value: Evidence from Finland. *Small-scale Forestry* 14:1, 19–37. Saatavilla <https://link.springer.com/article/10.1007/s11842-014-9271-9>, luettu 11.1.2018.
- Jokinen, Ari (2002): Metsänomistaja metsänsä hoitajana. *Rutiinit, ”tarjokkeet” ja vastavuoroisuus. Yhteiskuntapolitiikka* 67:2, 134–147. Saatavilla <http://www.stakes.fi/yp/2002/2/022jokinen.pdf>, luettu 11.1.2018.
- Jylhä, Lea (2006): Gender structures in Finnish family forestry. Teoksessa *Food and agriculture organization of the United Nations: Time for action. Changing the gender situation in forestry*. 2006. 104–105. Saatavilla <http://www.fao.org/3/a-a0549e.pdf>, luettu 11.1.2018.
- Karppinen, Heimo (1998): Values and objectives of non-industrial private forest owners in Finland. *Silva Fennica* 32:1, 43–59. Saatavilla <http://www.metla.fi/silvafennica/full/sf32/sf321043.pdf>, luettu 11.1.2018.
- Karppinen, Heimo; Hänninen Harri & Ripatti, Pekka (2002): Suomalainen metsänomistaja 2000. *metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja* 957. Vantaa: Metla. Saatavilla <http://urn.fi/URN:ISBN:951-40-1832-X>, luettu 11.1.2018.
- Karppinen, Heimo & Hänninen Harri (2006): Monitoring Finnish family forestry. *The Forestry Chronicle* 82:5, 657–661. Saatavilla <http://pubs.cif-ifc.org/doi/abs/10.5558/tfc82657-5>, luettu 11.1.2018.
- Karppinen, Heimo & Ahlberg, Magnus (2008): Metsänomistajakunnan rakenne 2020: Yleiseen väestömuutokseen perustuvat ennustemallit. *Metsätieteen aikakauskirja* 1/2008: 17–32.

Saatavilla <http://www.metsantutkimuslaitos.fi/aikakauskirja/full/ff08/ff081017.pdf>, luettu 11.1.2018.

- Karppinen, Heimo & Tiainen, Laura (2010): ”Semmonen niinkun metsäkansa” – suurten ikäluokkien perijät tulevaisuuden metsänomistajina. *Metsätieteen aikakauskirja* 1/2010, 19–38. Saatavilla: <https://www.metsatieteenaikakauskirja.fi/pdf/article6782.pdf>, luettu 11.1.2018.
- Kronholm, Thomas & Wästerlund, Dianne Staal (2016): Elucidation of young adults’ relationships to forests in northern Sweden using forest story cards. *Scandinavian Journal of Forest Research* 32:7, 607–619. Saatavilla <http://dx.doi.org/10.1080/02827581.2016.1269942>, luettu 11.1.2018.
- Kuuluvainen, Jari; Karppinen, Heimo; Hänninen, Harri; Uusivuori, Jussi (2014): Effects of gender and length of land tenure on timber supply in Finland. *Journal of Forest Economics* 20:4, 363–379. Saatavilla <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1104689914000476?via%3Dihub>, luettu 11.1.2018.
- Laurén, Kirsi (2010): Metsän tyttö tahdon olla. Metsät toiminnan ja olemisen paikkoina naisten kertomuksissa. *Naistutkimus* 23:1, 5–19. Saatavilla <http://www.doria.fi/handle/10024/78277>, luettu 11.1.2018.
- Laurén, Kirsi (2015): Kertomukset ja luonnonympäristöjen kulttuuriperintö. Teoksessa Vanhatalo, Riitta (toim.): *Kotiseutu-vuosikirja*. Suomen kotiseutuliitto, Helsinki 2015, 59–62 Saatavilla <http://kotiseutuliitto.fi/sites/default/files/Kotiseutu2015.pdf>, luettu 11.1.2018.
- Luonnonvarakeskus (2017a): *Metsäteollisuus 2016*. Helsinki: Luonnonvarakeskus. Saatavilla: <http://stat.luke.fi/metsateollisuus>, luettu 11.1.2018.
- Luonnonvarakeskus (2017b): *Ruoka- ja luonnonvaratilastojen e-vuosikirja 2017*. Tilastoja maataloudesta, metsäsektorilta sekä kala- ja riistataloudesta. Helsinki: Luonnonvarakeskus. Saatavilla: http://stat.luke.fi/sites/default/files/luke-luobio_81_2017.pdf, luettu 11.1.2018.
- Luonnonvarakeskus (2017c): *Energian kokonaiskulutus energialähteittäin*. Helsinki: Luonnonvarakeskus. Saatavilla <http://stat.luke.fi/puun-energiakaytto>, luettu 11.1.2018.
- Luonnonvarakeskus (2017d): *Teollisuuspuun hakkuut alueittain 2016*. Helsinki: Luonnonvarakeskus. Saatavilla <http://stat.luke.fi/teollisuuspuun-hakkuut-alueittain>, luettu 11.1.2018.
- Leppänen, Jussi & Torvelainen, Jukka (2015): *Metsämaan omistus 2013*. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 237. Helsinki: Luonnonvarakeskus. Saatavilla <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-004-7>, luettu 11.1.2018.
- Lidestav, Gun (1998): Women as non-industrial private forest landowners in Sweden, *Scandinavian Journal of Forest Research*, 13:1–4, 66–73. Saatavilla <http://dx.doi.org/10.1080/02827589809382963>, luettu 11.1.2018.
- Lidestav, Gun (2010): In competition with a brother: Women's inheritance positions in contemporary Swedish family forestry, *Scandinavian Journal of Forest Research*, 25:9, 14–24. Saatavilla <http://dx.doi.org/10.1080/02827581.2010.506781>, luettu 11.1.2018.
- Lidestav, Gun & Berg Lejon, Solveig (2013): Harvesting and silvicultural activities in Swedish family forestry – behavior changes from a gender perspective. *Scandinavian Journal of Forest*

- Research, 28:2, 136–142. Saatavilla <http://dx.doi.org/10.1080/02827581.2012.701324>, luettu 11.1.2018.
- Linné, Tobias & Sellerberg, Ann-Mari (2017): The forest as a taskscape: seeing through the good forest owner's eyes. *Scandinavian Journal of Forest Research* 33:1, 91–97. Saatavilla <https://doi.org/10.1080/02827581.2017.1327613>, luettu 11.1.2018.
- Lähdesmäki, Merja & Matilainen, Anne (2013): Born to be a forest owner? An empirical study of the aspects of psychological ownership in the context of inherited forests in Finland. *Scandinavian Journal of Forest Research* 29:2, 101–110 Saatavilla <http://dx.doi.org/10.1080/02827581.2013.869348>, luettu 11.1.2018.
- Löfmarck, Erik; Ugglå, Ylva & Lidskog, Rolf (2017): Freedom with what? Interpretations of “responsibility” in Swedish forestry practice. *Forest policy and Economics* 75:2, 34–40. Saatavilla <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2016.12.004>, luettu 11.1.2018.
- Lönstedt, Lars (1997): Non-industrial private forest owners' decision process: A qualitative study about goals, time perspective, opportunities and alternatives. *Scandinavian Journal of Forest Research*, 12:3, 302–310. Saatavilla: <http://dx.doi.org/10.1080/02827589709355414>, luettu 11.1.2018.
- Metsälaki. 12.12.1996/1093. Ajantasainen lainsäädäntö. Valtion säädöstietopankki. Saatavilla <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961093>, luettu 11.1.2018.
- Paaja, Pipsa (2015): Naismetsänomistajan muotokuva. Helsinki: Helsingin yliopisto. Pro gradu - tutkielma. Saatavilla https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/155796/Pipsa_Paaja_pg_2015.pdf?sequence=5, luettu 11.1.2018.
- Paloniemi, Riikka (2008): Luonnonsuojelu arjessa. Maanomistajien näkemyksiä ja kokemuksia yksityismaiden tilapäisestä luonnonsuojelusta ja sen uudistumisen prosessista. *Environmentalica Fennica* 26. Helsinki: Helsingin yliopisto. Saatavilla <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/22279/luonnons.pdf?sequence=1>, luettu 11.1.2018.
- Penttinen, Markku; Hyytiäinen, Kari & Lausti, Antrei (2010): Metsä sijoituksena ja metsänomistaja sijoittajana. Teoksessa: Sevola, Yrjö (toim.): Metsä, talous, yhteiskunta. Katsauksia metsäekonomiseen tutkimukseen. Metlan työraportteja 145. Metsätutkimuslaitos, Vantaa 2010, 150–157. Saatavilla <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2010/mwp145.pdf>, luettu 11.1.2018.
- Rassi, Pertti; Hyvärinen, Esko; Juslén, Aino & Mannerkoski, Ilpo (2010): Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Helsinki: Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Saatavilla [http://www.ymparisto.fi/FI/Ajankohtaista/Julkaisut/Erillisjulkaisut/Suomen_lajien_uhanalaisuus__Punainen_kirja\(4709\).pdf](http://www.ymparisto.fi/FI/Ajankohtaista/Julkaisut/Erillisjulkaisut/Suomen_lajien_uhanalaisuus__Punainen_kirja(4709).pdf), luettu 11.1.2018.
- Raunio, Anne; Schulman, Anna & Kontula, Tytti (2008): Suomen luontotyyppeiden uhanalaisuus – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Helsinki: Suomen ympäristökeskus. Suomen ympäristö 8/2008. Saatavilla https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/37930/SY_8_2008_Osa_1.pdf?sequence=16, luettu 11.1.2018.

- Redmore, Lauren E. & Tynon Joanne F. (2011): Women Owning Woodlands: Understanding women's roles in forest ownership and management. *Journal of Forestry* 109:5, 255 – 259. Saatavilla: http://fes.forestry.oregonstate.edu/sites/fes.forestry.oregonstate.edu/files/PDFs/Tynon_WOW_2011.pdf, luettu 11.1.2018.
- Rämö, Anna-Kaisa; Mäkijärvi, Liisa; Toivonen, Ritva & Horne, Paula. (2009): Suomalaisen metsänomistajan profiili vuonna 2030. Helsinki: Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen raportteja 221. Saatavilla <http://docplayer.fi/1366775-Suomalaisen-metsanomistajan-profiili-vuonna-2030.html>, luettu 1.11.2018.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna (2006a): Edustavuus. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavilla: http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_2_4.html, luettu 11.1.2018.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna (2006b): Koodaus. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavilla: http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2_2.html, luettu 11.12.2018.
- Salminen, Olli; Korhonen, Kari T.; Ihalainen, Antti; Hirvelä, Hannu; Härkönen, Kari & Packalen, Tuula (2015): Keski-Suomen metsien tila ja hakkuumahdollisuudet. Jyväskylä: Luonnonvarakeskus. Saatavilla <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201601223556>, luettu 11.1.2018.
- Schulz, Tobias; Krumm, Frank; Bucking, Winfried; Frank, Georg; Kraus, Daniel; Lier, Markus; Lovric, Marko; van der Maaten-Theunissen, Marieke; Paillet, Yoan; Parviainen, Jari; Vacchiano, Giorgio & Vandekerckhove, Kris (2014): Comparison of integrative nature conservation in forest policy in Europe: a qualitative pilot study of institutional determinants. *Biodiversity and Conservation* 23:14, 3425–3450 Saatavilla: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10531-014-0817-0>, luettu 11.1.2018.
- Sievänen, Tuija (2010): Luonnon virkistyskäytön tutkimus. Teoksessa: Sevola, Yrjö (toim.): Metsä, talous, yhteiskunta. Katsauksia metsäekonomiseen tutkimukseen. Metlan työraportteja 145. Metsäntutkimuslaitos, Vantaa 2010, 167–178. Saatavilla <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2010/mwp145.pdf>, luettu 11.1.2018.
- Takala, Tuomo; Hujala, Teppo; Tanskanen, Minna & Tikkanen, Jukka (2017): Forest owners' discourses of forest: ideological origins of ownership objectives. *Journal of Rural Studies* 51:3, 1–14. Saatavilla <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2017.01.014>, luettu 11.1.2018.
- Vainio Annukka & Paloniemi, Riikka (2009): Sukupuoli- ja luontokäsitykset suomalaisen metsänomistajuuden osana. Diskurssianalyttinen näkökulma. *Alue ja ympäristö* 38:2, 3–12. Saatavilla: <https://aluejaymparisto.journal.fi/article/view/64385>, luettu 11.1.2018.
- Vainio, Annukka & Paloniemi, Riikka (2012): Forest owners and power: A Foucauldian study on Finnish forest policy. *Forest Policy and Economics* 21:8, 118–125. Saatavilla <http://www.sciencedirect.com.ezproxy.jyu.fi/science/article/pii/S1389934112000421>, luettu 11.1.2018.
- Vainio, Annukka & Paloniemi, Riikka (2013): Adapting to the gender order: Voluntary conservation by forest owners in Finland. *Land Use Policy* 35:10, 247–256. Saatavilla <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0264837713001099>, luettu 11.1.2018.

Valkonen, Jarno (2016): Esipuhe toiseen painokseen. Teoksessa: Valkonen, Jarno (toim.):
Ympäristösosiologia. SoPhi, Jyväskylä 2016, i–xix. Saatavilla
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/50593/978-951-39-6197-8.pdf?sequence=1>, luettu 11.1.2018.

Willamo, Risto (2005): Kokonaisvaltainen lähestymistapa ympäristönsuojelutieteessä. Sisällön
moniulotteisuus ympäristönsuojelijan haasteena. Environmentalica Fennica 23. Helsinki:
Yliopistopaino. Saatavilla <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/bio/bioja/vk/willamo/kokonais.pdf>,
luettu 11.1.2018.